

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

ANOREKSİYA NERVOZA'DA
BABALIK İŞLEVİNİN
PROJEKTİF TESTLERLE
DEĞERLENDİRİLMESİ

BENGİ PİRİM DÜŞGÖR

2502020027

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. TEVFİKA TUNABOYLU-İKİZ

İSTANBUL 2007

Anoreksiya Nervoza’da Babalık İşlevinin Projektif Testlerle Değerlendirilmesi

Bengi Pirim Düşgör

ÖZ

Bu çalışmada yeme bozukluklarından olan anoreksiya nervroza hastalığının anlaşılmasında önemli bir yere sahip olduğu düşünülen ancak şimdiye kadar yapılan çalışmalarda yeterince ele alınmamış olduğu gözlenen baba-kız ilişkisi ve bu bağlamda babalık işlevinin, kullanılan projektif yöntemlerden Rorschach Testi ve Tematik Algı Testi (T.A.T.) aracılığıyla psikanalitik kuramın sağladığı kavramlar ve bu kurama bağlı bir anlayışla değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Yapılan uygulamada İstanbul’da hastanede psikiyatrik tedavi görmekte olan ve DSM-IV’e göre anoreksiya nervroza tanısı almış, 15 gönüllü hastaya, demografik form uygulanmış, psikanalitik yönelimli öngörüşme yapılmış ve Rorschach Testi ve T.A.T. uygulanmıştır. Uygulanan malzeme Fransız Okulu’na bağlı kalınarak bu testlere özgü içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin sonucunda ise özellikle “ensestüel” kavramı ve “babalık işlevi” kavramları etrafında incelenen 15 hastanın protokollerinden elde edilen bilgiler baba-kız ilişkisinin bu hastalığın kökeninde ve ilerleyişinde özel bir önemi ve etkisi olduğu yönündedir.

**The Evaluation of the Paternal Function in Anorexia Nervosa with the Projective
Tests**

Bengi Pirim Düşgör

ABSTRACT

In the present study it is aimed to evaluate the father-daughter relations and the concept of paternal function both of which seems to be the neglected issues in understanding the etiology of anorexia nervosa, which is one of the eating disorder types, by the projective tests of Rorschach Test and Thematic Apperception Test (T.A.T.) with the concepts of the theory of psychoanalysis and with a psychoanalytical way of understanding. The procedure was carried out in the psychiatric wards of the hospitals in İstanbul, with 15 volunteer patients who had been diagnosed as anorexia nervosa according to DSM-IV. The demographic form, the psychoanalytically oriented interview, the Rorschach Test and T.A.T. were conducted with the patients. The applied materials has been analyzed in detail according to the French School of the projective methods by the content analysis used with Rorschach Test and T.A.T. As a result of the evaluation process, in the protocols of the 15 patients primarily the concept of the “ensestuel” and the “paternal function” has been found out to be effective and playing an important role with the father-daughter relationship both in the etiology and the development of the disorder.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada yeme bozukluklarından biri olan anoreksiya nevroza hastalığında babalık işlevinin araştırılması hedeflenmiştir. Bu çalışmaya başlarken düşünülen ve araştırılması hedeflenen konu doktora süresince biçimlenmiş, değişime uğramış ve sonuçta ilk yola çıkılan fikirler yenilerine yol açarak, çalışma tamamen farklı bir yöne doğru ilerlemiştir. Yeme bozukluklarını ele alan çalışmalara bakıldığında annelerin neredeyse tüm çalışmalarda baş rolde oynadığını görmek “iyi ama babalar nerede?” sorusunu gündeme getirmekteydi. Bu hastalıklarda anne bu kadar önemli bir yeri işgal ederken, babalar ne yapmaktaydı? Bu da bir sorun değil miydi?

Bu soruların uyandırdığı merakla başlayan çalışma sürecinde özellikle yüksek lisans dönemimden beri tez danışmanlığımı yürüten değerli hocam Doç Dr. Tevfika Tunaboşlu-İkiz’e düşünebilmemi ve çalışabilmemi sağlayan fikir zenginliği, bilgi birikimi, heyecanı ve desteğinden dolayı teşekkür ederim.

Yine yüksek lisans çalışmamdan itibaren doktora dönemimde de hastalara ulaşabilmemde önemli rol oynayan ve çalışmalarımı yakından izleyerek, destekleyen Prof. Dr. Başak Yücel’e, doktora döneminde kendisinden aldığım dersler ve eğitimlerde hem eleştirisini hem de farklı bakışını esirgemeyen Prof. Dr. Levent Kayaalp’e, psikanalitik kuram ve psikanaliz tekniği üzerine düşünmemi sağlayan ve bu yolda ulaşılacak imkanları büyük bir ciddiyetle arttırmaya çalışan ve yalnızca bana değil kendisiyle çalışan tüm öğrencilerine aktarmaya çalışan Doç. Dr. Talat Parman’a, yeme bozukluklarına olan ilgimi gören ve bana kendimi bu konuda geliştirme imkanı sunan Dr. Ayça Gürdal’a da teşekkür ederim.

Aynı zamanda tez çalışması sürecimi hızlandırabilmem amacıyla fakültedeki görevimi esnekleştirerek, bu süreci benim için kolaylaştıran ve soru sorabilmeyi, eleştirmeyi ve bilgi üretimini doktora derslerinde ve beraber geçirilen zaman diliminde öğrendiğim değerli hocam Prof. Dr. Sibel Arkonaç’a, klinik çalışmamı destekleyen ve bu alandaki deneyimimi arttırırken aynı zamanda tez sürecimde gösterdiği anlayıştan dolayı da Sayın Doç. Dr. Ayhan Kalyoncu’ya da teşekkürlerimi sunarım.

Bu maceralı süreçte benden ilgilerini ve hoşgörülerini esirgemeyen çalışma arkadaşlarım Elif Yavuz’a, Göklem Tekdemir’e ve Çağatay Çoker’e, bu yoğun dönemde merakla ve heyecanla bu sürecin ne zaman sonlanacağını bekleyen ve duygusal ve düşünsel desteklerini esirgemeyen dernek, proje ve yol arkadaşlarım İrem Erdem Atak, Neslihan Zabcı, Burçin Alsancak-Sönmez ve Funda Akkapulu’ya da sonsuz teşekkürler.

Annem ve kardeşime ise yanımda oldukları ve sabırsızlıkla bekledikleri bu sürecin, sonunda bitmek üzere olduğunu söylemekten mutluluk duymaktayım. Son olarak da bu doktora döneminin en karmaşık kısmında benimle hayatını birleştirmiş olan, anlayışını ve desteğini esirgemeyen sevgili eşim Gökhan Düşgör'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ	iii
ÖNSÖZ	v
GİRİŞ	1
1. YEME BOZUKLUKLARININ PSİKANALİTİK KURAMA GÖRE AÇIKLANMASI	3
1.1.Psikanalitik Kuramda “Baba” nın Yeri	9
1.2.Sanat Ve Edebiyatta “Baba”	17
1.3.Hukukta Babalık Kavramı	20
1.4.Babanın Adı	21
1.5.Babalık İşlevi	22
2. BABALIK ÜZERINE GÜNCEL PSİKANALİTİK YAKLAŞIMLAR	24
2.1. “Babanın Bakışı” ve Anoreksiya	25
2.2. Anoreksiya Nervoza’da Anne-Kız İlişkisinin Rolü	29
3. YEME BOZUKLUKLARINDA ANNE-BABA-KIZ İLİŞKİSİNİ KONU ALAN ÇALIŞMALAR	32
3.1. Yeme Bozukluklarının Projektif Testlerle Değerlendirildiği Çalışmalar	37
3.2. Türkiye’de Yeme Bozukluklarını Konu Alan Çalışmalar	39
3.3. Hipotezler	41
4. ANOREKSİYA NERVOZA’DA BABALIK İŞLEVİNİ KONU ALAN ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	42

4.1. Kullanılan Ölçüm Araçları	42
4.1.1. Demografik Bilgi Formu	43
4.1.2. Psikanalitik Öngörüþme	43
4.1.3. Rorschach Testi	43
4.1.4. T.A.T. (Tematik Algı Testi)	45
5. ANOREKSİYA NERVOZA'DA BABALIK İŞLEVİNİ ELE ALAN ÇALIŞMANIN BULGULARI	46
5.1. "Ensestüel" Kavramının T.A.T Yanıtlarında Yansıtılması	46
5.2. Rorschach Testi'nde "Babalık İşlevi"nin ve Özdeşim Sorunsalının Ortaya Konuşu	53
5.2.1 Rorschach Testi'nde Baba Tasarımını Gösteren Yanıtların Psikanalitik Açıdan Yorumlanması	54
5.2.2 Rorschach Testi'nde Özdeşim Sorunsalını Ortaya Koyan Yanıtların Psikanalitik Açıdan Yorumlanması	59
SONUÇ	71
KAYNAKÇA	85
EKLER	100
EK 1-Demografik Bilgi Formu	101
EK 2- Örnek Rorschach Testi Protokolü	102
EK 3-Örnek Tematik Algı Testi (T.A.T.) Protokolü	105
ÖZGEÇMİŞ	108

GİRİŞ

Bu çalışmada anoreksiya nervoza hastalarında, baba-kız ilişkisinin ve babalık işlevinin araştırılması hedeflenmektedir. Yeme bozuklukları dünyada her ne kadar son zamanlarda sıklıkla araştırılmaya başlanmışsa da, henüz Türkiye’de bu alanda çalışan klinisyenlerin sayısı yapılan çalışmalara bakıldığında ve hastaların tedavi alma olanakları düşünüldüğünde yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle de bu hastalara müdahalede geç kalınabildiği gibi, hastalığın tanınmamasından kaynaklanan nedenlerden dolayı, yanlış uygulamalarla da karşılaşılabilmekte ve zaten ölüm oranının yüksek olduğu bu hastalık grubunda ciddi tehlikeler ortaya çıkmaktadır.

Yeme davranışında ciddi bir bozulmayla belirginleşen yeme bozuklukları (YB), anoreksiya nervoza (AN) ve bulimiya nervoza (BN) olmak üzere iki klinik grupta ele alınmaktadır. Bu bozukluklar DSM-III-R’de “bebeklik, çocukluk ve ergenlikte başlayan bozukluklar” başlığı altında yer alırken, DSM-IV’te bu grup içinden çıkartılmış ve “yeme bozuklukları” başlığı altında ayrı bir bölüm olarak ele alınmıştır.

Ancak yeme bozukluklarının tarihçesine bakıldığında M.Ö.400’e kadar dayanan bir zaman dilimi göze çarpmaktadır. Bulimiya nervozanın da, anoreksiya nervozanın da kökenleri ve ilk olguların incelenmesinden, literatüre girişlerinden ve DSM’ye konu oluşlarından çok daha eski bir tarihçeye sahip oldukları görülmektedir. 1873 yılında Sir William Gull¹ tarafından tebliğ edilen metin tıp dünyasında anoreksiyanın ilk defa ele alındığı metin olarak tarihe geçmiştir. Bu metnin başlığı “Anorexia nervosa (apepsia hysterica, anorexia hysterica)” adını taşımaktadır ve 1868 tarihinde yazıldığı ancak 1873 yılında sunulduğu görülmektedir. Ancak hemen hemen aynı yıllarda bu konuyu ele alan bir diğer doktor ise Fransız bir nöropsikiyatrist olan Ernest Charles Lasegue olarak dikkati çekmektedir. Tarihçeye bakıldığında Gull’a öncelik tanındığı ve anoreksiya nervozayı ilk defa ortaya koyan kişi olarak değerlendirildiği görülmekte ancak

¹ Joseph A. Silvermann, “Sir William Gull (1819-1890), Limner of anorexia nervosa and myxoedema: An historical essay and encomium.”, **Eating and Weight Disorders**, 1997, Sep, No:2- 3, pp.111-6.

Lasegue'in de aynı yıllarda bu konuda çalışmalarının bulunduğu gözlenmektedir². Günümüzde ise hala hangi bilim adamının bu konuyu ilk defa yazdığı ve literatüre geçişini sağladığı tartışmaları sürmektedir³. Bu hastalığın literatüre geçişi Gull ve Lasegue tarafından sağlanmış olsa da bilinen bir diğer konu da bu hastalığın belirtilerinin ilk defa 1694 yılında Morton ve 1789 yılında da Nandau tarafından ortaya konduğu gerçeğidir⁴. Kendini alıkla terbiye etme deneyimleri Helenistik döneme ait bir olgu olarak kabul edilmektedir, "Kutsal anoreksikler" yemeyi reddederek, bedenlerine zarar vererek, evliliği reddederek ve kendilerini dini merkezlere kapatarak azizeler olmayı seçmişlerdir ve sonrasında 19.yüzyıla kadar bu hastalıklar ele alınmamıştır. 1859 yılında Louis Victor Marce böyle özellikler gösteren bir hastayı tarif etmiş ancak ilk defa Richard Morton 1689 yılında tıbbi bir tarif yaparak ortaya çıkmıştır⁵. Morton⁶ iki olgudan söz ederek bunları "öfkeli, zihinsel yapısı tükenen, ateş ve dyspepsia'nın olmadığı, gıdanın reddedildiği, amenore ve iştahsızlığın gözlemlendiği, kabızlık ve aşırı hareketliliğin eşlik ettiği hastalar" olarak tarif etmiştir. Morton bu tarifte hastalığın zihinsel ve ruhsal boyutunu ele alarak, aşırı kilo kaybı, amenore ve aşırı hareketlilik üzerinde durmuştur ve bu tarif sonraki 200 yıl boyunca kabul edilmiştir.

1930'lardan itibaren yeme bozukluklarının psikanalitik açıklamaları yapılmaya başlanmış ve bu açıklamalar, Sigmund Freud'un kuramı temel alınarak bozulmuş yeme fonksiyonu ve kusma üzerine odaklanmıştır. Temel olarak tüm açıklamalar Freud'un çalışmalarından yola çıkıp, "bozulmuş beslenme dürtüsü" ve "cinselliğin kontrolü" üzerinde odaklanmıştır⁷.

² Walter Vandereycken, Ron Van Deth R, "Who was the first to describe anorexia nervosa: Gull or Lasegue?". **Psychological Medicine**, Vol:XIX, No:4, 1989, pp.837-45.

³ Joseph A. Silverman, "Lasegue's editorial riposte to Gull's contributions on anorexia nervosa.", **Psychological Medicine**, May, Vol.XXII, No:2, 1992, pp.307-8.

⁴ Ayça Gürdal, "Yeme Bozuklukları Tanı Ölçütleri", **Ergenlik Döneminde Beslenme ve Yeme Bozuklukları**, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği Yayınları:1, 1997, pp. 31-38, Ankara.

⁵ John M. Pearce, "Richard Morton: origins of anorexia nervosa.", **European Neurology**, Vol:LII, No: 4, 2004, pp.191-2.

⁶ Richard Morton, **Pathisologica or a Treatise on Consumption**, 1689, London: Smith and Walford.

⁷ Em Farrell, **Lost for Words: The Psychoanalysis of Anorexia and Bulimia**, 2000, Other Pres, New York.

1. Yeme Bozukluklarının Psikanalitik Kurama Göre Açıklanması

İlk psikanalitik açıklamalar S. Freud'un⁸ 1905 tarihli Cinsellik Üzerine Üç Deneme adlı makalesinden yola çıkılarak yapılmıştır. Bu makalede Freud, "beslenme ve cinsellik bir aradadır ve bunlar yalnızca memeden kesilmeyle birbirinden ayrılır..." demektedir. Burada Freud, erken psikoseksüel döneme gönderme yaparak, yani oral dönemi ele alarak bu dönemi, kanibalistik (yamyam) pregenital cinsel örgütlenme dönemi olarak tanımlar. Bu dönemde, cinsel faaliyetle, gıdanın içe alımı henüz birbirinden ayrılmamıştır. İki faaliyetin nesnesi de aynıdır ve cinsel amaç nesnenin içe alımında yatmaktadır. Bu noktada akla şu soru gelmelidir: gıdanın içe alınması, yeme bozuklukları hastaları için, halen cinsellik içeren bir faaliyet midir?

Freud⁹, Dora olgusunda ve Fliess'e mektuplarında histerik kusmadan söz eder ve şöyle der: "Düşlemde hamile olduğu için, son hayali aşığından bebek sahibi olmamaya tahammül edemez. Ancak güzelliğini kaybetmemek için kusmalıdır. İşte semptom, bir çift birbirine zıt arzu-gerçekleştirmesinden oluşmaktadır."

S. Freud, bu durumu bir oral saplanma olarak değil, daha çok pozitif Ödipal arzulara karşı savunmacı bir gerileme olarak görür.

Buna bağlı olarak da, genital arzuların ağızla yer değiştirdiğini farkeder ve bilinçdışı ağız-vajina eşitliğinden söz eder. 1927'de Jones¹⁰ bunu bir adım ileri götürerek, bu hastalarda ağız-anüs-vajina eşitliğinden söz edecektir. İşte 20.yy boyunca anoreksiya ve bulimiyayı anlamada kullanılan temel kavramlaştırma Freud'un bu varsayımından yola çıkılarak yapılmaktadır.

Genital düzeydeki bir çatışmanın, daha güvenli olan oral döneme çekilerek, daha kontrol edilebilir hale getirilme çabası içine girilmektedir.

⁸ Sigmund Freud, "Three Essays on The Theory of Sexuality", **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, 1905, Vol:VII**, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis, 1974, London.

⁹ Sigmund Freud, "Extracts from the Fliess Papers", **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol:I**, 1899, pp. 175-280.

¹⁰ Ernest Jones, "The Early Development of Female Sexuality", **International Journal of Psycho-Analysis**, Vol: VIII, 1927, pp. 459-472.

S.Freud'dan sonra, 1940'larda Waller, Kaufman ve Deutsch¹¹ yeme bozukluklarını açıklamaya çalışırken çeşitli kavramlardan söz etmişlerdir. Bunlar, oral düşlemler, gıda ve babasal fallus eşitliği ve Ödipal bebek gibi kavramlardır. Bu klinisyenler de Freud'un yolundan giderek, anoreksiya hastalarında, gastrointestinal yolu içine alan, hamilelik düşlemlerinin sembolizasyonu etrafında dönen, özel bir psikolojik yapılanmadan söz ederler. Bu kuramcılar, kusan anorektikler ve normal kilodaki ancak amenore sergileyen bulimikleri ele alarak çalışmışlar ve bu hastalar için şöyle demişlerdir: "temel olarak belirli bir tür düşlem etrafında dönen (hamilelik düşlemi), somatik alanda eyleme geçişin ortaya çıktığı bir sendrom. Ağız yoluyla hamile bırakılma arzusu bazen kompulsif yeme ve bazen de suçluluk duyguları nedeniyle gıdanın reddedilmesi biçiminde ortaya çıkmakta, kabızlık, karındaki bebeği, amenore de hamilelik düşlemlerinin doğrudan psikolojik yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak amenore aynı zamanda, genital cinselliğin doğrudan inkarı olarak da görülebilir." Bu görüşe bağlı olarak getirilen bir diğer açıklama da, çocuğa ve çocuğun bilinçdışına göre, gıdanın babasal fallüs yerine geçmesi ve gıdanın hazmedilmesi yoluyla kastrasyonun ortadan kalkarak, Ödipal bebeğe ulaşmaya çalışılmasıdır.

Bu noktada Karl Abraham¹² 1924'te "penis olmak" kavramını ortaya atmıştır ve şu soru gündeme gelmiştir, bu hastaların sorunu "penis olmak mıdır?" yoksa "penise sahip olmak mıdır?"

Öyleyse, öncelikli olarak açıklanması gereken "penise sahip olmak" kavramlaştırmasıdır ve bu pozitif ve negatif Ödip kavramlarıyla açıklanmaktadır. Kız çocuk için, babanın penisinin rolü ve düşlemlerde penise sahip olmak nasıl olacaktır? Bu, babadan çocuk sahibi olmak arzusu mudur, ki bu pozitif Ödipal karmaşaya bizi götürmektedir. Yani klasik anlamda, anneyi ortadan kaldırarak, kız çocuğun babaya sahip olma arzusu gündeme gelmektedir. Yoksa, söz konusu olan, erkekle özdeşim kurarak, pozitif Ödip öncesi ortaya çıkan negatif Ödiple açıklanacak, yani babayla özdeşim kurarak, babayla rekabete girerek, annenin

¹¹ John V. Waller, Ralph M. Kaufman, & Felix Deutsch, **Anorexia Nervosa: A psychosomatic Entity**, 1940, ed. by M. R. Kaufman and M. Heiman, 1964, pp. 145-276.

¹² Karl Abraham, "Development of the Libido", (1924) **Selected Papers of Karl Abraham**, London: Karnac, 1979, pp. 408-501.

cinselliğinin kontrolü ve elde edilmesi arzuları mıdır? Bunun sonucunda ortaya çıkan ise, babanın, ayrılığının ve birleşen çift içindeki işlevinin reddedilmesidir.

Abraham ise, “penis olmak” derken şunu kastetmektedir: beden, kendi başına, tüm inceliği ve zayıflığıyla, penisle özdeşleştirilmektedir. Lewin’de¹³ 1933’te buna ek olarak kusmayı, boşalan ve işeyen fallüsle kısmi özdeşim olarak açıklamıştır. 1980’lere gelindiğinde ise, Sperling (1983)¹⁴, Wilson¹⁵(1983) ve Sarnoff’un¹⁶ çalışmalarında, anorektiklerin “dümdüz karınlarının”, fallik ideale gönderme yaptığı ve bu idealin düşlemdeki baba tarafından hamile bırakılma kadınlık arzusuna yönelik bir savunma olduğu görüşü dikkati çekmektedir.

Masserman¹⁷ (1941) ve Leonard¹⁸ (1944), bu hastalıklarda kadınlık sorununa dikkat çeken klinisyenlerdir. Bunların görüşlerini sürdüren Schwartz¹⁹ ise 1988’de anorektikler ve normal kilodaki bulimikleri ayrıştırarak, bulimiklerin, erkeklik özdeşimlerine ve ideallerine sahip olmakla beraber, ne kadar çok isteseler de, bir penise sahip olmadıklarının farkında olduklarını, anorektiklerin ise kendilerini aç bırakarak, düşlemde bir penis haline dönüşmeleri ve bu sayede babaya ve de tüm erkeklere olan ihtiyaçlarını ortadan kaldırdıklarını ileri sürmektedir. Böylece, Masserman’ın 1941’de söylediği gibi, anorektikler için, omnipotent (tüm güçlü) biçimde penis halini alarak, anneyi tamamen kontrol altına almak ve babaya ait tüm bilgiyi ve üçlü (anne-baba-çocuk üçlüsü) olma olasılığını ortadan kaldırmak olası hale gelecektir.

“Penis olmak” veya “penise sahip olmak” sorularına eklenecek bir başka soru da “kadın yada erkek olmayı engellemek” ile ilgilidir. Yeme bozukluklarında çalışan klinisyen ve kuramcıların aklına gelen bir diğer soru da budur: anorektikler,

¹³ Bertram D. Lewin, “The Body as Phallus”, *Psychoanalytic Quarterly*, Vol: II, 1933, pp.24-47.

¹⁴ Melitta Sperling, *A Reevaluation of Classification, Concepts and Treatment*, 1983, ed.by., Wilson *et al.*, 1985, pp. 51-82.

¹⁵ Philip C. Wilson, “**Fat Phobia as a Diagnostic Term to Replace a Medical Misnomer: Anorexia Nervosa**”, *American Academy of Child Psychiatry*, 1983, October, San Francisco.

¹⁶ Charles Sarnoff, *Derivatives of Latency*, 1983 ed.by., Wilson *et al.*, 1985, pp. 327-334.

¹⁷ Jules H. Masserman, “Psychodynamics in Anorexia Nervosa and Neurotic Vomiting” *Psychoanalytic Quarterly*, Vol:X, 1941, pp. 211-242.

¹⁸ Edward C. Leonard, “An Analysis of a Case of Functional Vomiting and Bulimia”, *Psychoanalytic Review*, Vol: XXXI, 1944, pp. 1-18.

¹⁹ Harvey J. Schwartz, *Bulimia: Psychoanalytic Perspectives*, ed.by., H. J. Schwartz, 1988, pp. 31-55..

bir cinsel kimliğe sahip olmayı sonsuza dek ertelemeye mi çalışmaktadırlar? Eğer böyle bir durum varsa, bunun altında yatan nedenler ne olabilir? Bu hastalarla yapılan psikanalitik çalışmalar, ortada bir cinselleşmiş beden sorunsalı olduğunu göstermektedir. Bu hastalar kadın yada erkek olmayı seçmek yerine her iki cinsiyetle de özdeşim kurarak, kendileri için gerekli tüm ihtiyaçları ve arzuları tek başlarına sağlamak derdine düşmüş görünmektedirler.

Bu bağlamda üzerinde düşünülmesi gereken olasılıklardan biri de ve belki de en kuvvetlisi, bu hastaların her iki ebeveyni de kontrol etme arzularıdır. Kendisi ve ebeveyni arasında, aynı zamanda anne-babanın birbirleri arasında da hiçbir özgürlük, ya da yaratıcılığa izin verilmemektedir ve anneye ilişkin, çözümlenmemiş, Ödipalite öncesi çatışmalar, ergenlikte anne ve babayla ilgili olarak su yüzüne çıkmaktadır. Bu hastalıklarda işleyen mekanizmaları anlamamanın yolu ise, günümüz klinisyenleri tarafından, pre-ödipal dönem anne-çocuk ilişkilerinin incelenmesinden geçmektedir²⁰.

Anneye pre-ödipal dönemdeki ilişkinin kontrol ve hayatta kalma üzerinden yürüdüğü, erken dönem nesne ilişkilerinin incelenmesi, anoreksiyanın anlaşılması bakımından zorunlu gözükmektedir.

İlk psikanalitik olgu, yemekten tiksindiği, açlık duygusunu yitirdiği için yemek yemeyi reddeden ve pilorospazmdan şüphelenilecek kadar şiddetli kusmaları olan 13 yaşında bir kızın, 6 yıl süren başarılı psikanalitik tedavisinin sonuçlarının tartışıldığı Oberholzer²¹'in makalesiydi. Yoğun biçimde babaya ketlenme ve babadan çocuk sahibi olma arzusu ve bununla birlikte gıda reddi, penise sahip olma isteği olarak da yorumlanmıştır. Klinik tablo, erkek olma isteği ile babadan bir çocuk sahibi olma arzusu arasındaki çatışmaya bağlanmıştır. Diğer klasik psikanalitik açıklamalar da, yeme bozukluklarını içsel çatışmaların, sembolik dışa vurumu olarak özetliyorlardı.

²⁰ Em Farrell, **Lost for Words: The Psychoanalysis of Anorexia and Bulimia**, Other Press, 2000, New York.

²¹ Mira Oberholzer, "Aus der Analyse dreizehnjährigen Maedchens", **Archives of Neurological Psychiatry**, Vol. XXVI, 1930, pp.287-292.

Waller ve Kaufman²², 1940'da yaptıkları açıklamada, çatışmanın doğasını, özellikle gastrointestinal sistemi de içine alan “hamilelik düşlemlerinin” sembolizasyonu olarak “zaman zaman kompulsif yeme ile sonlanan, yemek yiyerek hamile kalma düşlemleri ile ve diğer zamanlarda da suçluluk ve bunun sonucu olarak gözlenen gıda reddidir” demektedirler. Bu klinisyenlere göre, yemek yeme; elde edilemeyen aşka, doymak bilmez arzusunun, öfke ve kinin ifadesi olabilir veya erkek olma ve penise sahip olmayı, hamile kalma yada hamilelikten korkmayı temsil edebilir. Öte yandan, sahte bir güç duygusunu ve böylece kendini büyütme yada erişkin olmaya ve sorumluluk almaya karşı bir savunmayı gösterebilir. Yemek yeme ile aşırı zihinsel uğraş, aileden vazgeçememenin, yada onlara karşı öfkenin bir belirtisi olabilir. Bu öfke anne-baba çiftinin tanınmasını zorunlu kılan ve dolayısıyla da Ödipal çatışmanın yeniden gündeme gelmesine yol açan bir öfke olabileceği gibi, anneyle yaşanan aşırı sembiyotik bağ ve ayrılmanın yol açtığı bir öfke olarak da düşünülebilir.

Modern psikanalitik açıklamalar yalnızca sembolizasyon açıklamasını kullanmakla kalmayıp, çocuk-ebeveyn arasındaki ilişkiye de odaklanmışlardır. Bu yaklaşımlar içinde, yeme bozuklukları çeşitli psikanalistler tarafından değişik bakış açılarıyla tanımlanmış ve açıklanmışlardır. Bunların içinde, Meyer ve Weinroth²³ yeme bozukluklarını, Ödipal çatışmaların hatalı değerlendirilmesine; Nemiah²⁴, annenin koruyucu tutumuna, bağımlılığa, sorgusuz itaat ve pasifliğe; Lodah²⁵, AN'da baba ile güçlü özdeşim ve hastalanmadan önce annelerinden daha güzel olma isteğine; Bemporad ve Ratey²⁶ baba-kız ilişkisindeki aksaklıklara bağlarken; Meng, AN'yı “organ psikoza” olarak tanımlayarak, benlik yapısındaki bozulma

²² John V. Waller, Ralph M. Kaufman, & Felix Deutsch, “Anorexia Nervosa: A Psychomatic Entity”, **Psychosomatic Medicine**, Vol.II, 1940, pp. 3-16.

²³ Bernard C. Meyer, & Leonard A. Weinroth, “Observations on psychological aspects of anorexia nervosa”, **Psychosomatic Medicine**, Vol.XIX, 1957, pp.389-398.

²⁴ John Nemiah, “Anorexia Nervosa: A Clinical Psychiatric Study”, **Medicine**, Vol.29, 1950, pp.225-268.

²⁵ Boskind Lodah, “Cindrella's step-sisters: A feminist perspective on anorexia and bulimia”, **Journal of Women in Culture and Society**, Vol.II, 1976, pp.342-356.

²⁶ Jules R. Bemporad, & John Ratey, “Intensive Psychotherapy of former anorexic individuals”, **American Journal of Psychotherapy**, Vol.XXXIX, 1985, pp.454-456.

üzerinde durmuş; Eissler²⁷, anne-çocuk ilişkisinden bahsederek, AN'da anneye bağımlılığın, benlik bozulmasına yol açtığını söylemiştir.

1960'larda AN gruplandırılmaya başlanmıştır. 1969'da Dally²⁸, AN tanısı almış 140 kadın hastasını etiyolojik olarak, histerik, obsesif ve karışık tip olarak üçe ayırmıştır. Bazı klinisyenler AN'yı zayıf olma arzusu olarak tanımlarken, Palazzoli, bedenın yıkılamaz ve tehditkar olarak algılandığını ve beden üzerine kontrolün artmış olduğunu vurgulamıştır. Son 30 yıla gelindiğinde ise bu alanda önemli çalışmaları bulunan Hilde Bruch²⁹, vurguyu anne-çocuk ilişkisi üzerine yapmıştır ve "hayranlık uyandırmak için", "en zayıf ve en güzel olmak için rekabet duygusu" tanımlarını ortaya atmıştır. Hilde Bruch'un bu konudaki en önemli katkısı anoreksik hastalarla olan önemli deneyiminden yola çıkarak bu hastaların "duygulanımı düzenleme zorluğu"ndan söz etmesidir. Aynı zamanda Bruch'un kuramının ele aldığı, yokolma korkuları, varolan yıkıcı düşlemlerin gücü gibi kavramlara bakıldığında Melanie Klein'in kuramıyla benzerliği dikkat çekmektedir. Aynı zamanda ise Bruch'un³⁰ bu hastalara yaklaşım tarzındaki eğitici rolü önemsemesi onun eleştirilme nedenlerinden en önemlisi olarak görülebilir. Terapistin takındığı eğitimci rolü kendisini hasta karşısında tüm bilgiye sahip olan kişi durumuna sokmakta ve farkında olmadan da hastayı kendisinin bir uzantısı gibi gören ve hastaya nesne muamelesi yapan, onu kontrol etmeye çalışan, "annenin yerine geçen" olarak tasarılanmasına yol açmaktadır. Ancak annenin ve diğer nesnelere bu hastalıktaki önemini vurgulaması bakımından Bruch anoreksiyanın tarihçesi içinde önemli bir yeri hak etmektedir³¹.

²⁷ Kurt Eissler, "Some psychiatric aspects of anorexia nervosa, demonstrated by a case report", **Psychoanalytic Review**, Vol.XXX, 1943, pp. 121-145.

²⁸ Peter Dally, **Anorexia Nervosa**, Grune&Stratton Inc.,1969, New York.

²⁹ Hilde Bruch, **The Golden Cage: The enigma of anorexia nervosa**, Cambridge M. A., 1978, Harvard University Press.

³⁰ Hilde Bruch, "Psychotherapy in Primary Anorexia Nervosa", **Journal of Nervous and Mental Diseases**, Vol:CV, 1970, pp. 51-67.

³¹ Em Farrell, **Lost for Words: The Psychoanalysis of Anorexia and Bulimia**, Other Pres, 2000, New York.

1.1. Psikanalitik Kuramda “Baba” nın Yeri

Yeme bozukluklarını ele alan çalışmalara bakıldığında anne-kız ilişkisinin üzerinde sıkça durulduğu ve bu ilişkinin anoreksiya nevroza ya da bulimiya nervozanın ortaya çıkışında önemli bir etkisinin bulunduğu vurgulanmaktadır. Baba-kız ilişkisi ise genellikle üzerinde fazla durulmayan ve babanın, bu patolojilerin ortaya çıkışında daha çok ortada olmayışı üzerinde durularak, baba yoksunluğu ya da eksikliğinden söz edilmektedir. Yeme bozukluklarının psikanalitik açıklamalarına bakıldığında ise babayla bağlantılı bir çok kavramsallaştırmaya başvurulduğu görülmektedir, “babasal fallus”, “penisle özdeşim”, “penis olmak”, “ödipal bebek” gibi. Bu kavramlar ortaya konulurken, babanın psikanalitik kuramda nasıl bir yere sahip olduğu incelenmeden, yeme bozukluklarındaki etkisinin ise anlaşılamayacağı ortadadır.

İlk psikanalitik açıklamaların Freud, Ferenczi ve Abraham tarafından hadım edilme endişesinin duygusal gelişimin belirleyicisi olduğu yönündeki görüşlerle başladığı görülmektedir. II. Dünya savaşı sonrası ise nesne ilişkileri kuramlarının, çocuk gelişimi alanındaki doğrudan gözlem çalışmalarının etkisiyle ilginin anne-çocuk ilişkisine yöneldiğini ve Anna Freud, Melanie Klein, Margaret Mahler gibi kuramcıların daha çok bu alana ve anne-çocuk, beslenme, bağlanma, ayrılma endişesi gibi kavramlara değindiklerini görmekteyiz. 1960’lardan itibaren ise Bion, Winnicott, Bowlby gibi kuramcılarla beraber erken dönem anne-çocuk ilişkisi ve bağlanma kuramı ruhsal sağlığın temel çalışma alanı haline almıştır. Annenin rolüne verilen bu önem ve baskınlık Lacan’la beraber babanın rolünün vurgulanmasıyla “le nom du père-the law of the father-babanın kanunu” bilinçdışının açıklanmasında önemli rol oynamıştır³².

Psikanalitik kuramın merkezinde bir babanın yer aldığını Freud’un ödipalite kavramını üretmesinde rol oynayan Ödipus mitolojik karakteriyle görmekteyiz.

³² Alicia Etchegoyen, “Psychoanalytic ideas about fathers”, pp.20-41, **The Importance of Fathers: A Psychoanalytic Re-evaluation**, ed.by., Susan Budd, 2002, Brunner-Routledge, Hove and New York.

Evrensel ensest tabusunu tanımayan Ödipus, babasını öldürerek, annesiyle evlenmiştir³³.

Sofokles'in³⁴ Kral Oidipus Tragedyası'nın Freud'un kuramındaki yerini anlayabilmek için kısa bir özet faydalı olacaktır:

“Tebai kraliçesi İokaste, gebeliği sırasında hiç de hayra yormadığı bir düş gördü. Kocasını Kral Layos'la birlikte bu düşü yorumlaması için gözleri kör, ünlü kahin Teyresyas'a (Teiresias) başvurdular. Kahin, doğacak çocuğun öz babasını öldüreceğini ve kraliçe olan annesiyle evleneceğini söyledi onlara. Dehşete kapılan aile; bebekleri doğar doğmaz ayak bileklerini deldiler ve bir dağbaşına bıraktılar. Bebeği bulan bir çoban da onu, çocukları olmadığını bildiği Korintos Kralı'nın sarayına teslim etti... Ne var ki bir gün, kralın özoğlu olmadığı yollu bir dedikodu çalındı genç Oidipus'un kulağına...Gerçeği öğrenmek için Delfoy kentine gidip ünlü kahin Teyresyas'a danıştı. O da ona, babasını öldürüp annesiyle evleneceğini söyledi. Bu sözlerden çarpılmışsa dönen Oidipus; Korintos'taki saraya dönüp tanrılarca çizilmiş babasını öldürüp annesiyle evlenmek gibi bir yazgıyı beklemektense, başka bir ülkeye göç etmenin daha doğru olacağını düşündü... Bu yüzden komşu ülke Tebai'ye doğru yola koyuldu. Dar bir geçide girdiğinde içinde iki adamın bulunduğu bir arabayla karşılaştı. Aralarında kimin kenara çekilip ötekine yol vereceği konusunda çıkan kavga sonunda Oidipus; bu iki adamı öldürüp yoluna devam etti... O anda Tebai'de Sfinks adlı bir canavar, önüne çıkana bir bilmece sormakta ve bilmeyenleri öldürmekteydi. Oidipus'un bilmeceyi doğru yanıtlaması üzerine canavar; tünediği kayalıklardan kendini uçuruma salarak intihar etti. Böylece büyük bir beladan kurtulan Tebaililer, gece gündüz bayram ettiler. Tebai kral vekili Kreon; kral Layos'tan boşalan tahtı ve kızkardeşi olan dul kraliçe İokaste'yi ödül olarak sundu Oidipus'a. Artık Tebai kralı olan Oidipus, İokaste'yle evlendi. Bu evlilikten iki oğluyla iki kızı oldu. Kızlarından biri de, antikçağın ünlü prensesi ölümsüz Antigone'ydi.. Yıllar sonra Tebai krallığında başgösteren bir veba salgını, halkı kırıp geçiriyordu. Halkın çok sevdiği kral Oidipus da bunun üzerine ünlü kahin Teyresyas'ı sarayına çağırdı. O da; Oidipus'tan önce öldürülen kral Layos'un katili bulunup Tebai'den sürülmedikçe, bu salgının bitmesinin söz konusu olmadığını söyledi. Bunun üzerine suçlunun bulunması için Oidipus bütün olanaklarını kullandı; ama hiçbir ipucuna ulaşamadı. Teresyas'ı yeniden sarayına getirtti ve ondan katilin kim olduğunu doğrudan ad olarak söylemesini istedi. Ne var ki her şeyi bilen kahin, kralın bütün üstelemelerine karşın konuşmadı hiç. Bu yüzden Kreon ve kahin Teyresyasla kral arasında çok uzun süren bir kavga çıktı. Araya karısı kraliçe İokaste girdi ve eski kocasını Layos'un, dar bir geçitte öldürüldüğü yollu bir şeyler söyledi... Kral Oidipus'un içine büyük bir kuşku girdi bu söz üzerine. Tam bu sırada da içeri giren bir haberci; Korintos Kralı'nın öldüğünü ve kralın oğlu olan Oidipus'un saraya beklendiği haberini getirdi. Evet, Oidipus babasını öldürmemişti ama Korintos'taki dul kalan annesinin yanına dönmek de istemiyordu artık. Başının üstünde değiştiremeyeceği bir trajik yazgının hoyratça dolanıp durduğunu hissediyordu çünkü... Korintos'tan gelen aynı haberci, bu arada Oidipus'a; ölen kralın özoğlu olmadığını, kendisinin gerçekte dağbaşında bir çobanın bulup saraya getirdiği öksüz bir bebek olduğunu da açıkladı. Hattâ ayak bileklerinin bile delik olduğunu ekledi ... Ve az sonra saraya getirilen çoban da, kral Oidipus'un buluntu bir bebek olduğu gerçeğini doğruladı... Kocasını sandığı Oidipus'un özoğlu olduğunu dehşetle anlayan kraliçe İokaste, hemen gidip bir odada astı kendini. Ardından da Tebai halkının bir tanrı gibi saydığı, dürüst ve insan sevgisiyle dolu kral Oidipus; hem annesi hem karısı olan kraliçenin iğneleriyle gözlerini kör etti... Ölümsüz antik ozan Sofokles'in “Kral Oidipus” adlı tragedyasında dillendirdiği gibi, artık kör olan ve ülkesi Tebai'den sürülen kral Oidipus'a; soylu kızı Antigone sahip çıktı. Babasına, uzun aramalardan sonra sığınabileceği bir ülke buldu. Ve ölünceye dek de yanından ayrılmadı hiç...”³⁵

³³ Sigmund Freud, “The Interpretation of Dreams”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: IV-V**, 1900, pp.1-715. London: Hogarth Press.

³⁴ Anthony Burgess, **Sophocles: Oedipus The King**, 1972, Minnesota Drama Editions.

³⁵ Yaşar Atan. “Kral Oidipus”. **Evrensel Dergisi**, Nisan, 2005.

Freud'un çalışmalarının neredeyse tamamında bu baba figürüne rastlamak olasıdır ve bu figür çocuğun zihninde güçlü, tehditkar, intikamcı ve otoriter bir baba figürünü temsil etmektedir ve ödipal çatışma bu temsille bağlantılı olarak yaşanmaktadır. Psikanalitik kuramın temelinde babanın bu derece önemli bir rolde ele alınmasına rağmen, Freud sonrası döneme bakıldığında babanın, yapılan çalışmalarda ve yazılarda ne derece geri planda kaldığını görmekteyiz.

1970'lere gelene kadar babalık ve baba-çocuk ilişkisi üzerine çok az sayıda psikanalitik yazı yazıldığı görülmektedir. "Baba" olgusu üzerine yazan psikanaliz içinde en önemli kişi olan Lacan ise gelişimsel olarak değil dilin gelişimine dayanarak, yapısal bir modelle babalığı ele almaktadır³⁶. Ross³⁷, "şimdiye kadar baba, psikanaliz ve psikoloji yazınında unutulmuş ebeveyn olmuştur" demektedir.

Lansky³⁸ ise babalık üzerine çalışmaların yapılmamış olmasını anneye olan ilişki ve babayla olan ilişkinin simetrik olmayışıyla açıklamaktadır. Lansky'ye göre annelikteki duygusal bağ ve çocuğun bakımına yönelik faaliyetler kolayca anlaşılabilir. Babalık ise buna karşılık, "içinde bulunulan duruma ve sisteme bağlı" olarak yaşanmaktadır. Bir başka şekilde açıklanacak olursa, annelik, yenidoğan bebeğin biyolojik yetersizliği ve anneye bağımlılığı ile babalık ise daha çok kültüre bağlı ve annenin babayla olan ilişkisine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

Psikanalitik kuram babalığa üç başlık altında değinmektedir: Ödipal karmaşa içinde babanın rolü, intrapsişik bir yapı olarak baba (the internal father-içsel baba) ve çocuğun gelişiminde babanın rolü³⁹.

Freud, Ödipal karmaşayı, oto-analizi sırasında bulduğunu Fliess'e mektubunda söylemektedir⁴⁰. 69 numaralı mektupta şöyle der: "cinsel düşlemin,

³⁶ Alicia Etchegoyen, "Psychoanalytic Ideas about Fathers", pp.20-41, **The Importance of Fathers: A Psychoanalytic Re-evaluation**, ed.by., Susan Budd, 2002, Brunner-Routledge, Hove and New York.

³⁷ John Munder Ross, "Fathering: a review of some psychoanalytic contributions on paternity", **International Journal of Psychoanalysis**, Vol:LX, 1979, pp. 317-326.

³⁸ Melvin R. Lansky, "Symptom, system, and personality in fathers who fail", **Fathers who fail: Shame and psychopathology in the family system**, Hillsdale, N.J.: The Analytic Pres, 1992, pp. 3-13.

³⁹ Alicia Etchegoyen, "Psychoanalytic Ideas about Fathers", pp.20-41, **The Importance of Fathers: A Psychoanalytic Re-evaluation**, ed.by., Susan Budd, 2002, Brunner-Routledge, Hove and New York.

⁴⁰ Sigmund Freud, "Extracts from the Fliess papers [1892-1899]", **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: I**, 1950, pp. 175-280.

ebeveynler etrafında döndüğü fikri olasıdır” ve 71 numaralı mektupta da, “kendi olgumda, anneye aşkı ve babaya yönelik kıskançlığı görmekteyim”. Freud bu durumun evrensel bir intrapsişik çatışma olduğunu, cinsel gelişimin çekirdeğini oluşturduğunu ve duygusal gelişimde de büyük rolü olduğunu düşünmektedir: “Bu dünyaya her gelen, Ödipal çatışmasını çözmek göreviyle yüzleşecektir; bunu başaramayanlarsa nevrozun kurbanı olacaktır”⁴¹.

Leonardo da Vinci üzerine yazdığı makalede ise Freud, babanın önemli rolünün, aile içinde var olsun ya da olmasın, çocuğa annesine yönelik libidinal güdülerini düzenlemesinde, yardım etmek olduğunu söylemektedir⁴². Aynı zamanda cinsel gelişimin de kız ve erkek çocuklarda aynı şekilde olmasa da ciddi etkileri bulunduğunu 1908’de⁴³ belirtmektedir ve her iki cinsiyette de penisin var olduğu fikrinden söz etmektedir. Bu kuramın klinik alandaki örneğini ise “Küçük Hans”⁴⁴ olgusuyla ortaya koymaktadır. Bu tarihten sonra ise hadım edilme endişesi kavramı“Çocukluk Genital Düzenlemesi”⁴⁵, “Oidipus Karmaşasının Çözülmesi”⁴⁶ ve “Cinsiyetler arası anatomik ayrımın bazı fiziksel sonuçları”⁴⁷ gibi makaleleriyle şekillenmiştir. Freud, çocuk cinselliği üzerine kuramını 1920’lerde yeniden düzenlemiş ve oral ve anal libido örgütlenmesine, genital çocukluk örgütlenmesini de eklemiştir ve şöyle demektedir: “ her iki cinsiyet için de, sadece tek bir genital, o da erkek genitalliği, söz konusudur aslında. Bu noktada olan genitallerin önceliği değil, *fallus*’un önceliğidir ve şu anda bence çocuğun fallik genital organizasyonunu yıkan, hadım edilme tehdididir...kızlar hadım edilmenin tamamlanmış olduğunu kabul ederken, erkekler bunun

⁴¹ Sigmund Freud, “Three essays on the theory of sexuality,” **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: VII**, 1905, pp.125-245.

⁴² Sigmund Freud, “Leonardo da Vinci and a memory of his childhood”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: XI**, 1910, pp. 59-137.

⁴³ Sigmund Freud, “On the sexual theories of children”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: IX**, 1908, pp.207-226.

⁴⁴ Sigmund Freud, “Analysis of a phobia in a five-year-old boy”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: X**, 1909, pp.1-149.

⁴⁵ Sigmund Freud, “The infantile genital organisation”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: XIX**, 1923, pp.141-145.

⁴⁶ Sigmund Freud, “The Dissolution of the Oedipus Complex”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: XIX**, 1924, pp.173-179.

⁴⁷ Sigmund Freud, “Some physical consequences of the anatomic distinction between the sexes”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol:XIX**, 1925, pp.243-258.

gerçekleşmesinden korkarlar”⁴⁸. Böylece hadım edilmekten korkan erkek çocuk için bu korku, Ödipal karmaşayı sona erdirir ve anneyi elde etmek için babanın düşmanlığını göze alamaz. Kız çocuk için ise, penise sahip olmamak, hadım edilme tehdidini doğrular ve Ödipal karmaşayı başlatır. İlk sevgi nesnesi olan annesinden, penis arzusuyla vazgeçer ve babayı sevgi nesnesi olarak seçer, ondan sahip olacağı bebekleri de penisin yerini alır. Sonunda bu arzudan da vazgeçilir ve kızlar için de Ödipal çatışma sonlanır.

Ödipal babayla olan ilişki de Freud’un felsefe ve antropolojiyi de konu alan metinlerinde önemli bir yer tutar^{49, 50, 51}. Birincil (ilksel/ilkel) babaya ait görüş, baba ve oğul arasında varolan şiddet ve tutarsızlığa gönderme yapar ve suçlulukla ilişkilendirilir. Totem ve Tabu adlı eserinde Freud, “psikanalizde her şey cinayetle başlar, oğulların babayı öldürmesiyle” demektedir. İlkel gruplar ve ilkel babanın oğulları tarafından öldürülmesi hipotezinden yola çıkarak egzogami (farklı gruptan evlenme zorunluluğu) ve ensest tabusunu açıklanmaya çalışılır. “ Medeniyette Huzursuzluk”⁵² metninde çocuğun çaresizliğine ve babaya olan özlemine değinerek şöyle der: “Çocukluk döneminde, babanın korumasına yönelik ihtiyaçtan daha büyük bir ihtiyaç düşünemiyorum”.

Freud’dan sonraki psikanalistlere genel olarak bakıldığında ise özellikle çocuk psikanalistlerinin, Melanie Klein ve Winnicott gibi, anne-çocuk ilişkisine daha fazla yer vererek, bunu özel bir ilişki olarak tanımlayarak, babayı dışarıda tuttıklarını görmekteyiz.

⁴⁸ Sigmund Freud, “The infantile genital organisation”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: XIX**, 1923, pp.141-145.

⁴⁹ Sigmund Freud, “Civilisation and its discontents”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: XXI**, 1930, pp.57-145.

⁵⁰ Sigmund Freud, “Moses and Monotheism”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: XXIII**, 1939, pp.3-137.

⁵¹ Sigmund Freud, “Totem and taboo”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: XIII**, 1913, pp.1-162.

⁵² Sigmund Freud, “Civilisation and its discontents”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: XXI**, 1930, pp. 57-145.

Melanie Klein ise, çocuğun annesinin bedeniyle ve rahmiyle girdiği birincil ilişkiden söz etmekte ve ödipal çatışmanın memeden kesilmeyle başladığını ileri sürerek yeni bir kuram oluşturmaya çalışmaktadır⁵³.

Winnicott, bebek gelişimine değinerek annenin mutlak rolü üzerinde durmaktadır. Winnicott'a göre "bebek ve annesel bakım beraberce bir bütün oluşturmaktadır"⁵⁴. Winnicott'a göre bebeğin gelişimi için zorunlu olan annenin destekleyici çevreyi sağlamasıdır ve getirdiği "yeterince iyi annelik" kavramı bu görüşte önemli bir yer tutmaktadır "yeterince iyi annelik, babaları da kapsar ancak çocuğa yönelik tüm bakıma annesel demek gerekir. Babasal terimi anneselden biraz daha sonra gelmelidir"⁵⁵. Bu bakış açısına bağlı olarak erken çocukluk döneminde babanın rolü, anneye, birincil annelik meşguliyeti içindeyken, destek olmaktır.

Psikanalitik kuram içinde babanın belirgin biçimde tekrardan ortaya çıkışı Jacques Lacan'ın etkisiyledir⁵⁶. Lacan'a göre bilinçdışı dil olarak şekillenir ve "dil sisteminin kanunu" baba tarafından ortaya konar ve böylece anne ve çocuk arasındaki illüzyonel bağı kesintiye uğratar, özneyi, ötekinden farklılaştıran dildir. İnsanoğlundaki arzunun ve kişiliğin gelişiminde Ödipal çatışmanın önemi konusunda Lacan da Freud'un izinden gitmektedir. Hadım edilme ruhsal yeniden şekillenmede ayrıcalıklı bir etkiye sahiptir ve dolaylı olarak da lisanın gelişiminde etkilidir. Lacan 1936'da "ayna evresini" benlik gelişiminin oluşum anı olarak tanımlamaktadır. Ayna evresi 6-18 aylık döneme gelmekte ve bebeğin kendi imgesini aynada tanınmasıyla ortaya çıkmaktadır. Lacan'ın sözünü ettiği "ayna evresi" Freud'un "birincil narsisizm" kavramına denk düşmektedir ve bu kavramın

⁵³ Melanie Klein, ([1928] 1975) "Early stages of the Oedipus Conflict", **Love, Guilt and Reparation and Other Works (1921-1945)**, London: Hogarth Press, 1928, pp. 186-198.

⁵⁴ Donald W. Winnicott, ([1960] 1990) "The Theory of the parent-infant relationship", **The Maturation Process and the Facilitating Environment**, London: Karnac Boks and the Institute of Psychoanalysis, 1960, pp.37-55.

⁵⁵ Donald W. Winnicott, ([1968] 1991) "Contemporary concepts of adolescent development and their implication for Higher Education", **Playing and Reality**, London: Routledge, 1968, pp.148-150.

⁵⁶ Alicia Etchegoyen, "Psychoanalytic Ideas about Fathers", pp.20-41, **The Importance of Fathers: A Psychoanalytic Re-evaluation**, ed.by., Susan Budd, 2002, Brunner-Routledge, Hove and New York.

yapısalcı açıklaması olarak kabul edilmektedir. Çocuğun kimlik algısı kendini “ötekine” yansıtmasıyla gelişir ki “öteki” de annedir. Bu imgesel bir ilişkidir, hem nesne hem de özne birbirlerini aynalamaktadır ve özünde birdirler. Bu hayali durumda, çocuk, annesinin arzuladığı eksik kısımla özdeşim kurar yani penisle. Çocuk, annesinin arzusunun arzusu (penis) halini alır. Bu ayna evresi döneminde bazen erkek kardeşler ortaya çıkar ve ilkel bir saldırganlık ve kıskançlık yaşanmasına neden olurlar. Baba da, çocuğun annenin yanındaki yerini kapmaya çalışan diğer erkek kardeş gibi görülür. Lacan Ödipal çatışmanın gelişimini üç döneme ayırır. Birinci dönem olan ayna evresinde, baba ayrı bir yapı olarak görünmez. Anneyle olan ilişkideki rekabetçi erkek kardeş olarak görülür. İkinci aşamada, baba müdahale eder, hadım eden kişi olarak anneyle çocuk arasındaki hayali bağlantıyı keser. Tümgüçlü bir figür olarak (hadım edici üstbenlik) annenin arzusunu yasaklar ve çocuk bu yolla annesinin penisinin kendisi olmadığını fark eder. Lacan’a göre bu kesme zorunludur ve bu sayede nesne ayrı bir yapı olarak tasarımlanır ve kastrasyondan yoksun olunması psikoza yol açabilir. Üçüncü aşamada, baba kendisiyle positif özdeşimin yolunu açar (benlik ideali oluşur) ve işte bu anda çocuk kendisinin değil, babasının fallusa sahip olduğu gerçeğini görür. Baba olma arzusundan vazgeçer ve bunun yerine artık baba gibi olmayı ister. Sembolik kastrasyon “babanın kanunu”nu oluşturur ve bu psikolojik düzende anlık bir değişime yol açar, hayali (ikili) düzenden sembolik düzene geçilir ve burada fallusun varlığı yada yokluğu cinsiyetler arası ayrımı belirler hale gelir. Bu oluşum gerçekleştiğinde, çocuk acıyla kendisinin fallus olmadığını ve annesinin de bir fallusa sahip olmadığını fark eder. Bu aydınlanma, fallusu bir sembol haline getirir, fallus artık birinci imleyendir (signifier). Bu durum sağlam bir yapısal değişimin yolunu açar: ampirik bir gerçekten yani penisin eksikliğinden, bir imleyen olan fallusa yani cinsiyet farklılığının sembolüne geçilmiştir. Lacan bu zihinsel yapıya “babanın adı” yada “babasal eğretileme(metafor)” adını vermektedir. Kişiyi sembolik düzene geçiren bu eğretileme ise “babanın kanunu” sayesinde oluşur. Bir başka deyişle, anne-çocuk birlikteliğinin kırılmasında babanın oynadığı rol, dil sistemine geçişi sağlar, bu sayede de çocuk nesne halini alır ve kültüre girişi sağlanır. “Babanın kanunu” nun ayırdına varılması gerçekte babanın varlığına

bağlı değildir. Annenin kendi sembolik babasıyla olan ilişkisi ve çocuğun gerçek babasıyla olan ilişkisini yönlendiriş biçimi belirleyici olabilir. “Kanun” içsel bir yapıyı temsil eder ve kişinin ötekiyle ilişkisini tarifler. Birinci “kanun” sembolik hadım edilmedir ve Lacan’a göre de sembolik düzene geçiş dil sisteminin “kanunu” ile olur ve bu da bilinçdışı yapılandırır. “Babasal eğretilme” öznenin, arzu nesnesinden ayrılması anlamına gelir⁵⁷.

Psikanalitik kuramın geneline bakıldığında, gerçek bir babanın fiziksel ve duygusal yokluğuna rağmen, her zaman bir içsel resim ya da tasarım vardır ve baba iç dünyada bir nesne olarak varolur.

Herzog, “baba açlığı” kavramını getirerek, babanın gerçek bir figür olarak daima arandığını ve sadece psikolojik bir boşluğu doldurmak için aranmadığını söyler⁵⁸. Bir babaya sahip olma deneyiminin içselleştirilmesi, sadece çocuğun babayla olan doğrudan olan ilişkisine bağlı değil aynı zamanda anneden gelen etkilere de bağlıdır. Çocuk babayı doğrudan algılar ancak bunun yanı sıra annenin gözleri de ona yol gösterir. Annenin, babanın rolüyle ilgili bilinçli ve bilinçdışı arzuları, beklentileri, düşlemleri, babalık tasarımını oluşturur.

Yeme bozukluklarının ortaya çıkışı ve babayla kız ilişkisini ele alan Maine ise “baba açlığı, derin ve babayla kurulmak istenen duygusal bağlantıyla ilgili ısrarcı bir arzudur ve bu terimi, babaya yönelik doyurulmayan özlemi, gıda ve kiloyla ilgili çatışma geliştirerek yaşayan kızlar için kullanıyorum” demektedir⁵⁹.

Bu bilgilerin ışığında yeme bozukluklarıyla yapılacak bir çalışmada babanın dışarıda bırakılmasının olanaksız olduğu görüşü daha da kuvvetlenmektedir. Dolayısıyla babayı devreye sokarak yapılacak bir araştırmadan, yeme bozukluklarının ortaya çıkışındaki nedenler hakkında daha fazla bilgiye sahip olunacağı düşünülmektedir.

⁵⁷ Jacques Lacan, “The Mirror Stage as Formative of the Functions of the I as Revealed in Psychoanalytic Theory, 1949”, **Écrits-A Selection**, Tavistock Publications, 1977.

⁵⁸ James Herzog, “On father hunger: the father’s role in the modulation of aggressive drives and fantasy”, **Father and Child**, Boston: Little, Brown, 1982, pp.163-174.

⁵⁹ Margo Maine, **Father Hunger: Fathers, Daughters and the Pursuit of Thinness**, 2004, Carlsbad: Gürze Books.

1.2. Sanat ve Edebiyatta ‘Baba’

Sanat ve edebiyat çerçevesinde ‘baba’ ve babalar ile çocuklarının yaşamını konu alan sayısız esere rastlamak olasıdır. Bu çalışmada edebiyat ve sanat dünyasında babalık kavramının hangi eserlerde ortaya konduğunu kısaca incelemek gerekmektedir.

19.yüzyılda gerçekçilik akımına bağlı olan Honoré De Balzac’ın romanı ‘Goriot Baba’ iki kızına aşırı derecede düşkün olan bir babanın dramıdır. Romanda, romanın baş kişisi ve kimilerine göre babalığın İsa’sı olan Goriot Baba kadar, baba-evlat ilişkileri çevresinde yer alan öteki kişiler romantizm ve büyük bir gerçekçilikle işlenmiştir. Kızlarına bağlılığı nedeniyle tüm hayatını onlara adayan ve sonunda kızlarının onu terk etmesiyle de sefalet biçimde ölen bir babanın hikayesidir ‘Goriot Baba’.

Dostoyevski’nin önemli eseri ‘Karamazof Kardeşler’ ise baba katlinin ele alındığı romanların en önemlisi olarak edebiyat tarihindeki yerini almıştır. Bu eserde iktidarı ve gücü simgeleyen baba, oğulları tarafından katledilir. Sigmund Freud⁶⁰ bu eser için şöyle yorum yapmaktadır: ‘Dünya edebiyatının en büyük üç eserinin Sophokles’in Oidipus Rex’inin, Shakespeare’in Hamlet’inin ve Dostoyevski’nin Karamazov Kardeşler’inin aynı konuyu, yani ‘baba katlini’ ele alması rastlantı olamaz. Üstelik, bu üç eserde de söz konusu davranışın kökeni, yani bir kadın yüzünden doğan cinsel düşmanlık açıkça ortaya konulmuştur.’

Babanın ortada olmayışı üzerine yazılmış eserler değerlendirildiğinde ise biraz daha günümüze gelmek ve şu etkileyici romana değinmek uygun olacaktır:

‘Vahşice bir beraberliğin ve düşkünlüğüyle sonuçlanan bir aşkın meyvesi olan Ludovic, dünyaya gözünü açtığı andan başlayarak, çocuk denecek yaştaki annesinin nefretiyle karşılaşır. Çocukluğunun ilk yıllarını, gözlerden uzak, bir tavanarasında geçirir. Annesinin iyi kalpli, zengin bir tamirci ile evlenmesi de -bu adamın çocuğu kollamaya çalışmasına rağmen- Ludovic’in hayatını kolaylaştırılmaz. Kendini kırmış ve hırçınlaştırmış aşkını bir türlü kafasından atamayan ve kocasından da nefret eden, avuntuyu alkolde arayan genç kadın, oğlunu zeka özürlülerin bulunduğu bir bakımevine gönderir. Ama Ludovic, hiç de gösterilmeye çalışıldığı gibi zeka özürlü değildir.

⁶⁰ Sigmund Freud, ‘Dostoevsky and Parricide’, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: XXI**, 1928, pp.175-196.

Taparcasına sevdiği ve aynı anda çok korktuğu annesini düşünmekten bir an olsun vazgeçmez. Yaşadığı ilk aşk deneyi de onu bundan alıkoyamaz. Tek amacı, tek ışığı vardır: "Ona" kavuşmak... Bir Noel gecesi, bakımeviden kaçır. Bordeaux kıyılarında bir gemi enkazını mesken edinir ve buradan annesine tutku dolu mektuplar yazar. Bunların hepsi cevapsız kalır. Ancak daha sonra, Ludovic'in evi haline getirdiği gemi enkazında, genç anne ile oğlu arasında, karşılıklı olarak birbirlerini tanıdıkları, o son derece dokunaklı, barbarca kavuşma sahnesi yaşanacaktır"⁶¹.

Yann Queffelec , “Barbar Düğünler adlı romanında aşık olduğu adamın ardından giderek, bir buluşma gecesinde yüzünü bile tam göremediği birkaç adamın tecavüzüne uğrayan bir genç kızın bu gecedeki hamile kalışıyla beraber dünyaya gelen ve hayatı boyunca “babasının” nasıl biri olduğu sorusuna yanıt bulamayan, annesi tarafından da terk edilen Ludovic’in hayatını anlatmaktadır. Bu kitabın belki de en önemli yanı daima kadınların kafasında hamile kaldıkları kişiyle ilgili bir tasarımın yer almasına rağmen Ludovic’in annesinin buna bile sahip olmayışı ve oğluna da bunu aktaramayışıdır.

Babanın olmadığı ve bir tecavüz sonucu dünyaya geliş üzerine kurgulanmış ve çoğunlukla kadınların kurduğu bir dünyada geçen Baba ve Piç romanında ise Elif Şafak babasızlığı şöyle anlatmaktadır:

“Kocanızın izni lazım elbette, ' diye devam etti sekreter, artık cıvıltılı olmayan sesiyle. 'Tabii eğer evliyseniz...? '

Odadakilerin meraklı bakışları üzerinde ağırlaştı. Ne var ki Zeliha'nın yüzünde ne sıkıntıdan eser vardı ne mahcubiyetten. Bu toplumsal işkenceden keyif alıyor değildi elbette ama içinden bir ses başkalarının fikirlerini ve yargılarını umursamamayı öğütlemişti ona. Ne de olsa fark etmeyecekti sonuç olarak. Son zamanlarda bazı kelimeleri kişisel sözlüğünden çıkarmaya karar vermişti, 'utanç' pekâlâ bunlardan biri olabilirdi. Bu kürtaja onay verecek bir koca yoktu ortada. Bu çocuğun bir babası yoktu. Neyse ki kocanın olmayışı formalitelerde bir avantaja dönüştü. Görünüşe göre kimsenin yazılı iznini almasına gerek yoktu. Bürokratik düzenlemeler, evli çiftlerin bebeklerini kurtarmak için gösterdikleri özeni evlilik dışı doğan bebekler için göstermiyordu anlaşılana. Babasız bir çocuk neticede bir piçti ve İstanbul'da bir piç, sallanan bir diş gibi her an düşmeye hazırды”.

Tiyatro eserlerinde “baba” kavramı düşünüldüğünde ise yine Shakespeare'in 1600-1602 yılları arasında yazdığı tahmin edilen büyük oyunu “Hamlet” ilk akla

⁶¹ Yann Queffelec, Çev. Mustafa Balel, **Barbar Düğünler**, 1985, İletişim yayınları, 1993 İstanbul.

gelen trajedilerden sayılabilir. “Baba katli” bu kez sahneye konmuştur ve Shakespeare’in ölümsüz kahramanı Hamlet’in içine düştüğü çelişki şiirsel bir biçimde bu eserde ortaya konmaktadır.

Türk Edebiyatı’na bakıldığında babalıkla ilgili en ilginç anlatımlardan birinin Kral Oidipus’ a da gönderme yapan Cemal Süreya’nın⁶² şu şiirinde rastlanmaktadır:

“Sizin Hiç Babanız Öldü Mü?”

Sizin hiç babanız öldü mü?

Benim bir kere öldü kör oldum

Yıkadılar aldılar götürdüler

Babamdan ummazdım bunu kör oldum...

.....”

⁶² Cemal Süreya, “Sizin Hiç Babanız Öldü mü?” **Sevda Sözleri, Bütün Şiirleri**, Can Yayınları, 1990, İstanbul.

1.3. Hukukta Babalık Kavramı

Hukukta anneliğin ispatından söz edilmezken, babalığın ispatı ve reddi söz konusudur.

Türk Medeni Kanununun 282. Maddesi şöyle demektedir⁶³:

“ Çocuk ile ana arasında soybağı doğumla kurulur. Çocuk ile baba arasında soybağı, ana ile evlilik, tanıma veya hâkim hükmüyle kurulur. Soybağı ayrıca evlât edinme yoluyla da kurulur.”

Bu maddeden de anlaşılacağı gibi annelik şüphe götürmezken yani çocuğu doğuran kişinin, o çocuğun annesi olduğundan kimse şüphe edemez ve bu konuda ispat amacıyla dava açamazken, babalık ispatlanması gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ancak şüpheli bir durumla karşılaşıldığında ki babalık hukuksal olarak daima ispatlanması gereken, şüpheli bir durumdur, babalığın “karinesi” yani kararı gerekmektedir.

Bunun için de yine Türk Medeni Kanununun 285. Maddesi şöyle demektedir⁶⁴:

“Evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üç yüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır. Bu süre geçtikten sonra doğan çocuğun kocaya bağlanması, ananın evlilik sırasında gebe kaldığının ispatıyla mümkündür.”

Bu maddelerde sözü edilen evlilik içinde doğan çocuklar olduğundan babalığın ispatı, evlilik dışı doğan çocukların ispatlanmasına oranla daha kolaydır. Evlilik dışı çocuk doğduğunda babanın kendini ispatlaması ya da anne tarafından babalık davasının açılması ise son derece karmaşık hukuki işlemler ve tanımlamalar gerektirmektedir ki bunlar şu an için bu çalışmanın kapsamını aşar niteliktedir.

⁶³ Türk Medeni Kanunu, İkinci Kısım, Madde 282, 2001, p. 40.

⁶⁴ Türk Medeni Kanunu, İkinci Kısım, Madde 285, 2001, p. 41.

Ancak tüm bu maddelerden de anlaşılacağı gibi, bir çocuğun babasının kim olduğunun tespit edilmesi gerekirken, annelik tartışmasız olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle Lacan'ın sözünü ettiği “kural koyan baba” aslında bir takım kurallar ve kanunlar zinciri sonucunda bu işlevi kazanmaktadır.

1.4. Babanın Adı

“Baba” kelimesinin dilbilimsel bir açıklaması yapılmaya çalışıldığında kökeninin Farsça “bâbâ” kelimesinden geldiği ve eski Türkçe’de kullanılan “ata” kelimesinin karşılığı olduğu görülmektedir. Ata kelimesinin ise ad/at kökünden geldiği düşünüldüğünde, “adlanmak” ile bir ataya sahip olmanın benzer anlamlar taşıdığı görülmektedir. İnsan “atalandığı” zaman bir ada sahip olmaktadır yani babalık adlandırılmakla ilgili bir olgudur ve hukuksal boyuta sahiptir⁶⁵. Freud⁶⁶, Musa ve Tektanrıcılık’ta, babalığın bir hipotez olduğunu, yani kanıtlanması gereken hukuki bir olgu olduğunu ve bir varsayımdan ibaret olduğunu söylerken, anneliğin duyuların şahitliği ile kanıtlandığını söylemektedir. Babalık hipotezinin kanıtları ise anneden geçmektedir ve doğruluğunu anne kanıtlayabilir. Biyolojik ve sosyal baba arasındaki bağlantı annenin sözleriyle kurulur. İşte bu noktada Lacan tarafından geliştirilecek olan ve düşüncenin ve simgesel düzenin anahtarı olarak “babanın adı” kavramının ortaya çıktığını görüyoruz. Lacan’a⁶⁷ göre düşünmeyi sağlayan yani dili oluşturan ve bunu da simgesel düzeni ortaya çıkararak yapan babanın adıdır, kısaca babanın anne tarafından adlandırılmasıdır. Babanın kim olduğuna yönelik şüphe ise yararlı bir şüphedir ve Ödipal öznedeki düşünceye yol açar ve baba bir şüphe nesnesi olarak düşünceyi zorunlu kılar⁶⁸. Babanın adını koyan ise annedir çünkü annenin düşlemi sayesinde baba, babalık işlevini yerine

⁶⁵ Talat Parman., “Babalar, Mahrem Yabancılar”, **Psikanaliz Yazıları**, Yalnızlık Sayısı, Bağlam Yayınları, 2001, İstanbul.

⁶⁶ Sigmund Freud, “Moses and Monotheism”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: XXIII**, 1939, pp. 3-137.

⁶⁷ Jacques Lacan, “The Mirror Stage as Formative of the Functions of the I as Revealed in Psychoanalytic Theory” 1949, **Écrits-A Selection**, 1977, Tavistock Publications.

⁶⁸ Talat Parman, “Babalar, Mahrem Yabancılar”, **Psikanaliz Yazıları**, Yalnızlık Sayısı, Bağlam Yayınları, 2001, İstanbul.

getirebilir, babanın kabul görebilmesi için annenin, kendi ve çocuk arasına onu bir üçüncü olarak adlandırması gerekmektedir.

1.5. Babalık İşlevi

Lacan'a göre "babalık işlevi" yasanın aktarımını sağlamaktadır, hem kültürel yani grubun yasası, hukuki çatı, sozinciri ve akrabalık ilişkileri bakımından hem de öznel yani enest yasağı anlamında. Babalık işlevi kısaca topluluğun yasasının özneye aktarılmasıdır. Burada, toplumun yasası yasaklara gönderme yapmaktadır ve babanın temsil ettiği yasak, oğluna anneyi yasaklamaktır yani enest yasağıdır. Ancak baba aynı zamanda, oğlu ile kendisi arasındaki ilişkinin yasağını da temsil eder. Pozitif ödipal ilişkinin temeli anneye enest yasaklanması ise, negatif ödipal ilişkinin temeli de baba-oğul arasındaki enest yasağı ile ilgilidir. Babalık işlevinin bir diğer unsuru ise sozinciri oluşturma ve döllemedir. Oğlun kendisinin de dölleyici olmaya hak kazanmasıyla, dölleme ve sozinciri ilişkisi baba-oğul ilişkisini yeniden ortaya koyacaktır. Böylece oğula, yasakları çiğnemediği babası gibi olmanın yolu açılmış olmaktadır⁶⁹. Babalık işlevi ile ilgili olarak bir diğer açıklama da Bernard Penot⁷⁰,dan gelmektedir. Penot'ya göre ruhsal hastalığın ortaya çıkışında ilk olarak ele alınan aile ortamıdır. Bu noktada, annenin sağladığı ilk bakımın niteliğinin ötesinde, bir başka ailesel değişken de yer alır ve bu da her ailede "babalık işlevi" olarak adlandırılan uygulama biçimleridir. Klinik deneyimlerinden yola çıkan Bernard Penot belirli sayıda olguda çocuğa karşı babalık rolü oynayan ile dölleyen erkek işlevinin birbirinden ayrıldığını söylemektedir. Çocukken evlat edinilmiş ergenleri incelediğinde, biyolojik baba ile babalık işlevini gören kişilerin ayrı kişiler oldukları dikkat çekmektedir. Dolayısıyla da dölleme işlevinden ayrılan bir babalık işlevi ortaya çıkmaktadır ve "babalık işlevi" bir tür toplumsal-simgesel işlev olarak

⁶⁹ Talat Parman, "Erkek olmak ya da Üçün Üçü olmak, Oedipus öncesi dönemden ergenliğin sonuna kadar baba-oğul ilişkisi", **Psikanaliz Yazıları**, Erkeklik Sayısı, Bağlam Yayınları, 2002, İstanbul.

⁷⁰ Bernard Penot, "Bir psikanalistin bugün babalık işlevi üzerine söyleyebileceği ne olabilir?", **Psikanaliz Yazıları**, Yalnızlık Sayısı, Bağlam Yayınları, 2001, İstanbul.

tanımlanmaktadır. Ancak babalık işlevinin karmaşık bir işlev olduğu kabul edilmekte ve açıklayabilmek için yine Lacan'ın tarifine dönmek gerekmektedir ve etkin olduğu çeşitli düzlemlerde incelemek gerekmektedir: gerçek düzlem, imgesel düzlem ve simgesel düzlemde. Simgesel baba aslında bir kimliğin kaynağını göstermektedir ve Lacan'a göre gerçek simgesel baba "ölü baba"dır, başka bir deyişle baba veya anne ailesinden bir atadır. İmgesel baba ise, herkesin düşlemlerinde ortaya çıkan bir ruhsal imgedir, iyilik ve güvenlik sağladığı varsayılan az veya çok idealize edilmiş bir tasarımdır. Gerçek baba ise fiziksel boyutta müdahale biçimiyle kendini gösterir yani anne ve çocuk arasındaki ayrımı sağlayan kişidir.

2. Babalık Üzerine Güncel Psikanalitik Yaklaşımlar

“Babalık işlevi” kavramını ele alırken psikanalitik kuramda babanın rolüyle ilgili olarak Szwec’in⁷¹ bakış açısının anneye bağlantılı olarak babanın işlevinin ortaya çıktığı yolundadır. Szwec’e göre annenin bebeğini susturması ve annenin bebeğinin otoerotizmini durdurmasının yolu da araya babayı sokmakla olur, anne “bu yaptığımı babanla konuşacağım” diyerek babayı işaret eder. Szwec, Michel Fain’in “kastratör baba” kavramına gönderme yaparak, annenin verdiği bu mesajın arkasında babanın kuralı olduğunu söylemektedir, aslında anne yetersizdir ve babayla bir çift olduğunu çocuğa göstermelidir.

Bu konuyu bir başka bakış açısıyla ele alan Parat⁷² ise babanın, önceden beri annenin kafasında var olduğunu söylemekte ve dolayısıyla her çocuğun anne bedenini istediğini, her çocuğun babayı öldürmek istediğini, fakat babanın buna izin vermeyerek araya girdiğini söylemektedir. Dolayısıyla çocuğa iletilen mesaj şu olur: “baba, cinsel olarak anneye sahip olandır!”.

Bu noktada Parat’a göre André Green’in Ödipal çatışmayı ele alışı babalık işlevi bağlamında ele almak gerekmektedir ve André Green ödipal çatışmayı üç açıdan tanımlamaktadır: annenin gözüyle ödipal çatışma, babanın gözüyle ödipal çatışma ve çocuğun gözüyle ödipal çatışma. Bu üçleme içinde ise anne “bu baba çocuğu desteklemiyor” derken, çocuk “anne benim” demekte ve baba ise yasaklayıcı rolü üstlenmektedir.

“Yeterince iyi babalık” terimi ise Duparc tarafından ortaya konmaktadır. Duparc⁷³, babalık işlevinden söz ederken, Winnicott’ın kuramına gönderme yaparak “yeterince iyi annelik” kavramına “yeterince iyi babalık” kavramını eklemektedir. Bunu açıklamaya çalışırken de Fransa’da gündemde olan yeni bir uygulama olarak çocukların, annelerin soyadlarını alabilme haklarından söz

⁷¹ Gerard Szwec, “Je vais en parler à ton père”. Hommages à André Gren, “**Image du Père dans le culture contemporaine**”, LASI, Université Paris X-Nanterre, 2007, France.

⁷² Hélène Parat, “Le père est celui qui possède sexuellement le mère”. Hommages à André Gren, “**Image du Père dans le culture contemporaine**”, LASI, Université Paris X-Nanterre, 2007, France.

⁷³ François Duparc, “Du père suffisamment bon.” Hommages à André Gren, “**Image du Père dans le culture contemporaine**”, LASI, Université Paris X-Nanterre, 2007, France.

etmektedir. Bu durumda “babanın adı” ne olacaktır? Dolayısıyla eskiden baba mutlakken şimdi anneyle eşit pozisyon almakta ve annesel işlevler babaya da yüklenmektedir, bu bağlamda da “yeterince iyi babalık” gibi bir kavramın ortaya çıkışı yadigarlanmayacaktır. Winnicott⁷⁴, önceliği daima anne-çocuk ilişkisine verirken, “suçluluk” üzerine yazdığı yazıları ise “Yoksunluk ve Suçluluk” adı altında bir kitapta toplanmış ve bu yazılarda babalığı ele almış ve babalığın, suçun ortaya çıkışındaki rolü üzerinde durmuştur.

Düşlemsel düzeyde babanın yeri de psikanalitik kuram içinde önemli bir yer tutmaktadır ve bu çalışmada da gerçekte babanın nasıl olduğundan çok babaya yönelik düşlemlerin ele alındığı düşünülürse, babalığı ve babalık işlevini ele alan bir diğere psikanalist olan Combe⁷⁵’dan söz etmek gerekmektedir. Combe, babayla ilgili beş düşlemden söz etmektedir: Bu düşlemlerin birincisi, tamamen annesel babalara yönelik, çocuğu tutan, bakan, bakımveren, annesel işleve sahip babaları kapsamaktadır. İkinci düşlem, annenin sevgilisi olarak babanın görülmesine yöneliktir ve çocuğun doğumundan sonra annenin kadın olmasına yardımcı olan bir babaya yöneliktir. Bir diğere düşlem ise “kanun koyan” babaya yönelikken, başka bir düşlem ise “öldürülmesi gereken” babaya gönderme yapar. Son düşlem ise, çocuğun taklit edeceği, öğreneceği bir model olarak, babayı dış dünyayı öğreten kişi durumuna getirmektedir. Görüleceği gibi belki de düşlemsel düzeyde babaya yüklenen işlev gerçeklik düzeyinde olduğundakinden çok daha fazla malzeme ortaya koymaktadır.

Roussillon⁷⁶ ise babalık işlevi ve babalığa başka bir kuramsal açıdan yaklaşarak kendi kavramlaştırmasını ortaya koymaktadır. Roussillon, bilişsel meraktan söz ederek, bebeğin merakını ele alır ve ruhsal dünyanın bu merakla oluştuğunu söylemektedir. Çocuk farklı olanı hemen ayırabilme kapasitesine sahiptir ve anne ilk dönemde çocuğun “kendilik düzenleyicisi” olarak görülür ve

⁷⁴ Donald W. Winnicott, **Deprivation and Delinquency**, ed.by Clare Winnicott, Ray Shepherd, and Madeleine Davis, London/New York: Tavistock Publications, 1984, pp.294 .

⁷⁵ Collette Combe, “Le marteau sans maître”, Hommages à André Gren, **“Image du Père dans le culture contemporaine”**, LASI, Université Paris X-Nanterre, 2007, France.

⁷⁶ Rene Roussillon, “Le plaisir de la différence.” Hommages à André Gren, **“Image du Père dans le culture contemporaine”**, LASI, Université Paris X-Nanterre, 2007, France.

bu dönemde “anne ve ben aynıyız” diyen bebek 6-9 ay içinde aradaki farkı anlar yani çocuk annesinin, babadan zevk aldığını anlar. Dolayısıyla annenin, kendisiyle aynı olmadığına farkına varır ve annenin başka bir nesneyi yani babayı göstermesiyle, baba çocuğun yaşamının ilk nesnesi halini alır. Çocuk, anneden sadece içsel dünyanın düzenlenmesini isterken, babanın farklı bir şey olduğunu ayırt etmektedir.

Son olarak belki de günümüz psikanaliz kuramının en önemli isimlerinden biri olan André Green ise “evrensel baba yoktur” diyerek, baba imajının değil, baba “imagosu-imesi”nin önemini vurgulamaktadır ve babadan nefret etmeden baba imgesinin olamayacağını söyler yani baba, hem sevilen hem de nefret edilendir. Babaya yönelik bu ambivalans belki de özellikle ergenlik dönemi çatışmaları içinde en önemli çatışmalardan birine gönderme yapmaktadır ki bu da babayla olan çatışmadır, babanın hem sevgisi istenmekte hem de aynı zamanda ondan nefret edilmektedir. Baba, yani hem sevilen hem de nefret edilen olarak tüm yaşam boyu insan hayatında önemli bir yer tuttuğu gibi ergenlik dönemi de babayla girilen bu sevgi ve nefret ilişkisinin en şiddetle yaşandığı dönem olarak düşünülebilir.

2.1. “Babanın Bakışı” ve Anoreksiya

Baba-kız ilişkisini değerlendirirken karşımıza çıkan kavramlardan biri de “babanın bakışı”dır. Bu kavram Lacan’ın kuramında karşımıza çıkmaktadır. Ayna evresinden söz ederken Lacan “bakış” konusunu ortaya koymaktadır⁷⁷. Sembolik düzene geçildiğinde, narsisistik ideal imge hayali düzende varlığını sürdürür ve kişinin düşlemsel imgesi, yetişkin yaşamda benzetmek istenilen ötekilerin (rol modeller, sevgi nesnelere gibi) tasarımlarıyla doldurulur. Dolayısıyla kendimize ayna kabul ettiğimiz kişilerle kurulan ilişki doğası gereği narsisistik bir ilişki halini alır. Aynadaki bu narsisistik görüntüyle ilgili görüşlerini Lacan sonraki yazılarında geliştirerek “gözün bakışı” ve “bakış” (gaze) olarak ayırtmaktadır.

⁷⁷ Jacques Lacan, "The Eye and the Gaze," **The Four Fundamental Concepts of Psychoanalysis**, trans.by Sheridan, Alan, New York: Norton, 1978, pp. 73.

Lacan'a göre "bakış"(gaze), baktığımız nesnenin bize yönelik kendi arzusuyla ortaya çıkan gizemli bakışını tariflemektedir.

Bakışımızı yönelttiğimiz nesnenin bize yönelik gizemli geri bakışı bizi hadım edilme endişesinin etkilediği biçimde etkiler ve sembolik düzenin merkezinde yer alan eksikliği hatırlatır. Gözümüzün yönelttiği bakışı kontrol ettiğimize inanıyor olsak da, bakışın gücüne ait her hangi bir duygu, varoluşun maddeselliğinin (gerçek olan) sembolik düzenin anlamsal yapısını aştığını ortaya koymaktadır.

Lacan daha sonra "arzu nesnesi"nden söz etmekte ve arzuyu yönlendiren nesneyle, bakış arasındaki ilişkiyi tartışır. Arzunun temelinde, tamamlanmaya yönelik yanılısma yatmaktadır ki bu aslında kişinin kendi narsisistik yansıtımlarından başka bir şey değildir, işte bu eksiklik de arzunun sürmesini sağlayan nedendir.

"Bakış" kavramı yeme bozukluklarıyla bağlantılı olarak nasıl ele alınmaktadır? Bu konuda babanın kıza bakışını ele almak gerekmektedir. Babanın kıza bakışı olumsuzluk içeriyorsa, kadın cinselliğiyle bağlantılı olarak da gelişimde ve cinselliğin yaşanmasında sorunla karşılaşılacağı görüşü ortaya çıkmaktadır.

Lauru'ya⁷⁸ göre, baba, kadını çift bakışla yaratır, birincisi aşık olmadan sevmek ve kızını kadın olarak görmeyi içerirken, ikincisi düşünsel bakış biçimi olarak, kişiyi yasal olarak tanımlamayı içerir ve baba kızını arzu nesnesi olarak görmez. Ergenlik dönemiyle beraber yeniden canlanan Ödipal çatışmayla beraber, baba-kız ilişkisi çocukluktakinden farklılaşmaya başladığında ve araya mesafe girdiğinde eğer kız çocuk tekrar baba tarafından yumuşak bir biçimde tutulursa, babasından başka erkeklere yönelebilir ve kadınlığı nesne olarak tanımlanabilir. Bu görüşe göre babanın düşlemleri, söz, jest ve bakışıyla beraber kıza geçer ancak bu durum taciz içermez ve eğer kız, babanın kendisini cinsel olarak sevmediğini bilirse rahatlar. Ergenlikte araya giren mesafeye rağmen eğer kız, babanın "orada

⁷⁸ Didier Lauru, *Père-fille Une histoire de regard*, Albin Michel, 2004, Paris.

olduğunu” bilirse ergenlik dönemi kız çocuğun gelişiminde travmatik etki yaratmaz.

Bu nedenle kız çocuğun gelişiminde şu noktalar incelenmelidir: erinlikle beraber kızın kendine bakışı değişmektedir, dönüşümler yaşanmaktadır; başkaları kızın vücuduna nasıl bakmaktadır; kendisi diğerlerine nasıl bakmaktadır ve kendi dürtülerini nasıl kontrol etmektedir; “yasaklayan adamın bakışı” nasıldır?

Bu noktada anorektik hastalarda baba-kız ilişkisini ele alırken bu ilişkinin özelliklerini anlamak için Fransız Psikanalist Racamier’in ortaya koyduğu “ensestüel” kavramı üzerinde durmak ve bu çalışma içinde bu kavramı da araştırmak gerekmektedir.

Racamier, bebekle-anne arasındaki karşılıklı baştan çıkarmayı kastederek de bu duruma “narsisistik baştan çıkarma” adını vermiş ve bunun, ikisi arasında tümgüçlü bir birliktelik yaratarak ödipyen rekabeti ve her türlü dış uyarıyı yok saymayı hedeflediğini söylemektedir.

Böyle bir durumda babaya ne olacaktır? Racamier’in⁷⁹ öne sürdüğü “ensestüel” kavramı ile baba-kız ilişkisini değerlendirirken ve özellikle anorektik hastalarla babaları arasında yaşananları anlamaya çalışırken bu kavram neye gönderme yapmaktadır? Racamier’e göre “ensestüel” enest değildir, bireysel ya da ailesel ruhsal yaşamda düşlemlenememiş olan enesti tanımlamaktadır, yani gerçeklikte enest eylemi yoktur fakat “havada enest kokusu vardır!”. Anorektik hastaların babalarıyla yaşadıkları ilişkide bu kavramlar karşımıza çıkmaktadır, bu nedenle psikanalitik kuram içindeki ele alınışlarıyla değerlendirilmeleri gerekmektedir.

Yeme bozukluklarından söz ederken sıklıkla ele alınan genital cinselliğin inkarı ve kadınlığın inkarı ve erteleme çabaları gibi kavramlar, anneyle özdeşim sorunsalı kapsamında ele alınırken, babanın bu noktadaki rolünün etkisi eksik

⁷⁹ Paul-Claude Racamier, *L’inceste et l’incestuel*, Les Editions du Collège, 1995, Paris.

kalmaktadır. Oysa kimlik gelişimi ve kadın olmanın kabulünde babanın etkisini yadsımak olası görünmemektedir.

2.2. Anoreksiya Nervoza'da Anne-Kız İlişkisinin Rolü

18.yy sonlarından itibaren, Nandau (1789), Gull (1873), Lasègue (1873), Charcot (1889) gibi klinisyenler tarafından, annenin psikolojik etkileri, yeme bozuklukları sorunsalında temel ancak aynı zamanda da gizemli bir etken olarak görülmeye başlanmıştır. Anne-çocuk ilişkisi ve anoreksiyadaki etkilerin üzerinde durulmaya ve patojenik anne özelliklerinden bahsedilmeye başlanmıştır.

Güncel psikanalitik yaklaşımlara göre ise annenin farklı özellikleri ve kız çocuğun bedenine yönelik tutumları ve yatırımları yeme bozukluğu hastalığında önemli rol oynamaktadır. Corcos'a⁸⁰ göre yeme bozuklukları hastalarının annelerindeki temel eksiklik özellikle çocuğun erotik ve özerk bir bedene yatırım yapmasını engellemelerinden kaynaklanmaktadır. Anoreksiya nervoza da fiziksel ve ruhsal değişim sonucunda ergenler kadın olmayı, anne olmayı bastırıyorlar ve kendiliği oluşturamıyorlar ve bunun sonucunda da narsisistik gelişimde problem yaşıyor. İkincil narsisizm, kurulan özdeşim sayesinde garantilenir, bu nedenle ebeveynle çatışmanın yoğunluğu ve şiddeti özdeşim modellerinde de soruna yol açar. Buna bağlı olarak anoreksiyada gözlenen en temel semptomlar olan hiperaktivite ve bedeni kontrol etme çabası annenin kendine müdahalesi ve nüfuz etmesine yönelik bir önlem olarak ortaya çıkar.

Scourfield⁸¹ tarafından anneleri eski anoreksikler olan bir grupta yapılan çalışmada anoreksik annelerin kızlarıyla yoğun biçimde çatışma yaşarken, oğullarıyla böyle bir çatışma yaşamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Anoreksik annelerin patolojisinin çocuğun bedenini kapsadığı ve eski ödipal hayal kırıklıklarının kız çocuğuyla beraber yeniden canlandığı görülmüştür.

⁸⁰ Maurice Corcos, "Le féminin et le maternel dans l'anorexie mentale, une passivité créatrice : cecin'est pas une femme", **Evolution Psychiatrique**, 2003, pp. 68.

⁸¹ Jane Scourfield, "Anorexia by proxy: are the children of anorexic mothers an at-risk group?", **International Journal of Eating Disorders**, Vol:XVIII, No: 4, 1995, pp. 371-374.

Bu alanda önemli bir psikosomatik olan Joyce Mac Dougall⁸² ise “ilkel duygusal ilişki” den söz etmektedir ve annenin kızına karşı libidinal yatırımlarının yetersizliğinin sonucunda çocuğun her türlü cinselliği reddettiğinden söz etmektedir. Dolayısıyla çocuk bedenini sadece dürtüsel deşarjı sağlamak amacıyla kullanmaktadır. Brusset⁸³ de buna ek olarak bu durumun sonucunda çocuğun “varoluşun devamlılığı” yerine “yapmanın devamlılığını” sürdürdüğünü söylemektedir. Yani varolan ve öteki tarafından tanınan bir beden yerine yapan, hareket eden ve eyleme geçen bir beden oluşmaktadır.

Racamier⁸⁴ ise anoreksiye psikozla karşılaştırmaktadır ve aynı psikozda olduğu gibi anorekside de bedeninin kötü muamele gördüğünden söz etmektedir. Bedene yatırım yapılmamıştır ve anoreksikler “sessizce direnmektedirler”, beden sürrealist bir bedendir ve ihtiyaçlar erotize edilmektedir, doyum gerçekleşmemekte ve onun yerine nesneyi ertelemekten zevk alınmaktadır. Kontrol etme ilişkisi ise narsistik türdendir ve anne-kız arasında çok erken oluşmaktadır. İdeal benlik aynı cinsten ebeveyne özdeşimle gelişirken, genç kızda ancak annesinin imgesini narsistik olarak doğrulayarak oluşturulabilir⁸⁵.

Aynı zamanda bu hastalıkların akıllara getirdiği bir diğer nokta da “kadın ya da erkek olmayı reddetmek” üzerinde odaklanmaktadır. Acaba anorektik hastaların problemi cinselleşmiş kadın bedeniyle ve bu bedenin reddiyle ilişkili olabilir mi? Bu noktada özdeşim problemlerinin varlığından söz edilebilir mi? Bu kız çocuğu anneyi ortadan kaldırıp babaya sahip olma düşlemi yüzünden mi yoksa erkekleşip, babadan vazgeçip, anneye yalnız kalma arzusunun (negatif ödip) bedeninin kadınlık özelliklerinden kurtulmaya çalışmaktadır? Bu konuyla çalışırken, bu tarz soruların sayısı git gide artırılabilir. Bu çalışmadaki hedef bu soruların yanıtlarının da araştırılmaya çalışılmasıdır.

⁸² Joyce Mac Dougall, “ Le théâtre en rond: réflexions sur l'économie narcissique”, **Théâtre du Je**, 1987, pp:184-196.

⁸³ Bernard Brusset, **Psychopathologie de l'anorexie mentale**, 1977, Dunod.

⁸⁴ Paul-Claude Racamier, **Les schizophrènes**, Payot, 1990, Paris.

⁸⁵ Maurice Corcos, “Le féminin et le maternel dans l'anorexie mentale, une passivité créatrice : cecin'est pas une femme”, **Evolution Psychiatrique**, 2003, pp.68.

Ancak genel olarak bakıldığında, bu hastalıkların gelişiminde, annenin rolünün reddedilemeyeceği ortadadır. Klinik deneyimler genellikle tüm güçlü bir anne, her şeyin farkında olan, her şeyi kontrol eden bir anne profili ve ortada hiç gözükmeyen bir baba profili ortaya koymaktadırlar.

Bu çalışmanın amacı, annenin önemini göz ardı etmeyerek, bu hastaların babalarıyla ilişkisini incelemektir. Anne-babanın kendi aralarındaki ilişki ve ortalıkta görünmeyen fakat anne ve kız çocuğunu baş başa bırakarak uzak duran babaların özellikleri ve “babalık işlevi” ele alınacaktır.

İşte tüm bu kuram ve sorgulamalar ışığında, anne-baba-kız üçgenindeki özelliklerin ve “babalık işlevinin” anoreksiya nervozanın etiyolojisindeki yeri anlaşılmasına çalışılmaktadır.

3. Yeme Bozukluklarında Anne-Baba-Kız İlişisini Konu Alan Çalışmalar

Yeme bozukluklarının kökenleri araştırılırken bir çok klinisyen bu hastalıklarda aile faktörü ve özellikle de anne-kız ilişkisinin önemini fark etmiş ve bu alanda araştırma yapma ihtiyacını duymuştur.

Özellikle bu araştırmalarda en çok dikkati çeken ailenin dinamikleri ve işleyişi olmuştur. Bu çalışmaların çoğunluğu aile dinamikleri, aile içindeki diğer patolojik bireyler ve aile içi çatışmaları konu alırken, bazıları da sadece anneyi ele alarak, anne-çocuk ilişkisi üzerine yoğunlaşmışlardır.

Aileyi konu alan çalışmalara bakıldığında, yeme bozukluklarının oluşumunda ailenin statüsü ve etnik kökenini inceleyen Ogden ve Elder'in⁸⁶ çalışması etnik köken gibi artık günümüzde yeme bozukluklarında açıklayıcı olmaktan uzak ve geçerliliğini yitirmiş bir konuyu ele almakla beraber aileyi ele alması bakımından önemli gözükmektedir.

Bir diğer çalışmada ise anormal psiko-sosyal durumlar üzerinde durulmuş ve bu çalışmada Horesh ve arkadaşları⁸⁷ yeme bozukluklarıyla aile içi ilişkilerdeki bozukluklar arasında bağlantı kurmaya çalışmışlar ve böyle bir görüşün geçerli olduğu yönünde sonuçlar elde etmişlerdir.

Ergenlerin diyet uygulamaları ve anne-babanın ruhsal durumunu konu alan bir başka çalışmada ise Su ve arkadaşları⁸⁸, psikiyatrik olarak rahatsızlığı bulunan ebeveynlerin çocuklarının yeme tutumlarında bozulma olabileceği üzerinde durmuşlar ve bunu destekleyici sonuçlara ulaşmışlardır.

⁸⁶Jane Ogden & Charlotte Elder, "The Role of Family Status and Ethnic Group on Body Image and Eating Behavior", **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXIII, 1998, pp.309-315.

⁸⁷Netta Horesh, et. al., "Abnormal Psychosocial Situations and Eating Disorders in Adolescence", **Journal of The American Academy of Child and Adolescent Psychiatry**, Vol: XXXV, No: 7, 1996, pp. 921-927.

⁸⁸Joseph L. Su, Mary Story & Susan S. Su, "Effect of Parental Mental Health Status on Adolescents' Dietary Behaviors", **Journal of Adolescent Health**, Vol: XX, 1997, pp. 426-433.

Yine aile içi yemeyle ilgili tutumlar ve psikopatolojik özelliklerle nesiller arası etkileşimi konu alan bir diğer çalışmada Steiger ve arkadaşları⁸⁹ yeme bozukluklarında nesiller arası iletim üzerinde durmuşlar ve anoreksiya ile bulimiyanın ortaya çıkmasında nesiller arası bir takım psikopatolojik özellikler ve yeme tutumlarında bozulma olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Rorty, Yager ve arkadaşlarının⁹⁰ yürüttüğü bir başka çalışmada ise ebeveynlerin ergenlik dönemindeki çocuklarına yönelik müdahaleci tutumları ile bulimiya arasında bir bağlantı olup olmadığı araştırılmış ve geçmişinde bulimiya tanısı almış kadınların ebeveynlerinin, ergenlik dönemi sırasında aşırı müdahaleci tutumlar sergileyerek ergenin sınırlarına saygı göstermeyen ebeveynler olma ihtimalinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ergenliğin ilk dönemlerindeki gençler ve aileleriyle yapılan bir başka çalışmada ise Edmunds ve Hill⁹¹ ergenliğin erken döneminde başlayan yetersiz beslenmeyle, yeme bozukluklarının ortaya çıkışı ve ebeveynlerin gıda tüketim tarzı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Sonuç olarak da 12 yaş civarındaki çocukların beslenmelerinin, ebeveynlerin beslenme tarzından etkilendiği bulgusuna ulaşmışlardır.

Fiziksel görünüme yönelik anne-babanın yorumlarıyla, çocukların beden imajı ve psikolojik süreçleri arasındaki etkileşime bakan Schwartz ve arkadaşları⁹² ise anne ve babanın çocuklarının bedenine yönelik yorumlarının çocukları ruhsal yönden etkilediği ve beden imajının oluşumunda önemli rol oynadığı bulgusuna ulaşmışlardır.

⁸⁹ Howard Steiger, et. al., "Familial Eating concerns and psychopathological traits: Causal implications of transgenerational effects", **International Journal of Eating Disorders**, Vol:XIX, 1996, pp.147-157.

⁹⁰ Marcia Rorty, et. al., "Parental Intrusiveness in Adolescence Recalled by Women with a history of Bulimia Nervosa and Comparison Women", **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXVIII, 2000, pp. 202-208.

⁹¹ Helen Edmunds, & Andrew J. Hill, "Dieting and the Family Context of Eating in Young Adolescent Children.", **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXV, 1999, pp.435-440.

⁹² Donna J. Schwartz, et. al., "Body image, psychological functioning, and parental feedback regarding physical appearance", **International Journal of Eating Disorders**, Vol:XXV, 1999, pp.339-343.

Yeme bozukluğu olan kız çocukların anne-babalarının evlilik uyumlarını araştıran Espina ve arkadaşları⁹³ ise evliliğinde sorun yaşayan ebeveynlerin yeme bozukluğu tanısı almış kızlarının bu durumdan, evliliğinde sorun olmayan ailelerin bu tanıyı almış kızlarına göre çok daha fazla etkilendiği sonucunu çıkartmış, ancak evlilik uyumsuzluğu ile kız çocuktaki yeme bozukluğu arasında bir etkileşim olma olasılığına rağmen doğrudan bir ilişkiye de ulaşamamışlardır.

Yeme bozukluklarını araştıran ve babanın rolü üzerinde duran az sayıda çalışmaya da bakıldığında genel olarak aile özellikleri üzerinde durulduğu görülmektedir.

Bonenberger ve Klosinski⁹⁴ 1979 ve 1984 yılları arasında yaptıkları araştırmada anoreksiya hastalarıyla çalışmışlar ve bu hastaların aile özelliklerini, anne-babaların kişilik özelliklerini, anne-kız ve baba-kız ilişkilerini ayrı olarak ele almışlardır ve bu ailelerde sadece annenin baskınlığının değil babanın da otoriter tutumunun önemini vurgulamışlardır.

Anoreksiya nervoza'da baba-kız ilişkisinin incelendiği bir doktora tez çalışmasında, Eliot⁹⁵ anoreksiya hastalığı sırasında 11 hastayla görüşme yapmış ve babalarıyla olan ilişkileri tarihsel olarak ele alarak söylem analizi yapmıştır. Bu hastaların babalarının ergenlik dönemiyle beraber "hayatlarından kaybolduğu" bilgisine ulaşılmış ve bu değişimle baş edebilenlerin iyileştiği, bununla başa çıkamayanların ise hastalıklarının sürdüğü sonucu ortaya çıkmıştır.

Justine duPlessis-Nelson⁹⁶ tarafından yapılan bir diğer doktora tezinde ise yine babalar ve anorektik kızlarıyla olan ilişkileri incelenmiş ve kızların babalarını duygusal olarak ulaşılmaz ve kızlarına bağımsızlık sağlayamayan türde babalar olarak gördükleri bulgusuna ulaşılmıştır. Yine bu çalışmada bu hastaların anne-

⁹³ Alberto Espina, Inigo Ochoa De Alda, Asuncion Ortego, "Dyadic Adjustment in Parents of Daughters with an eating disorder", **European Eating Disorders Review**, Vol: XI, No:5, 2003, pp. 349-362.

⁹⁴ Richard Bonenberger & Günther Klosinski, "Parent personality, family status and family dynamics in anorexia nervosa patients with special reference to father-daughter relations (a retrospective study)", **Z Kinder Jugendpsychiatry**, Vol: XVI, No:4, 1988, pp.186-195.

⁹⁵ Carol J. Eliot, & June Andrews Horowitz, "The Father-Daughter Relationship in Anorexia Nervosa: A Narrative Analysis", **Ph.D Thesis**, 2005, Boston College William F. Connell Graduate School of Nursing.

⁹⁶ Justine duPlessis-Nelson, "The Effects of the Father and Family in Anorexia Nervosa", **Ph.D. Thesis**, Institute of Advanced Psychological Studies, 2003, Adelphi University.

babayı bir birliktelik içinde değil, ayrı ayrı ebeveynler olarak gördükleri de ortaya konmuştur dolayısıyla anne-baba çiftinin inkarı ele alınmıştır.

Babaları konu alan çalışmaların sayıca azlığı, bu konudaki literatürün kısıtlılığına yol açmakla beraber, aile içi işleyişin anoreksiyanın etiyolojisinde önemli yer tuttuğu düşünülürse, babaları ele almadan yapılacak çalışmaların eksik kalacağı düşünülebilir.

Yeme bozuklukları araştırılırken doğrudan anne-kızı konu alan çalışmalara bakıldığında ise bu türden çalışmaların daha çok anneyle çatışma, annenin yeme bozukluğu ve özdeşim sorunsalı üzerinde odaklandığı görülmektedir.

Kiloya yönelik kaygılarla, anne-kız ilişkisi arasındaki bağlantıyı ele alan Ogden ve Steward⁹⁷ kiloya yönelik kaygıların yalnızca annenin endişelerinin kız çocuk tarafından model alınmasıyla ilişkili olamayacağı, altta yatan bazı psikopatolojilerle de ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ancak kiloya yönelik kaygıların, anneyle bağlantısını da vurgulamışlardır.

Bir başka çalışmada ise, anoreksiya nervozada, anne-kız arasındaki çatışmalar ele alınmış ve Lattimore ve arkadaşları⁹⁸ aile içi çatışmaların çözüm yöntemlerindeki sorunlarla, anne-kız arasındaki problemi çözme ve anoreksiya arasında ilişki olabileceği bulgusuna ulaşmışlardır.

Anneyle özdeşimin beden imajı, yeme tutumları ve özgüvene etkisini inceleyen Hahn-Smith ve Smith⁹⁹ anneyle özdeşimi güçlü olan kız çocukların bu özdeşimi sağlayamayan kızlara göre bedenleriyle daha mutlu olduklarını görmüşlerdir.

Anneleri yeme bozukluğu tanısı almış çocukları konu alan bir çalışmada ise Hodes ve arkadaşları¹⁰⁰ bu annelerin çocuklarının önemli bir kısmının psikiyatrik

⁹⁷ Jane Ogden & Jo Steward, "The role of the mother-daughter relationship in explaining eight concern", **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXVIII, 2000, pp.78-83.

⁹⁸ Paul J. Lattimore, Hugh L. Wagner, & Simon Gowers, "Conflict avoidance in anorexia nervosa: An observational Study of Mothers and Daughters", **European Eating Disorders Review**, Vol: VIII, No:5, 2000, pp. 355-368.

⁹⁹ Anne Madeline Hahn-Smith & Jane Ellen Smith, "The positive influence of Maternal Identification on body image, eating attitudes and self-esteem of Hispanic and Anglo girls", **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXIX, 2001, 429-440.

¹⁰⁰ Matthew Hodes, Sami Timimi, & Paul Robinson, "Children of mothers with eating disorders", **European Eating Disorders Review**, Vol: V, No:1, 1997, pp.11-24.

bozukluklar yaşadığı, bir kısmının ise gelişimsel ve büyümeyle bağlantılı sorunlar yaşadığı sonucuna ulaşmışlardır. Annelerin ise çocuklarının beslenme ihtiyaçlarını göz ardı eder bir tutum içinde oldukları gözlenmiştir.

İleriki yaşlarda yeme bozukluğunun ortaya çıkış nedenlerinin araştırıldığı bir diğer çalışmada ise Andrews ve Brown¹⁰¹ bebeğin doğumdan itibaren ortaya çıkan gelişimsel özellikleriyle, annenin bebeği besleme biçimi ve kendi yeme problemleri incelenerek, bu çocuklarda ileriki yaşlarda ortaya çıkan yeme bozuklukları arasındaki bağlantıya bakmışlardır.

Bağlanma biçimleri ve kişiler arası sorunlarla, yeme bozuklukları arasındaki ilişkiyi inceleyen Broberg ve arkadaşları¹⁰² ise erken dönemlerde anneye kurulan ilişkideki güvensiz bağlanma ve kişiler arası ilişkilerdeki problemle, yeme bozukluklarını ilişkili bulmuşlardır.

Yine bağlanma konusunu araştıran Salzman¹⁰³ ise, anoreksiya ile tutarsız bağlanma arasındaki ilişkiyi ele almış ve anoreksiyanın anlaşılmasında bağlanma biçimlerinin bilinmesi gerektiği üzerinde durmuş ve erken dönemdeki anne ilişkisinin önemini vurgulamıştır.

Yeme bozukluklarında nesiller arası iletim ile ilgili bir başka çalışmada ise Whitehouse ve Harris¹⁰⁴ çocuğun ve annenin beslenme alışkanlıklarının yanı sıra bir adım daha ileri giderek annenin annesi tarafından yetiştiriliş biçiminin de yeme bozukluklarının ortaya çıkışında etkili olabileceği görüşünü savunmuşlar ve bu yönde bir araştırmaya gitmişlerdir.

Yeme bozukluğu hastalarının psikanalizini ele alan Palladino¹⁰⁵ ise yazısında, anneden ayrılma ve cinsel kimlik edinme problematiğini vurgulamış ve

¹⁰¹ Bernice Andrews & Carol Brown, "The role of infant characteristics and maternal behavior in the development of later eating disorders", **European Eating Disorders Review**, Vol: VII, No:4, 1999, pp. 279-285.

¹⁰² Anders Broberg, Ingrid Hjalms & Lauri Nevenon, "Eating disorders, attachment and interpersonal difficulties: A comparison between 18- to 24-year-old patients and normal controls", **European Eating Disorders Review**, Vol: IX, No:6, 2001, pp. 381-396.

¹⁰³ Judith P. Salzman, "Ambivalent attachment in female adolescents: Association with affective instability and eating disorders", **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXI, 1997, pp. 251-259.

¹⁰⁴ Patricia J. Whitehouse & Gillian Harris, "The inter-generational transmission of eating disorders", **European Eating Disorders Review**, Vol: VI, No:4, 1998, pp. 238-254.

¹⁰⁵ Maria Teresa Palladino, "Separation in mother-daughter relationships", **European Psychoanalytical Federation, Sorrento, Bulletin** Nr.99, 2003, pp. 520.

yeme bozukluklarının oluşumunda annenin rolü kadar, anneden ayrılamama ve bir kendilik tasarımı oluşturmadaki sıkıntı üzerinde durmuştur.

Yeme bozukluklarını ele alan çalışmaların içinde bu hastalıkların projektif testlerle değerlendirildiği araştırmaların önemi bu çalışma için ayrı bir önem taşımaktadır. Kişilik özelliklerin ve içsel süreçlerin anlaşılmasında projektif testlerin önemi düşünüldüğünde, derinlemesine bir kavrayış sağlanabilmesi için bu yöntemlerin vazgeçilmezliği üzerinde durmak gerekmektedir.

3.1. Yeme Bozukluklarının Projektif Testlerle Değerlendirildiği Çalışmalar

Projektif testlerin yeme bozukluklarının anlaşılmasında kullanıldığı çalışmalara bakıldığında, bu çalışmalardaki en belirgin özelliğin hasta sayılarının düşük tutulması ve yeme bozuklukları hastalarının birbirleriyle karşılaştırılması kadar her hangi bir kontrol grubuna da gerek duyulmamasıdır. Genellikle 10-15 kişilik anoreksiya ve bulimiya grupları arasında inceleme ve karşılaştırma yöntemi dikkati çekmektedir.

Erinlik öncesi erkek çocuklarda anoreksiyi inceleyen Billon-Galland ve Chappaz'ın¹⁰⁶ yürüttükleri çalışmada, erkek anoreksisi Rorschach ve TAT uygulanarak incelenmiş ve 10 kişilik bir erkek anoreksi grubunun test sonuçları psikanalitik açıdan değerlendirilerek, erkeklerdeki anoreksinin sadece bir narsisistik problem değil aynı zamanda eşcinsellikle de bağlantılı olduğu bulgusuyla karşılaşılmıştır.

Yeme bozukluklarında kişilik özelliklerinin Rorschach Testi ile incelendiği bir diğer çalışmada ise Freilone, Casalegno ve Bo¹⁰⁷ 20 anorektik, 7 bulimikle çalışmışlar ve kişilik özelliklerini araştırmışlar ve bedensel bütünlükle, özdeşim problemi üzerinde durmuşlardır.

¹⁰⁶ Isabelle Billon-Galland & Michele Chappaz, "Anorexia in pre-pubertal boys: Projective tests contribution", **XVI. International Congress of Rorschach and Projective Methods**, 1999, Amsterdam.

¹⁰⁷ Franco Freilone, Silvia Casalegno, S., & Bo, F. M., "Eating Disorders: Peculiarity of personality investigated with the Rorschach Test", **XVI. International Congress of Rorschach and Projective Methods**, 1999, Amsterdam.

Yeme bozukluklarıyla borderline işleyiş üzerinde duran Bréchon ve Fabbri¹⁰⁸ ise, anorektik ve bulimikleri karşılaştırmışlar ve Fransız Okulu sistemiyle Rorschach ve TAT protokolleri üzerinde çalışmışlardır. Çalışmada ilişkisel tasarımlar ve savunmalarla beraber, kendilik tasarımları ve narsisistik eksen ele alınarak yeme bozuklukları değerlendirilmiştir.

Orgiazzi-Forestier¹⁰⁹ ise aileyi ele alarak, anne, baba ve hasta olan kız çocuğa Rorschach testi uygulayarak, çocuğun düşleleriyle anne-babaninkini karşılaştırma yoluna gitmiştir. Böylece anorektik ergenin ailenin düşlemsel yapısı içinde nasıl bir yer kapladığını anlamaya çalışmıştır.

Bulimiyada nesne ilişkileri ve bilişsel stilleri araştıran Gaudriault¹¹⁰ ise bulimik hastaların nesne ilişkilerindeki bozukluk ve düşüncenin organizasyonu üzerinde durarak bu hastaların Rorschach protokollerini değerlendirmiştir.

Tüm bu çalışmaların sonucunda yeme bozuklukları hastalarındaki sınır yapılanma, aile düşlemi içindeki yerleri, nesne ilişkilerindeki bozulma ve düşünce süreçlerindeki farklılıklar gibi derinlemesine sonuçlara ve yorumlara ulaşılmıştır.

Bu çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda yeme bozuklukları hastalarıyla çalışırken projektif yöntemlerin nasıl kullanılması gerektiği ve ne gibi bulgular elde edileceği görülmektedir.

Bu çalışmada hastaların protokolleri ve ailelerle yapılan görüşmeler Fransız Okulu sistemine göre değerlendirilerek psikanaliz kuramı çerçevesinde yorumlanacaktır.

¹⁰⁸ Geneviève Bréchon & Martine Fabbri, "Eating Disorders and Borderline Functioning: A comparative study of anorexic and bulimic subjects", **XVI. International Congress of Rorschach and Projective Methods**, 1999, Amsterdam.

¹⁰⁹ Isabelle Orgiazzi-Forester, "Rorschach et Fonctionnement Familial Dans un cas D'Anorexie Mentale", **Bulletin de la Société du Rorschach et des Méthodes Projectives de Langue Française**, Vol: XXXVII, 1993, pp. 103-123.

¹¹⁰ Pierre Gaudriault, "Object relations and cognitive style in bulimia", **XVI. International Congress of Rorschach and Projective Methods**, 1999, Amsterdam.

3.2. Türkiye’de Yeme Bozukluklarını Konu Alan Çalışmalar

Ülkemizde yeme bozukluklarını konu alan çalışmalara bakıldığında bu çalışmaların hemen hiçbirinin projektif testlerle yapılmadığı dikkat çekmektedir. Çeşitli bakımlardan ele alınan bu çalışmaların bazıları, Anafarta¹¹¹, Tokdemir¹¹², Uzun¹¹³, Altuğ¹¹⁴ tarafından yapılmış yüksek lisans tezleridir. Bunların dışında ise çeşitli dergilerde yayınlanmış olan makaleler ve olgu sunumlarına rastlanmaktadır. Dergilerde yayınlanan çalışmalara bakıldığında ise “anoreksiya nevroza” yerine “ince beden hastalığı” terimini ortaya koyan Gürdal’ın¹¹⁵, Sayın ve Kuruoğlu’nun¹¹⁶, Maner, Erkıran ve Hantaş’ın¹¹⁷, Erol, Toprak ve Yazıcı’nın¹¹⁸, Özbey ve arkadaşlarının¹¹⁹, yabancı yayınlarda ise Yücel ve arkadaşlarının¹²⁰ ve Canpolat ve arkadaşlarının¹²¹ çalışmalarına rastlanmaktadır.

Ayrıca Türkiye’deki bilimsel araştırmalardan iki tanesi de Yeme Tutumları Testi (YTT-40) ile ilgili olup, birinde Boğaziçi ve Marmara Üniversitesi öğrencileri ve Kanada’da yaşayan üniversite öğrencileri arasında testin yapı

¹¹¹ Meltem Anafarta, “Ergenlerde Patolojik Yeme Tutumları ve Yordayan Değişkenler: Dansçılar ve dansçı olmayanlar”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, 2000, ODTÜ, Ankara.

¹¹² Ceren Duran Tokdemir, “Directed Forgetting in Eating Disorders.”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, 2002, B.Ü., İstanbul.

¹¹³ Esin A. Uzun, “The Relationship Between Sexual Abuse and Eating Disorders.”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, 1999, B.Ü., İstanbul.

¹¹⁴ Aslı Altuğ, “Away to Eating Disorders: factors associated with abnormal eating attitudes and behaviors”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, 1999, B.Ü., İstanbul.

¹¹⁵ Ayça Gürdal, “Yeme Bozuklukları Tanı Ölçütleri”, **Ergenlik Döneminde Beslenme ve Yeme Bozuklukları**, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği Yayınları:1, 1997, pp.31-38, Ankara.

¹¹⁶ Aslıhan Sayın, & Aslı Çepik Kuruoğlu, “Bir erkek anoreksiya nevroza olgusu ve dinamik açıdan tartışılması.”, **Türk Psikiyatri Dergisi**, Vol:XV, No:2, 2004, pp.155-160.

¹¹⁷ Fulya Maner, Murat Erkıran & Yüksel Hantaş, “Alkol ve alkol dışı madde bağımlılığı olan kadınlarda yeme bozuklukları: kontrollü bir çalışma”, **Bağımlılık Dergisi**, Vol:V, No: 2, 2004, pp. 12-15.

¹¹⁸ Atila Erol, Gülser Toprak & Fadime Yazıcı, “Üniversite Öğrencisi Kadınlarda Yeme Bozukluğu ve Genel Psikolojik Belirtileri Yordayan Etkenler”, **Türk Psikiyatri Dergisi**, Vol: XIII, No:1, 2002, pp. 48-57.

¹¹⁹ Neşe Özbey, et. al., “Şişman kadınlarda tıknırcasına yeme bozukluğu”, **İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası**, Vol: LXII, No:1, 1999, pp. 36-39.

¹²⁰ Başak Yücel, et. al., “Weight fluctuations during early refeeding period in anorexia nervosa: Case reports”, **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXXVII, No:2, 2005, p. 175.

¹²¹ Banu Işık Canpolat, et. al., “The relationship between dieting and body image, body ideal, self-perception, and body mass index in Turkish adolescents”, **International Journal of Eating Disorders**, Vol:XXXVII, No:2, 2005, p. 150.

geçerliliği, Elal, Altuğ, Slade ve Tekcan¹²² tarafından test edilmiştir. Yine aynı araştırmacılar¹²³, diğer çalışmalarında ise Yeme Tutumları Testi (YTT-40) ile Türkiye'deki üniversite öğrencilerindeki, sosyal ve bireysel farklılıklar ve yeme davranışı arasındaki ilişkiyi incelemiştir.

Bu alandaki psikanalitik kurama dayalı yazılara bakıldığında ise, Gürdal'ın¹²⁴ Parman'ın^{125, 126} ve Tunaboşlu-İkiz¹²⁷'in yeme bozuklukları ve Rorschach Testi bulgularını ele aldığı yazılarına rastlanmaktadır.

¹²² Güliz Elal, et.al., "Factor Structure of The Eating Attitudes Test (EAT) in a Turkish University Sample", **Eating and Weight Disorders**, Vol:V, 2000, pp.46-50.

¹²³ Aslı Altuğ, et. al., "The Eating Attitudes Test (EAT) in Turkish University Students: Relationship with sociodemographic, social and individual variables", **Eating and Weight Disorders**, Vol:V, 2000, pp. 152-160.

¹²⁴ Ayça Gürdal, "Yeme Bozuklukları Tanı Ölçütleri", **Ergenlik Döneminde Beslenme ve Yeme Bozuklukları**, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği Yayınları:1, 1997, pp.31-38, Ankara.

¹²⁵ Talat Parman, "Ergen ve Bedeni: Bir Beden Patolojisi olarak Anoreksiya Nevroza", **Ergenlik ya da Merhaba Hüznü**, Bağlam Yayınları, 2000, İstanbul.

¹²⁶ Talat Parman, "Bulimik: Boşa Dönen Makine", **Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları, Yeme Bozuklukları**, Yaz 1999, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 1999, pp.215-225.

¹²⁷ Tefika Tunaboşlu-İkiz, "Yeme Bozukluklarının Rorschach Testi ile Değerlendirilmesi", **Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları, Yeme Bozuklukları**, Yaz, 1999, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, pp. 261-267.

Araştırmanın Problemleri

1. Anorektik hastalar ve babaları arasında “ensestüel” kavramının varlığının araştırılması.
2. Anorektik hastaların kadın bedenini tasarımlama biçimlerinin araştırılması.
3. Anoreksiya nervozada babaya ait tasarımların araştırılması.
4. Anorektik hastalarda narsisistik özdeşim ve kimlik sorunsalının araştırılması.
5. Anoreksiyada cinsel kimlik oluşumunun araştırılması.

4. Anoreksiya Nervozada Baba-Kız İlişisini Konu Alan Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada, klinik olarak kısıtlayıcı tip anoreksiya nervoza tanısı almış 15 hasta ve aileleriyle çalışılmıştır. Aynı zamanda bu hastaların anneleri ve babaları da, hastalarla beraber değerlendirilmiş ve onlarla yapılan görüşmeler Rorschach testi ve T.A.T.'ye özgü psikanalitik içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Bu uygulamalar İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Servisi ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri Servisleri tarafından ve bu alanda çalışan diğer hastanelerdeki tanı almış hastaları kapsamıştır.

Uygulanan araçlar, Rorschach Testi, T.A.T ve bir demografik bilgi formuyla beraber, psikanalitik öngörüştür. Tüm bu uygulamalardaki testler hastalara uygulanırken, anne ve babayla da yapılan psikanalitik öngörüştür değerlendirilmeye alınmıştır.

Hastaların yaşlarının 13-25 yaş aralığında olması sağlanmıştır. Bu yaş grupları zaten anoreksiya nervoza hastalarının sıklıkla rastlandığı dönemleri kapsamaktadırlar. Madde bağımlısı ve psikotik hastalar gibi anoreksiya dışında herhangi bir psikiyatrik tanı almış hastalara örneklem grubunda yer verilmemiştir.

Tüm bu uygulamalar, uygulayan kişi tarafından değerlendirilmiş, projektif yöntemlere yönelik Fransız Okulu'na uygun olan içerik analiziyle beraber ve psikanalitik kurama göre yorumlama yapılmıştır.

4.1. Kullanılan Ölçüm Araçları

Bu çalışmada anoreksiya nervoza hastalığında babalık işlevinin değerlendirilebilmesi amacıyla dört adet malzeme uygulanmıştır. Bunlardan birincisi hastalarla ilgili demografik bilgilerin elde edilebilmesi için uygulanan demografik bilgi formudur. Bu formun uygulanmasının ardından hastalarla psikanalitik yönelimli öngörüştür uygulayıcı tarafından gerçekleştirilmiştir. Öngörüştürün ardından ise önce projektif yöntemlerden olan Rorschach Testi ve

ardından da yine projektif yöntemler içinde yer alan Tematik Algı Testi (T.A.T.) uygulanmıştır.

4.1.1. Demografik Bilgi Formu

Çalışmaya katılan kişilerin eğitim durumları, aile özellikleri, gelir durumları, yaşları ve cinsiyetleri, klinik geçmişleri, kronik hastalıkları ve hastaların boy ve kilolarıyla ilgili bilgi edinmek amacıyla bir demografik form verilmiştir.

4.1.2. Psikanalitik ÖngörüŖme

Çalışmaya katılan kişilerle yapılan öngörüŖmenin, çalışma için önemli bilgiler sağladığı düşünölmektedir. Rorschach Testi ve T.A.T. öncesinde yapılması gerekli olan psikanalitik öngörüŖme hem kişinin ruhsal yapılanmasını anlamada, hem de testlerin doğru biçimde değeriendirilmesi açısından önemlidir. Psikanalitik kurama dayalı olarak, kişinin geçmiŖi, aile tarihi, kişisel tarihi, çocukluk anısı, rüyaları gibi alanlarda sorular yöneltilerek, detaylı bir öngörüŖme yapılmıştır.

4.1.3. Rorschach Testi

İkiz¹²⁸, Rorschach Testi'nin kullanımı, kuramsal altyapısı ve değeriendirilmesini ele aldığı kitabında, asıl formu İngilizce olan testin, H. Rorschach tarafından geliştirilmiş ve Yani Anastasiadis tarafından Türkçe'ye çevrildiğini belirtmektedir. Hermann Rorschach'nın bu testi geliştirirken ilk hedefi sağlıklı ya da patolojik deneklerin, hayali içeriklerden bağımsız olarak, öncelikle algısal süreçlerini, lekeler aracılığıyla ifade etmeleriydi. Bu testin dünyadaki iki farklı akım tarafından, farklı yöntemlerle uygulandığını görmekteyiz. Bu okullar, Amerikan Okulu ve Fransız Okulu olarak ayrılmaktadır. Amerikan Okulu, John Exner'in oluşturduğu "Bütünleştirici Sistem" temeline dayanmakta ve burada önemli olan yanıtların yapısal yanı ve puanlar arasındaki ilişkidir, testi veren kişinin deneyimleri önemli değildir, hedef problem çözmedir ve yanıtlar, algısal-bilişsel terimlerle açıklanır. Aynı zamanda standardize edilmiş bir yönergeyle

¹²⁸ Tefvika Tunaboşlu-İkiz, **Rorschach Testi'nin Psikanalitik Yorumu**, Bağlam Yayınları, 2001, İstanbul.

sunulan test, herhangi bir kişilik kuramına oturtulmaz. Fransa’da geliştirilen modelde, Klopfer, Piotrowski ve Beck’in yorumları üzerine kurulmuştur ve 1966’da Beizmann’ın “Form yanıtlarının puanlanması” üzerine yayınladığı kitapla, çalışmalara istatistiki bir zemin sağlanmıştır ve daha sonra da testin psikanalitik kuramla ilişkilendirilmesi çalışmalarına başlanmıştır. Fransız Okulu’nda önemli olan testin sadece içeriği değil, söylemin nasıl yapıldığı, sürekliliği ve yorum büyük önem taşımaktadır. Rüyaların anlaşılmaya çalışılması gibi, bu testte de gizli ve görünürdeki içerik beraber ele alınarak, ruhsal yapılanma anlaşılmaya çalışılmaktadır. Türkiye’de ise Yani Anastasiadis’in “100 denek üzerinde Rorschach, Bernreuter ve Kent-Rosanoff serbest çağrışım testlerinin kıyaslanması” adlı doktora tezi bulunmaktadır. Anastasiadis’in çabalarıyla 1937-1996 yılları arasında en az 100 Rorschach makalesi, ülkemizde yayınlanmıştır.

Bu çalışmada ise Rorschach Testi Fransız Okulu’na göre değerlendirilerek yorumlanmıştır, kodlamalar ise Türkiye standardizasyon çalışması sonucunda çıkartılan “Rorschach Testi Ergen Normları Türkiye Çalışması”na göre kodlanmıştır. Yanıtların sayısal dağılımlarından çok içerikleri üzerinde daha ağırlıklı biçimde durulmuştur.

Kişiliğin dinamiklerini ölçen bu test, sözel bir test olup bireysel olarak uygulanmaktadır. 7-70 yaş arası herkese uygulanabilen Rorschach Testi’nde zaman sınırlaması yoktur. Materyali on tane kart ve kayıt formu olan test, siyah ve renkli mürekkep lekeleri içeren on resimden oluşur. Her kart kendi içerisinde şekil, renk, hareket ve gölge içermektedir. I, IV, V, VI, VII numaralı kartlar koyu renkli, siyah ve beyaz, II ve III numaralı kartlar siyah ve kırmızı renklere oluşmakta, VIII, IX, ve X numaralı kartlar ise renklidir. Her kartın ortak özellikleri simetrik ve bir eksen etrafında oluşmalarıdır.

Hasta gruplarına uygulanabildiği gibi, pedopsikiyatri alanında çocuklara, geriatri alanında yaşlılara, nöroloji alanında Alzheimer hastalarına, adli psikiyatri alanında suçlulara ve ordu içerisinde askerlere uygulanabilmektedir.

Bu çalışmada Rorschach Testi’ndeki IV. ve VI. kartlar baba ve otorite tasarımıyla ilgili bilgi vermeleri açısından detaylı biçimde incelenmişlerdir. Aynı

zamanda özdeşim problematiğinin ve cinselleşmiş beden tasarımlarının detaylı olarak anlaşılabilmesi amacıyla II., III. ve VII. kartlar da incelenmiştir.

4.1.4. T.A.T. (Thematic Apperception Test/ Tematik Algı Testi)

Asıl formu İngilizce olan bu test, 1935 yılında H.A. Murray tarafından geliştirilmiş ve Yani Anastasiadis tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Projektif bir kişilik testi olan T.A.T., sözeldir ve bireysel olarak uygulanır. Zaman sınırlaması yoktur ve 31 karttan oluşan bu testin bugün 16 kartı kullanılmakta, kadın ve erkekler için farklı serileri bulunmaktadır. Testi alan kişiden her bir karta bakarak şimdiki anı, geçmişi ve geleceği içeren bir hikaye anlatması istenir¹²⁹. İkiz¹³⁰ Rorschach Testi ile tercihen beraber verilmesi gerekli olan T.A.T.'nin kişileri geniş bir bakış açısıyla değerlendirmekte çok yararlı olduğunu belirtmektedir.

Bu çalışmada T.A.T. testi, Fransız Okulu'na göre değerlendirilecektir ve psikanalitik kurama göre yorumlanacaktır. İkiz'e¹³¹ göre, içsel süreçlerin dışa vurumu olarak görülebilecek olan “yansıtma” kavramı T.A.T. için de temel oluşturmaktadır. Kişi kendi düşlem kanallarından, arzuları doğrultusunda verilen malzemeye yansıtma yapar, bu sayede içsel olanın dışa vurulmasıyla da, her patolojide farklı yaklaşımlar görülebilir.

Bu çalışmada T.A.T.'nin VI.kartı özellikle baba ilişkisine gönderme yaptığından ve II.kart ödipal hikayenin sunulmasına aracılık ettiğinden detaylı biçimde incelenmişlerdir.

¹²⁹ Tefrika Tunaboşlu-İkiz, “Alkolizm ve T.A.T.”, İ.Ü. Tecrübi Psikoloji Çalışmaları, 1999, pp.21-28.

¹³⁰ Tefrika Tunaboşlu-İkiz, **Rorschach Testi'nin Psikanalitik Yorumu**, Bağlam Yayınları, 2001, İstanbul.

¹³¹ Tefrika Tunaboşlu-İkiz, “Alkolizm ve T.A.T.”, İ.Ü. Tecrübi Psikoloji Çalışmaları, 1999, pp. 21-28.

5. Anoreksiya Nervoza’da Babalık İşlevini Ele Alan Çalışmanın Bulguları

Yapılan Rorschach Testi ve T.A.T. uygulamalarında verilen yanıtlara ait örnekler psikanalitik kuram temel alınarak değerlendirilmiştir. Bu örneklerdeki yanıtların içerikleri “baba” tasarımıyla ilgili ipuçları vermektedir.

5.1. “Ensestüel” Kavramının T.A.T Yanıtlarında Yansıtılması

“Ensestüel” kavramının T.A.T.’deki hikayelerde yansıtılması incelenirken, özellikle VI.karttaki baba-kız problematiğinin ortaya çıkışı incelenmiştir ve sıklıkla tekrarlanan benzer bir temayla karşılaşılmıştır. Bu tema baba-kız ilişkisindeki sınır koyamama, engelleyememe ve ödipal çatışmanın yeniden canlanmasıyla ortaya çıkan babaya yönelik arzunun yarattığı rahatsızlığa bağlı yanıtlarda kendini göstermektedir. Hastaların bu karta verdiği yanıt örnekleri de bu durumun ve yaşanan çatışmanın daha anlaşılır hale gelmesini sağlamaktadır. Bu kartın değerlendirilmesinin en önemli nedeni sedüktif özelliğin ön planda oluşu ve histerik tipte baştan çıkarma düşleminin ortaya konmasını sağlayan bir kart oluşudur.

Bu yanıtlardaki benzer temayla beraber yine aynı hastaların ödipal üçgen ve ödipal çatışmanın kurgulanışıyla ilgili yanıtlarının alındığı II.kartta ise başka bir temanın tekrarlanır biçimde ortaya çıktığı görülmektedir ki o tema da “entelektüel faaliyete yapılan aşırı yatırım” olarak yorumlanmaktadır. Hastaların çözüm olarak sundukları ödipal çatışmayı sonlandırma biçimleri eğitime yapılan vurguyla ortaya konmaktadır. Racamier’in¹³² “ensestüel” kavramına bu anlamda gönderme yapmak gerekmektedir ve hastaların kartlara verdikleri yanıtlarda buna bağlı olarak sedüktif temalar ve babaya yapılan yatırımla bağlantılı olarak bu sedüksiyona karşı koyamamaktan kaynaklanan savunmacı tarzdaki yanıtlar dikkat çekmektedir.

¹³² Paul-Claude Racamier, *L’inceste et l’incestuel*, Les Editions du Collège, 1995, Paris.

Selin, 14 yaşında, anoreksiya nervoza hastası. Babasıyla olan ilişkisini eskiye özlem duyduğunu belirterek anlatıyor ve son bir iki yıl içindeki değişimden şu şekilde söz ediyor: “bir sürü şey yapardık babamla eskiden, kırkışma gibi, Barbie bile oynardık, şimdi ise pek beraber bir şey yapamıyoruz, eskisi gibi değil, ama çok iyi bir babadır.” Hastanın T.A.T.’de VI.karta verdiği yanıt çok şiddetli sınır koyma arzusuna işaret etmektedir, dolayısıyla bu yanıtla babaya yönelik arzunun da çok şiddetli olduğu görülmektedir. Bu yanıt bağlamında Andre Green’in sözünü ettiği babaya yönelik ambivalans ortaya çıkmaktadır. Hasta için baba hem sevilen nesne hem de nefret edilen ve şiddetli biçimde reddedilen olarak karşımıza çıkmaktadır. II.karta verilen yanıtta tipik ödipal problematiğin yanı sıra “annesini üzdüğü için üzgün olan kız” yanıtı anneyle girilen rekabetten kaynaklanan suçluluk duygusunun da yoğun biçimde yaşandığını düşündürmektedir.

Kart VI GF. “Kadın bir tiyatrocudur, adam ona ahlaksız bir teklifte bulunuyor, kadın da şaşırıyor, kadın kabul etmeyecek hatta adama tokat atacaktır.”

Kart II. “İnsanlar çalışıyor, bir kız tarlada çalışmaktansa okumak istiyor, annesi de kızın tarlada çalışmasını diye uğraşmış. Kız annesini üzdüğü için üzgün ama o yine de okuyacaktır.”

Ayşe, 18 yaşında, anoreksiya nervoza hastası. Babasının davranışlarından rahatsızlık duyduğunu söylüyor ancak bu rahatsızlığı tam olarak tanımlayamıyor, öngörüme sırasında “beni rahatsız ediyor” diyerek babayla ilişkisini anlatmaya çalışıyor. Hastanın babasıyla ilişkisini anlatırken ki muğlak ifadesi VI.karta verdiği yanıtta da sürmektedir, hasta endişe yaratan durumun ne olduğunu ifade edememekte hatta inkar etmekte ve muğlaklığı sürdürmektedir. Bu hastanın yanıtında da gözlenen babanın kızında yarattığı suçluluk duygusu gözlenmekte ve

Parat'ın¹³³ sözünü ettiği canlanan ödipal çatışma karşısında hastanın yaşadığı kararsızlık ve endişeden söz etmek olası gözükmektedir. İkinci kartta beklenen ödipal üçgen ise oluşturulmamakta, aile kabul edilmekte ancak anne-baba figürlerine yer verilmemektedir.

Kart VI GF. “Bunlar baba-kız, kız kötü bir şey yapmadığını düşünüyor, babası da sevecen biri, o da bir şeye kızıyor gibi değil ama kızda bir savunma ihtiyacı var. (?) Bilmiyorum ama bir şey var.”

Kart II. “Bunlar da sabah kalkmışlar yine gayet mutlu, farklı insan tipleri ama mutlu bir aileleri var, çocuk okumamış tarlada çalışıyor, kız okuyor, yine herkes işini yapıp, akşam mutlu bir şekilde evlerine gidecekler.”

Gülçin, 15 yaşında, anoreksiya nervoza hastası. Babayla olan ilişkisinin, annesiyle olandan daha iyi olduğunu söylüyor ve “yumuşak biridir babam” diyerek babasını tanımlamaya çalışıyor. Hastanın VI.karta verdiği yanıtta baştan çıkarma düşleminin izlerine rastlanırken, aktif bir baba tasarımının yanında pasif bir kadına rastlanmaktadır ve arzuya karşı koymak neredeyse olanaksız gözükmektedir. Dolayısıyla Combe'un¹³⁴ ele aldığı babalık işleviyle ilgili beş düşlem tipinden hiçbirinin bu hasta için geçerli olamadığı ve babanın işlevini yerine getirmediği düşünülebilir.

Kart VI GF. “Masum biri var burada kadın çok masum ama adam biraz sinsisi gibi, sanki şu resimdeki kadın ve erkek yer değiştirmiş (4.kart) gibi ve sonuç

¹³³ Helene Parat, “Le père est celui qui possède sexuellement le mère”, Hommages à André Green, **“Image du Père dans le culture contemporaine”**, LASI, Université Paris X-Nanterre, 2007, France.

¹³⁴ Collette Combe, “Le marteau sans maître.” Hommages à André Green, **“Image du Père dans le culture contemporaine”**, LASI, Université Paris X-Nanterre, 2007, France.

olarak da yine o resimdeki gibi şeyler olur, sadece kadın erkek yer değiştirmiş. (?) adam istediğini yapar yani.”

Kart II. “Bana şeyi hatırlattı, filmlerde olur ya, köy okulları olur, bir öğretmen olur ve herkes tarafından sevilir, bir tarla, bu köyde çalışan bir kadın, köy kadınlarını temsil ediyor, bu da o köyde çalışan bir öğretmen gibi.(?) Öğretmen sanki biraz üzgün gibi istemediği bir şeyle karşılaşmış gibi ama zorluklarla başa çıkmak görüldüğü kadar zor değil. (?) bazı zorluklarla işte köylerde olur ya.”

Esra, 17 yaşında, anoreksiya nervoza hastası. Babasıyla çatışmalı bir ilişki tarif ediyor ancak annesi ve kardeşi olmadığında ve babasıyla yalnız kaldıklarında “gayet iyi anlaştıklarını” söylüyor ve aynı şekilde baba da bunu doğruluyor. Esra, VI.karta verdiği yanıtta baştan çıkarma düşlemini neredeyse çiğ biçimde ortaya koymakta ve baba-kız ilişkisinin sedüktif yapısını dile getirmektedir. II. kartta ise açık uçlu biçimde yanıtı bitirirken, bu hikayenin nasıl sonlanacağı konusunda kararsızlık yaşadığını göstermiştir. Bu yanıtta görülen bir diğer şey ise hastanın kararsızlığının yanı sıra bu kararsızlığa yol açan yoğun ödipal çatışma ve babaya sahip olma arzusunun yoğunluğudur, baba-kız arasındaki sedüktif ilişki yine Racamier’in¹³⁵ “ensestüel” kavramını gündeme getirmektedir.

Kart VI GF. “Hiç beni çeken bir resim değil bu açıkçası. Yani bu çok eski moda bir kadın, 50’lerin, 60’ların, bu da o zamanlarda zengin olan, yaşlı, her istediğini elde edebilen, ukala bir tip,... kadın bundan nefret ediyor, adam da kadınla oyun oynamak istiyor, o yüzden peşini bırakmıyor, sıkıcı bir şey. (?) Adam kadını kullansın, bir şey olmasın başka.”

¹³⁵ Paul-Claude Racamier, *L’inceste et l’incestuel*, Les Editions du Collège, 1995, Paris.

Kart II. “Bu resim çok karışık! Açıkçası bence hep birbirinden kopuk ifadeler var ve hepsini bir bütün içinde düşünemiyorum. Şimdi bu kız şey, üniversiteye gidiyor, hayır, üniversiteye değil, normal liseye gidiyor, bunlar köyde yaşıyorlar, normal bir kız, kendi halinde. Bu da annesi, onu pek sevmiyor. Bu kızın dersleri filan iyi böyle ama bu kız arkadaki çocuğa aşık olmuş her halde, bunun bu resimde ne işi var, erkeğin! Bu erkek de şey çok popüler filan böyle, ne olabilir, yanında bir at duruyor, o zaman şeydir, atlarla ilgili ne olabilir?..bir dakika! Haa, onları besleyen, yetiştiren bir insan olsun böyle, büyük bir çiftlikte çalışsın böyle. Hmmm, çocuğun kızın sevdiğinden haberi olmasın. (?) Kız yıllarca bekler ve amacına ulaşır, amacına ulaşmaz! Yok saçma oldu, mutlu bir birliktelik yaşarlar.”

Çağla, 21 yaşında, anoreksiya nervoza hastası . Babasıyla olan ilişkisini şu sözlerle tarif ediyor, “Küçüklüğümden beri çok iyiyim ben babamla, her şeyi beraber yapardık, çok iyiyimdir babamla, ama söyleyemediğim şeyler vardır kadın olarak, o da dik başlıdır, ben de dik başlıyım, bazen çok çatırırız.” Bu hastanın VI.karttaki yanıtında da hikayenin sonuna bakıldığında karşı konulamayan bir baba imgelemine rastlanmaktadır, sedüktif özellik yine dikkat çekmekte ve babaya karşı sınır koymakta başarısız kalınmaktadır. Bu yanıtlar incelendiğinde Parat’ın¹³⁶ sözünü ettiği ve Freud’a gönderme yaptığı “baba, cinsel olarak anneye sahip olandır” mesajının belki de yanıt ışığında işlevsellik kazanmamış olduğu ve düşlemede kızın babaya sahip olma arzusunun sürdüğü görülmektedir. “Kadın yapmak zorunda kalır” ifadesi ise adeta enseste yönelik bir mecburiyetin ifade edilişi gibidir.

Kart VI GF. “Hep eski film kareleri mi? Adam bir şey söylemiş ve kadın şaşkınlıkla onu izliyor ya da kadından bir şey yapmasını istemiş, kadın

¹³⁶ Helene Parat, “Le père est celui qui possède sexuellement le mère”. Hommages à André Green, “**Image du Père dans le culture contemporaine**”, konferansında, LASI, Université Paris X-Nanterre, 2007, France.

kararsızlıkla gidip geliyor. (?) Kadının adama pek bayıldığını sanmıyorum, yalnız da olmak istemiyor pek, kadına o an istemediği ama yapmaya zorladığı her şey olabilir. (?) Kadın yapmak zorunda kalır.”

Kart II. “Burası bir çiftlik, şu anne, şu baba ya da abi olabilir ve okula giden bir genç kız var, her şeye rağmen okula giden, baba ya da abi tarla sürerken kız kitaplarını almış okula gidiyor yalnız hepsinin yüzünde mahzun bir ifade var. (?) Okuldan dönecek evine gelecek rutin bir hayat, belki sonra kurtulur, anne var, anne hamile galiba, ben burada zorluk içinde, zor koşullarda yaşayan bir kız görüyorum.”

Meliha, 21 yaşında, anoreksiya nevroza hastası. Babasıyla son derece yapışık tarzda bir ilişki tanımlayarak, babasının ona aşırı düşkünlüğünü ve kendisinden bu durumdan duyduğu hoşnutluğu anlatıyor. Oldukça sınırlı sayıda yanıt vermekte olan hastanın yanıtlarının içeriğine bakıldığında ise eğitimin yüceltilmesinin yanı sıra babaya sınır koymadaki başarısızlık ve isteksizlik de dikkat çekmektedir. Bu hastanın babaya sınır koymakta yaşadığı zorluk ve yanıtında gözlenen kararsızlık “ensestüel” kavramını yeniden gündeme getirmektedir. Buradaki baba-kız ilişkisinde de ergenlikle yeniden canlanan ödipal çatışmada, babayla yaşanan ilişkinin nitelikleri ön plana çıkmaktadır ve gerçek enest olmasa da annenin aradaki rolünü yerine getiremeyişi ve babayla yaşanan ambivalans gündeme gelmektedir.

Kart VI GF. “Bu adam kadına bir şey söylüyor her halde, kadın da şaşırıyor, biraz kaçmaya çalışıyor.”

Kart II. “Burada da her halde tarla gibi bir şey var, bu kızın ailesi ama kız okumak istiyor, kızın ailesi bunlar.”

Burçak, 14 yaşında, anoreksiya hastası ve babasıyla olan ilişkisini şu şekilde anlatıyor, “O da çok iyi birisi, genellikle benimle ilgilenmeye çalışıyor, hafta sonları filan beraber bir yerlere gidiyoruz, ben istediğim zaman tatile çıkar, o da yemeğime ısrar eder, ben sağlıklı beslendiğim zaman o da mutlu oluyor. Fazla evde bulunmaz, tatili yoktur ama tatil yapar, Pazar günü annem açar dükkanı, babamla gezeriz, babama her şeyi açık açık anlatırım, sorar bana, arkadaşça bir yaklaşımı var bana.” Burçak’ın yanıtlarında ise oldukça nüfuz eden bir baba tasarımı gözlenmekte ve son derece histerik bir senaryo içinde baştan çıkarma düşlemi tasarlanmaktadır. Dolayısıyla Combe’un¹³⁷ ele aldığı biçimiyle, baba annenin sevgilisi olarak değil düşlemsel düzeyde kızın kendi sevgilisi olarak tasarlanmakta ve babalık işlevi yerine gelememektedir. Hastanın savunmacı biçimde eğitime, bilgiye yani babadan gelen bilgiye yaptığı yatırımın aslında babaya yönelik arzuyu kontrol etme çabasının ancak yetersiz kalışın bir ifadesi olduğu görülmektedir.

Kart VI GF. “Kadın bir kadın var hiç bilmediği değişik bir kafeye gelmiş yeni gelmiş buraya, arkadaşı yok tek başına oturmuş garsonu beklerken, arkasında bir adam ağzında pipo var, “yanınız boş mu?” veyahutta “size eşlik edebilir miyim?” diye soruyor, kız şaşırarak bakıyor yaşlı bir adam çünkü biraz. (?) Bu adam kızı çok kurcalayabilir, kızın hayatına girebilir, daha sonra bunların ikisi birlikte hayat sürdürebilir, ya da bu adam ona zarar da verebilir.”

Kart II. “Uffff çok sıkıldım! Bir köy herkesin uğraşlar içinde olduğu bir köy var, insanlar çalışıyorlar, tarlalar filan, adamlar var, atlarla tarlalarda geziniyorlar, bir şeye hazırlanıyorlar sanki, kimse okula gidemezken bir tek eğitim görebilen, elinde kitap taşıyan bir kız üzerine, okuluna giderken yani eğitim gördüğü yere giderken üzerinde önlükler etrafına bakıyor. (?) Hikaye olmadı ki

¹³⁷ Collette Combe, “Le marteau sans maître.” Hommages à André Green, “**Image du Père dans le culture contemporaine**”, LASI, Université Paris X-Nanterre, 2007, France.

zaten. Bu kız eğitim gördüğü için başarılı bir kız olur, köye yardımı dokunur, onun sayesinde de birçok insan eğitim görebilir, öğretmen olabilir bu.”

Hastaların tüm yanıtları değerlendirildiğinde hepsinde de babaya yönelik arzuya baş etmekte ve bu arzuya karşı koymanın çok zayıf biçimde yapılabildiği görülmektedir. Aynı zamanda hastaların sınırlarının çok geçirgen olduğu ve düşlemsel düzeyde kendiliklerinin sınırı ve ötekinin sınırı arasında bir karmaşa yaşadıkları görülmektedir. Ensestüel ilişkiye karşı gelmek bu hastalar için olanaksız görünmekte ve arzu-yasak arasındaki çatışmada arzunun galip geldiği görülmektedir. Ödipal üçgeni oluşturmaya yönelik sıkıntılar ve bu üçgen içinde kişilerin rolleri hastalar tarafından belirsiz bir biçimde ortaya konmakta bu durum da ödipal çatışmayla baş etmekte yaşanan güçlüğü ortaya koymaktadır.

5.2. Rorschach Testi’nde “Babalık İşlevi”nin ve Özdeşim Sorunsalının Ortaya Konuşu

Hastaların Rorschach testine verdikleri yanıtlarda “babalık tasarımı” incelenirken özellikle dördüncü ve altıncı kartlar hem fallik otoritenin incelenmesi hem de babaya yönelik düşlemlerin anlaşılması bakımından değerlendirilmişlerdir. Altıncı kart özellikle “baba imgesi” ne yönelik yanıtların ortaya konması bakımından önemli bulunmaktadır. Fransız okulunun 1981’deki uyarlamasına ve Nina Rausch de Traubenberg’in yorumlamasına göre VI.kart, genelde olumsuz tepki uyandıran, cinsel semboller açısından oldukça yüklü ve fallik boyutu öne çıkaran bir karttır¹³⁸. Aynı zamanda en çok reddedilen kart olan VI.kart pekiştirilen otorite ve güç olgusuyla beraber değerlendirilmelidir ve diğer tüm kartlarda olduğu gibi yine sembolik olarak derinlemesine ele alınmalıdır. IV.kart ise yine Nina Rausch de Traubenberg’e göre doğrudan baba imgesiyle ilişkili olarak yorumlanmamalıdır. Bu kart daha çok üstbenliği temsil etmektedir, otoriteye işaret

¹³⁸ Tefrika Tunaboşlu-İkiz, **Rorschach Testi’nin Psikanalitik Yorumu-I: Kodlama ve Uygulama**, Bağlam Yayınları, 2001, İstanbul.

eder dolayısıyla annesel veya babasal olarak düşünölmelidir. İkiz'e¹³⁹ göre ise IV.kart fallik simgenin çok net olarak verildiği ve renginden dolayı da yoğun biçimde olumsuzluk içeren bir karttır. Kastratif korkuların çok şiddetli olarak hissedildiği aktif veya tam tersi pasif pozisyonları barındırır. VI.kart ile beraber değeriendirilmesi gereken bu kart kişilerin ebeveyn imgelerini yaşamalarına olanak sağladığı gibi, güç ve otorite karşısındaki yetersizlik duygularını kabul etme veya reddetme, rahatsız edici bulma gibi durumları da ortaya koymaktadır. Renklerinden dolayı da her iki kart da dokunma ile ilgili ilk dönem ilişkilerine gönderme yapmaktadırlar.

5.2.1. Rorschach Testi'nde Baba Tasarımını Gösteren Yanıtların Psikanalitik Açıdan Yorumlanması

Özge, Anoreksiya Nervoza ,boy:1.55 cm., kilo:34

IV.Kart, "Ejderhaya benziyor, ağzından ateş çıkaran, korkutucu, bayağı büyük, sevimli değil ya!"

VI.Kart, "bir şeye benzetemedim , çıkmıyor bir şey!"

Meliha, Anoreksiya Nervoza, boy:1,58cm, kilo:37

IV.Kart, "Bu da sanki koca ayaklı bir insan, yılanlar. (?) Iuh!"

VI.Kart, "Bir şey göremiyorum! Hayır!"

Bu kartlara verilen yanıtlarda her iki hastanın da IV.karta verdikleri yanıtların ardından VI.kartta yanıt vermemeyi seçtikleri ve kartı reddettikleri görölmektedir. IV.karta verilen yanıtlar incelendiğinde şiddetli bir üstbenlik imgesiyle karşılaşılmaktadır. Fallik simgeler oldukça tehlikeli biçimde tasarımlanmakta ve güç ve otorite karşısında yaşanan endişe açığa çıkmaktadır. IV.kartta verilen şiddetli tasarımların ardından reddedilen VI.kart ise bu endişeden

¹³⁹Tevfika Tunaboşlu-İkiz, 2001, Ibid.

uzaklaşma çabası olarak yorumlanabilir. Fallik tasarımların yer aldığı dördüncü karta sembolik açıdan bakıldığında babasal bir otoritenin varlığı düşünülebilir. Aynı zamanda histerik tarzda ifadelerin “sevimli değil ya!” şeklinde verildiği ve tikslenme, çirkin bulma, iğrenç bulma gibi ifadelerin histerik bir durumu işaret ettikleri ve tam tersine aslında çok da heyecan verici tasarımlar karşısında bu türden ifadelerin ortaya çıktığını görmekteyiz.

Aslı, Anoreksiya Nervoza,boy:1.73 cm., kilo:49

IV.Kart, “ Şurası insanın omurgasına benziyor, şu yapı burası da, şunlar yani bilmiyorum, bir şeye benzetemedim bunları.(?) Şekli omurga gibi”.

VI.Kart, “ Bu hayvan postuna benziyor. (?) Çünkü öyle yerlerde filan olur ya, koyun postları, kolları filan buralarda, onun gibi duruyor.”

Ayşe, Anoreksiya Nervoza,boy:1.65 cm, kilo:39

IV.Kart, “Fare! (?) Ashında hepsi fare gibi de, şu kafası gibi sanki. Bir de bir kitap okumuştum orada bir karakter vardı, resmi yoktu ama. (?) iri yarı, sakallı,sevimli, afacan gibi. Füze gibi bir şey.(?) Şurası füze şekli gibi.”

VI.Kart, “Beyin gibi bu da iki yarısı gibi. Bir de dağ evleri. Şu yani post gibi duruyor ondan geldi aklıma.”

Selin, Anoreksiya Nervoza,boy:1.70 cm, kilo:38

IV.Kart, “Canavar gibi bir şey, canavar kuyruğu, elleri filan, çizgi filmlerdeki gibi, bu kadar yani, yaratık!”

VI.Kart, “Bu şey, aynı post haline getirilmiş iri yarıca bir kedi. Hepsini hayvana benzettim bir şey olur mu? (?) Btııkları filan var şuralarını benzettim.”

Esra Anoreksiya Nervoza,boy:160 cm,kilo: 28

IV.Kart, “Ayı postuna benzettim ben bunu.(?) Bilmem, burası kafası, bunlar kollar falan, bacakları.”

VI.Kart, “Offf yaa! (13 sn.) Şey diye düşündüm ama şuradan çıkmış bir şey bu böyle, şu bölümden fırlamış ama ne? (8 sn.)Aslında kurtulmaya çalışıyor şuradan sanki, bir canlı, minik bir hayvan.”

Çağla, Anoreksiya Nervoza,boy:1.58 cm., kilo:27

IV.Kart, “Yani bu canavara da benziyor, daha çok bir böceğe benziyor aslında bu ama çok garip, böyle sanki başımdan bir şeye bakıyor, bacak aramızdan bakartız ya, onun gibi bir şey var burada ve çok çirkin, hoşlanmadım.”

VI.Kart, “Çok rahatsız edici yaa! Hiçbirşeye benzetemiyorum yani, resmi böldüğüm zaman mesela şurada bir şeyler var çıkmış, üst tarafından bölsem yine kelebek yada böcek tarzı bir şey var ne olduğunu anlayamadım, hiçbirşeye benzetemiyorum. Sadece şu bölümde bir şeyin kokusunu almış köpek mesela ve başını uzatıp ne olduğunu anlamaya çalışıyor gibi.”

Yukarıdaki yanıtlarda dördüncü karta verilenler incelendiğinde, çeşitlilik içeren yanıtlar verildiği görülmektedir. Bu karta verilen “canavar” yanıtı güçlü bir otorite tasarımı olduğu kadar kastratif endişeyi de içermektedir. Ardından verilen “post” yanıtları ise bu otorite karşısında onu pasifize etme çabası olarak görülmektedir.

Bu yanıtlarda dördüncü kartta hastaların ilk olarak hissettikleri olumsuzluğu karta yansıtıkları görülmekte ancak sonrasında kartı reddetmek yerine yanıt verme eğilimi içine girdikleri ve fallik tasarımların “iki tane sürüngen, yılan, fırlamış minik bir hayvan, bir şeyin kokusunu almış köpek” yanıtlarıyla ortaya konduğu görülmektedir. Aynı zamanda kartın kompakt olma özelliğine rağmen hastaların kartı bölerek, tek bir tasarım vermek yerine değişik tasarımlar verme çabası içine girdikleri de görülmektedir ve bu durum kartın bütün ve güçlü bir durumdan, parçalı ve daha az endişe yaratacak bir hale dönüştürülme çabası olarak da yorumlanabilir. Bu kartın cinsel sembollerin verililişyle de önemli ölçüde ilişkili olduğu düşünüldüğünde tüm bu yanıtların oldukça aktif biçimde cinsel

semboller içerdiği görülmektedir ve histerik yapı açıkça ortaya çıkmaktadır. Dördüncü kartta beğenilmeyen ve hastalar tarafından “çok çirkin, iğrenç” olarak nitelenen tasarımların aslında heyecan yaratan tasarımlar olduğu belirgin biçimde görülmektedir. Altıncı karta verilen “hayvan postu” yanıtı aynı zamanda ergen popülasyonu içinde en sık verilen yanıt olup, orjinallik içermeyen banal yanıt kategorisinde değerlendirilmektedir¹⁴⁰, aktiflik/pasiflik sorunsalına gönderme yapmakta ve cinsel sembollerin pasifize edilerek verilmesine örnek oluşturmaktadır.

Gülçin, Anoreksiya Nervoza, boy: 1.63 cm, kilo: 32

IV.Kart, “Sanki bir yaratık gibi ayakları var kolları var ama sanki şöyle oturduğu için çok uzakta, ayakları daha önde, kafası uzakta, aynı şekilde simetrik, hatta gölgeleri bile. Sanki kartlar birbirlerini takip ediyorlar gibi.”

VI.Kart, “Burada başka bir yaratık var ama uçan bir şey ve gözleri var, ilginç bir şey ama, sanki bu daha çok suda giden bir şeymiş de arkasında da dalga bırakmış gibi, aynı şekilde simetrik.”

Bu yanıtlarda dördüncü kartta endişe yaratan bir fallik tasarım karşısında bu tasarıma yönelik mesafe koyma ve sınır kaybına karşı önlem alarak, nesneyi uzaklaştırma çabası içine girildiği görülmektedir.

Burçak, Anoreksiya Nervoza, boy: 1.60 cm, kilo: 34

IV.Kart, “Çok zor yorumlamak! Böyle kalın, geniş, odundan bir ağaç, çok eskimiş, kenarlarında dallar var her yere sarkmış, çok fazla yaprakları filan yok, yeşillik yok, üzerinde sanki aslan kafası gibi kral var, kocaman bir post var üzerinde, uzun.”

VI.Kart, “Kaç tane kaldı, çok zor geldi! Bataklık, batık bir yer, ortası yarılmış, upuzun böyle, iki hayvan oradan sürünerek geçmiş, uçtaki kısımlarına çamur sıçratmış böyle. (?) Her hangi bir çamur da olabilir, bataklık olarak ortası

¹⁴⁰ Tefrika Tunaboşlu-İkiz, v.d., **Rorschach Kodlama Kitabı 1: Ergen Normları**, Bağlam Yayınları, 2007, İstanbul.

delinmiş, sanki iki tane süriingen hayvan geçmiş, yılan ya da, boynunda iki tane kılçık gibi bir şey var.”

Bu yanıtlara da bakıldığında babasal bir otoriteyle karşılaşıldığı görülmekte ve “geniş odundan bir ağaç” yanıtının güç nesnesine gönderme yaptığı ve bütün bir beden tasarımı olarak karta yansıtıldığı gözlenmektedir. Bunun ardından altıncı karta verilen yanıtlar ise analitenin canlandığını yani anal döneme ait olan bir kontrol faaliyetinin ortaya konduğunu ve cinsel sembollerin tasarımılandığı görülmektedir.

Gözde, Anoreksiya Nervoza, boy:1.62cm, kilo:42

IV.Kart, “V Kurtarılmaya çalışan hani “imdat” derler ya, kurtarılmaya çalışan iki insan var ama yüksek şato gibi bir yerdeler ama hayaletler sanki şatoyu koruyormuş gibi, onlar ama kendilerini fark ettirmeye çalışıyorlar orada. A Bir de tahtayı yada nesneyi çivinin üzerine koyar, vurursunuz ya, bir çiviyle ikiye ayrılmış bir şey var burada.”

VI.Kart, “ Uçmaya çalışan bir tane kuş. Sanki bir tane böyle astar gibi bir şey var böyle boğumlu, büyük. Böyle sırt sırta vermiş birbirinden uzaklaşan iki tane kocaman ayı yüzlü bir şey var ve kolları şu şekilde açık.”

Bu hastanın yanıtlarında da oldukça hareketli biçimde cinsel semboller ortaya çıkmakta ve kastratif endişeyle beraber aktif cinsel semboller de verilmektedir. “Çiviyle ikiye ayrılmış bir şey” tam olarak kastrasyon endişesine gönderme yapan bir yanıt olarak kabul edilirken buna eşlik eden korku ve endişe de gözlenmektedir.

5.2.2. Rorschach Testi'nde Özdeşim Sorunsalını Ortaya Koyan Yanıtların Psikanalitik Açıdan Yorumlanması

Rorschach Testi'nde özdeşim sorunsalı II. ve III. kartlara verilen yanıtların yanı sıra VII. karta verilen annesel özdeşim ve kadına ait sembolleri gösteren yanıtlarla değerlendirilir. II. ve III. kart beraber değerlendirilirken bu kartlarda cinsel özdeşimlerin ve ebeveyn imgesinin ortaya konması beklenmektedir.

II. kart içerdiği figürler gereği biseksüalitenin de gündeme gelmesini sağlarken her iki cinse ait özdeşimlerin verilmesi beklenmektedir ve kastrasyona ait yanıtlar verilmektedir. Aynı zamanda duygulanımsal yönü yüksek bir kart olduğundan olumlu veya olumsuz duygulanımlar açığa çıkabilir ve bu kart farklı düzeylerdeki saldırganlık ve cinselliğe gönderme yapar¹⁴¹. III.Kart ise duygusal olarak genellikle olumlu yaklaşılabilir bir kart olarak düşünülmektedir ve kendisi ile ötekini tasarımlama ve nesne ilişkilerine ait bilgiler bu kartta verilmektedir. Özdeşleşme sorunsalı III.Kart için merkezi sorunsaldır ve bu kartta verilen yanıtların II.Kartla beraber değerlendirilmesi gerekmektedir.

Anzieu'ye göre VII.Kart kadına ve anneliğe ait uyarımlar ile kişinin kendisine yönelik ve diğerinin cinselliğine yönelik bakışını ortaya koymaktadır¹⁴². De Traubenberg'e göre ise anne imgesinin kişinin kendi içinde taşınması ile ilişkilidir aynı zamanda bu kart kişinin geçmiş dönem ilişkileri ile ilgili önemli bilgiler vermekte ve ayna şeklindeki çizimden ötürü özdeşleşme sorununu da gündeme getirmektedir. Tunaboşlu-İkiz'e göre kadına ve anneye ait bilgilerin verilmesi regresyonla bağlantılıdır ve regresyon kabiliyeti ile beraber her iki cinsin içindeki kadını kısım rahatlıkla görülebilmektedir¹⁴³.

Bu çalışmada hastaların verdikleri yanıtlara bakıldığında ise cinsellikten arındırılmış ve nötr (kadın-erkek yanıtı yerine insan/kişi gibi) yanıtlara rastlanmaktadır. Bu durum savunmacı bir yapının ipuçlarını ortaya koymakta ve

¹⁴¹ Tefrika Tunaboşlu-İkiz, **Rorschach Testi'nin Psikanalitik Yorumu-I: Kodlama ve Uygulama**, Bağlam Yayınları, 2001, İstanbul.

¹⁴² Didier Anzieu, **Les Méthodes Projectives**, PUF, 1965, Paris.

¹⁴³ Tefrika Tunaboşlu-İkiz, **Rorschach Testi'nin Psikanalitik Yorumu-I: Kodlama ve Uygulama**, Bağlam Yayınları, 2001, İstanbul.

cinselliğe yönelik endişeleri, cinselleşmiş kadın bedeninin yarattığı endişe ve anneyle kurulan özdeşimdeki sorunsalı düşündürür niteliktedir.

Özge, Anoreksiya Nervoza ,boy:1.55 cm., kilo:34

II.Kart, “Humm, şey öpüşen iki tane ayıya benziyor. (?) Ne bileyim bakınca resim onu andırıyor, burunları filan, burunlarını birbirlerine yapıştırmışlar, sevimliler ama.”

III.Kart, “Örümceğe daha çok benziyor. Şu şey yengeç gibi, şu kısımları yengeci andırdı, denizi çok sevdiğim için ama yengeçleri sevmem, evet bu kadar.”

İkinci karta verilen yanıt dürtüsel faaliyeti göstermesine rağmen dürtünün cinselleşmiş beden üzerinden değil çocuksu tasarımlarla ortaya konduğunu göstermektedir. Üçüncü kartta ise kadınsı tasarımlar doğrudan verilmemekte ancak anne figürüne yönelik olumsuzluk ortaya çıkmaktadır. Bu da anneyle kurulacak özdeşimde yaşanan zorluğu gündeme getirmektedir. Cinselleşmiş bedenin tasarımlanmasında yaşanan güçlük Corcos’un¹⁴⁴ da sözünü ettiği gibi annelerin eksikliğinden kaynaklanan ve çocuklarının erotik bedene yatırım yapmasını engellemeleriyle beraber ele alınmalıdır.

VII.Kart, “Hmmm, bu da denizin üstünde sanki kayalıklar varmış, parçalı ada gibi, güzel, deniz güzeldir ya, yüzmeyi severim, özledim bile. (?)Şekilleri kayalıklara benziyor.

Anneyle ilişki ve kadınlığa ait tasarımlara yönelik yanıtlar verilmesi beklenen yedinci kartta ise hastanın sınırların belirsizliğine vurgu yapar nitelikteki yanıtı karşımıza çıkmaktadır. Buna karşılık beklenen banal yanıt “iki kız çocuğu”

¹⁴⁴ Maurice Corcos, “Le féminin et le maternel dans l’anorexie mentale, une passivité créatrice : cecin’est pas une femme”, **Evolution Psychiatrique**, 2003, p: 68.

yanıtı verilmemekte ve muğlaklık içeren “kayalık” yanıtı verilmektedir. Bu durum hem dürtünün dondurulmasını neredeyse yok edilmesini gösterirken aynı zamanda da formsuz oluşu nedeniyle bedensel bir tasarım oluşturmaktaki güçlüğü göstermekte ve katı bir ruhsal yapılanmanın varlığını düşündürmektedir. Ebeveynle çatışmanın şiddetinin yarattığı özdeşim sorunsalı bu yanıtta kendini gösterir niteliktedir¹⁴⁵.

Meliha, Anoreksiya Nervoza, boy:1,58cm, kilo:37

II.Kart, “(10 sn. bekler). Burada sanki iki tane ayak havada. (?) Hayvan sanki. Bunları da tavşana benzettim. (?) Şöyle sanki kulakları var, ellerini birleştirmişler. Bu kadar.”

III.Kart, “Burada da iki tane insan sanki bir şey kaldırmaya çalışıyorlar. Daha bir şey yok.”

İkinci kartta beklenen bedensel tasarımlar ve nesne ilişkilerine girişin hasta tarafından yapılamadığı, bir beden tasarımının bile oluşturulamadığı ve son derece erotize edilerek “havada ayak” yanıtının verildiği görülmektedir. Bedenin yarattığı erotizasyona karşı bir kaçış anlamı taşıyan bu yanıtın ardından ise üçüncü kartta cinsellikten uzak bir yanıt yine karşımıza çıkmaktadır.

VII.Kart, “Burada da iki tane insan birbirine bakıyorlar ama vücutları ters yönde. Bu kadar.”

Yedinci kartta verilen yanıt ise insan formu içermekte ancak kadınlık tasarımlarını yansıtmamaktadır ve aynı zamanda bedene yönelik dikkatin de beden duruşuyla ilişkili olarak sunulduğu görülmektedir. Aynı zamanda kartta beklenen

¹⁴⁵ Maurice Corcos, 2003, Ibid.

bir ilişki biçimi de sunulamamaktadır. Bu yanıt Brusset'nin¹⁴⁶ “varoluşun devamlılığı” yerine, bu hastalarda gözlenen “yapmanın devamlılığı”na bir örnek oluşturmaktadır. Yani varolan ve öteki tarafından tanınan bir bedenin yerini, sürekli eylem yapan, hareket eden bir beden almaktadır ve cinsellik bu beden için yine tasarlanamamaktadır.

Aslı, Anoreksiya Nervoza, boy:1.73 cm., kilo:49

II.Kart, “Bu da fareye benziyor sanırım, ben böyle hayvanlardan başladım da! Bunlar da kan olabilir.”

III.Kart, “(6 sn. bek.). Şu bütün bir şeylerden ayrılmış bir şey gibi duruyor veya ayrılmış, ama şurası hala bir kişi. (?) Ayrılan birileri gibi.”

İkinci karta verilen “fare” yanıtı cinsellikle ilgili tasarımların beklendiği bir kartta verilmesi bakımından anlamlı olup içerdiği analiteyle bağlantılı olarak düşünülmelidir. Üçüncü kartta ise hastanın kendisi ve ötekini birbirinden ayırtmakta yaşadığı zorluk gözlenmektedir. Dolayısıyla özdeşim sorunsalı yine bu hastanın yanıtında da dikkat çekmektedir, özdeşim kurulacak bir öteki yoktur çünkü henüz ayrılmamıştır. Narsistik türden olan ve çok erken dönemde anne-kız arasında kurulan kontrol etme ilişkisinin bu yanıtta adeta devam ettiği söylenebilir¹⁴⁷.

VII.Kart, “Bu da birleşikken ayrılmış bir şey gibi duruyor, bütünmüş ama daha sonra ayrılmış. (?) Bilemiyorum bir şey.”

Yedinci karta verilen yanıt da adeta üçüncü karta verilen yanıtın devamı niteliği taşımaktadır. De Traubenberg'in sözünü ettiği gibi sanki “anne imgesinin kendi içinde taşınması” üzerine bir yanıt niteliği taşımaktadır. Hasta bütün bir

¹⁴⁶ Bernard Brusset, *Psychopathologie de l'anorexie mentale*, 1977, Dunod.

¹⁴⁷ Paul-Claude Racamier, *Les schizophrènes*, 1990, Payot.

tasarım sunamamakta, kendini ve ötekini ayrıştırılmamakta adeta tasarımlar iç içe geçmektedir ve özdeşim sorunu açık biçimde görülebilmektedir.

Ayşe, Anoreksiya Nervoza, boy:1.65 cm, kilo:39

II.Kart, “Burada da sumo güreşçileri gibi. (?) Şurada, dayanışma var gibi. Kelebek, çizgi filmi birazcık hatırlatıyor, karakterler.”

III.Kart, “Süs köpeği. (?) Şunlar sanki süs köpeği gibi. Bir de “kelebek etkisi” diye bir film vardı onun sanki afişi gibi. (?) Buna benziyordu. Balo. (?) Şu papyon gibi, ondan balo dedim. Köpekbalığı. (?) Şunlar da yüzgeç gibi.”

Bu hastanın ikinci karta verdiği yanıtı bakıldığında saldırganlığın ortaya konduğu görülmekte ancak “dayanışma” yanıtıyla saldırganlıktan uzaklaşma çabasına rastlanmaktadır ve hipomanik tarzdeki defanslarla verilen yanıt yumuşatılmaya çalışılmaktadır. Üçüncü kartta ise ötekini tasarımlarken cinsellikten uzak bir yanıt verilmektedir. Entellektüalizasyon düzeneğinin kullanımıyla da nesne ilişkilerinden uzaklaşmaktadır.

VII.Kart, “Bir çift var gibi. Uçurum. (?) Şu uç var, isyan ediyor gibi. Şu ağız gibi sanki bağılıyor gibi birilerine. (?) harita gibi. Gezmek, belki biraz, haritamı bir şey belki biraz.”

Yedinci kartta ise hasta “bir çift” yanıtıyla kadınsı özdeşimler yerine her iki cinsiyete de gönderme yapmakta ancak ardından hemen bu yanıt kapatılarak bütün bir tasarımdan uzaklaşmakta ve sınırların belirsizliği “harita” yanıtıyla ortaya konmaktadır.

Selin, Anoreksiya Nervoza, boy:1.70 cm, kilo:38

II.Kart, “Şeyy, nasıl bir şey kavga ediyor iki tane öküz diyesim var ama tavşan gibi, kavga ediyor hatta kan var, kesin kan o!”

III.Kart, “İki tane insan böyle aşık olmuşlar. (?) Kalp. Bu kadar bu da.”

İkinci karttaki yanıtla hastanın saldırganlığı verdiği görülmekte, bunu bastırma çabasına karşılık başarılı olamadığı ve karttaki kırmızı rengin hastayı etkilediği gözlenmektedir. Oldukça saldırgan sayılabilecek “öküz” yanıtı “tavşan” olarak dönüştürülmeye çalışılsa da bunda başarılı olunamamaktadır ve “kan” yanıtıyla da duygulanım ortaya konmaktadır. Üçüncü kartta ise hasta kendini ve ötekini tasarımılabilmekte ancak oldukça erotize biçimde bunu sunmaktadır. Nesne ilişkilerindeki erotizasyon ve bunun yarattığı suçluluk duygusu dikkat çekici düzeyde yaşanmaktadır.

VII.Kart, “Çok manasız bir şey! Şey bunlar sanki tavuk gibi, kuş gibi böyle, iki tane taşın üstünde durmuşlar, aaaşey bu hani denizde oynanır, üstüne çıkarlar, küt küt onun gibi.”

Yedinci karttaki karşılıklı şekiller ise kişideki özdeşleşme sorununu gündeme getirmekte ve çocuksu bir ifadeyle ortaya konmaktadır. Kartı ilk olarak değersizleştirme ve reddetme çabasının ardından verilen “oyun” yanıtı bu karttan beklenen ilişki tarzını yansıtmamaktadır. Bu yanıtta da yine hareket eden ve eyleme geçen bedene yapılan yatırım dikkat çekmektedir ve Joyce Mac Dougall’ın¹⁴⁸ söylediği gibi beden belki de bu hasta tarafından sadece dürtüsel deşarjın sağlanması için kullanılmaktadır.

¹⁴⁸ Joyce Mac Dougall, “ Le théâtre en rond: réflexions sur l’économie narcissique”, **Théâtre du Je**, 1987, 184-196.

Esra, Anoreksiya Nervoza,boy:160 cm,kilo: 28

II.Kart, "Açıkçası ilk gördüğümde aklıma direkt kalp geldi, ondan geldi, kırmızılardan, ama ilk bakınca, uzun bakınca karamsar bir resme filan benzetebilirsin, siyah çünkü."

III.Kart, "İki tane karşılıklı durmuş bayan, ortada bir yani ilk başta. Ortada bir masa var demek geldi, öyle demek istemiyordum o yüzden düşündüm ama başka bir şeye benzetemedim."

Bu hastanın ikinci karta verdiği yanıtta ise olumsuz heyecanların ortaya konusu görülmektedir. Kartın içerdiği renklerden dolayı duygulanımlar ön plana çıkmaktadır. Üçüncü kartta ise hasta kendisini ve ötekini tasarımılabilmekte ancak cinsel sayılamayacak" bayan" yanıtıyla kadınsı bir tasarım sunmakta ancak bunu mümkün olduğunca cinsellikten arındırarak sunmaktadır. Yine erotik bedene yatırım yapılamaması bu hastanın yanıtında da görülmektedir.

VII.Kart, "Tavşan bunlar, iki tane sırtını birbirine dönmüş ama yüzleri birbirine bakıyorlar, şey gibi bakıyorlar hani "huuh" falan yaparsın ya onun gibi. (?) Birbirinden çok haz etmiyorlar gibi."

Yedinci kartta ise cinsellikten uzak tasarımlar sunulmakta ancak rekabet açıkça ortaya konmaktadır. Anne imgesine yönelik rekabet duygusu açığa çıkmaktadır. Dolayısıyla anneyle yaşanan çatışmanın şiddeti nedeniyle Corcos'un¹⁴⁹ ele alış biçimiyle özdeşim kurmadaki sorun da gündeme gelmektedir.

Çağla, Anoreksiya Nervoza,boy:1.58 cm., kilo:27

¹⁴⁹ Maurice Corcos, "Le féminin et le maternel dans l'anorexie mentale, une passivité créatrice : cecin'est pas une femme", **Evolution Psychiatrique**, 2003, pp. 68.

II.Kart, “Kelebek. (?) Şurada kelebek görüyorum. Yine yani birbirlerine bir şeyler var, birleşmek isteyen bir şeyler var orada, insana hiç benzemiyor, birbirlerine koşan bir şeyler var, baş başa vermiş bir şeyler var sanki, sanki kanatlarına doğru da bakınca . simetrik bir şekilde aynı olan surat ya da cisim, yukarda yüz gibi bir şey görüyorum, ama o geri kalan kısımdakiler insan değil yani.”

III.Kart, “Parçalanmış bir şey var, ayrılmış birbirinden iki şey, başka da bir şey görmüyorum, parçalanmış! (?) Çünkü çok kopuk, parçalar birleşmiş, eksik şeyler var, vücudu yok gibi, belli bir kalıba oturmuş bir şey yok.”

Hastanın ikinci karta verdiği yanıtlarda bütün bir tasarım oluşturmakta yaşanan zorluk gözlenmektedir. İnsana ait bir tasarım oluşturmaktaki zorluk açıkça gözlenirken cinsel tasarımların zaten hiç verilemediği görülmektedir. Üçüncü kartta ise bu süreç devam etmekte ve hasta bütün bir bedensel tasarım oluşturamamaktadır. Bu nedenle nesne ilişkilerinde ve ötekini tasarlamakta yaşanan sıkıntı açıkça görülebilmektedir, özdeşim sorunsalı da gündeme gelmektedir.

VII.Kart, “Ben burada iki silüet görüyorum birbirine bakan ama başları birbirine dönük, gövdeleri tam ters, sırt sırta vermişler ama başları birbirine dönük. Tam altında da mesela, şu bölümde düşmanca bakışlarla bakan bir şey var, kötü bakışla bakan. (?) Kötü bir surat, bakışı öyle.”

Yedinci kartta ise hasta ayna şeklinde iki figür verebilmekte ancak bunlara “silüet” diyerek tamamen şeffaflaştırma ve belirsizleştirme çabası içine girmektedir. Karttan beklenen ilişki biçimi ise olumsuzluk içermekte ve annesel tasarıma yönelik hem belirsizlik hem de olumsuz duygulanımlar ortaya konmaktadır ve cinselleşmiş beden oluşturulamamaktadır. Bu yanıt aynı zamanda

Racamier'in¹⁵⁰ dediği gibi "beden sürrealist bir bedendir" görüşünü akla getirmektedir.

Gülçin, Anoreksiya Nervoza, boy:1.63 cm, kilo:32

II.Kart, "Aynı şekilde simetrik bu da.(10 sn. bek.). Sanki röntgen, kalp şeyi olur, fen dersinde filan gösterirler, pis kan temiz kan ayrışır onun gibi bir şey ya da. (?) renkleri filan benziyor. Ya da sanki bunun gözleri var burnu var bir insan gibi."

III.Kart, "buradaki boşluklar sanki bunu tamamlıyor gibi, birbirini takip eden resimler, aynı şekilde bu da simetrik. Burada kelebek var gibi ortada. (?) Şekli aynı. Bu da sanki bir gölge gibi bunun."

Bu hastanın yanıtlarında ise simetrimin ne kadar önem taşıdığı görülmektedir. Hasta her iki karta verdiği yanıtlarda da simetriyi vurgulamaktadır. Aynı zaman da hastanın renkten etkilendiği de görülmektedir. Ancak ikinci kartta bir insan tasarımı verebilmekte üçüncü kartta ise kendisi ve ötekini ayrıştırdığı yada tasarımılabildiğine yönelik hiçbir yanıt vermemektedir. Hiçbir cinsellik içeren tasarıma da rastlanmamaktadır ve özdeşim sıkıntısı yine gözlenmektedir.

VII.Kart, "Bu , bu resmi takip ediyor gibi (6.kartı). İz, gittikçe yol olmuş, aynı şekilde bu da simetrik. Sanki burada ve burada iki insan yüzü var ve birbirlerine ters dönmüşler gibi ya da aynada görünüşü ama sinirli. (?) insan yüzü gibi."

¹⁵⁰ Paul-Claude Racamier, *Les schizophrènes*, 1990, Payot.

Yedinci kartta da hasta simetriye vurgu yapmaktadır ve bütün bir insan yanıtı yerine insan bedenine yönelik “insan yüzü” şeklinde kısmi bir yanıt verebilmektedir. Kadınlığa ya da annelikle ilgili bir yanıtta yine rastlanmamaktadır.

Burçak, Anoreksiya Nervoza, boy:1.60 cm, kilo:34

II.Kart, “Ayyy çok garip! (Gülüyor). Sanki iki adamın gözleri ve dili kanlı gibi, ağzını açmış gibi, pardon adamın gözleri kanlı gibi, iki adamın dedim ya yanlış söyledim, ağzını açmış sanki. (?) Renkleri veriyor, kanlı gibi.

Şu alttaki kelebeğe çok benziyor, kırmızı kelebek. Bunlar da arasında boşluk bulunan böbrek ya da göğüs kaslarına benziyor. (?) Böbreklerimiz böyle olur ya iki tarafta, şişkin de olunca o geldi aklıma.”

III.Kart, “Bir adam aynada kendine bakıyor, eğilmiş bir şekilde, sepetin içinde bir şeyler var onlara eğilip, uzanırken kendini görüyor aynada, iki tane gibi, arkada da kırmızı asılı bir şey var, o da aynada görünüyor. (?) Astığı bir şey de olabilir, kırmızı kanlı bir şey de olabilir, ağaç dalına asılmış kuş gibi. Ortadaki de aynı kurdeleye benziyor.”

Hastanın her iki karta da verdiği yanıtlarda renkten etkilenişi ve “kan” yanıtına yapılan vurgu dikkat çekmektedir. Hasta saldırganlığı bu şekilde tasarımılabilmektedir özellikle ikinci kartta erkeklikle beraber verilen oral saldırganlık yoğun biçimde tasarımlanmaktadır. Üçüncü kartta da yine erkeğe ait tasarımlar devam etmektedir. Dolayısıyla kendisini ve ötekini ayırıştırma ve tasarımılamada yaşanan özdeşim sorunsalı yoğun biçimde gözlenmektedir.

VII.Kart, “Küme halinde iki tarafa ayrılmış duman yada bulut, bir şeye benzemiyor. Tek bir yerden çıkıyor ikisi de ayrı yerlere doğru. Bu kadar fazla bir şeye benzetemedim. (?) Bulut da olabilir, dağınık gaz haline benziyor o yüzden.”

Yedinci kartta beklenen annesel imge ve kadınlığa ait tasarımların yerineyse oldukça sınırları belirsiz ve muğlak bir yanıt olan “duman ya da bulut” yanıtı ortaya çıkmaktadır. Bu hasta da karttan beklenen ilişki biçimini sunamamakta ve oldukça belirsiz bir tasarım ortaya koymaktadır. Anneye ve kadınlığa yönelik özdeşimlere yine rastlanamamaktadır.

Gözde, Anoreksiya Nervoza, boy:1.62cm, kilo:42

II.Kart, “Şey var ya, böyle karşılıklı şaha kalkmış iki tane at gibi, ikisi de böyle ayaklarını kaldırmış, şaha kalkmış at. (ters) Şeye benziyor anne rahminde hani ceninin duruş şekli vardır ya o şekilde duruyor.”

III.Kart, “Burada karşılıklı konuşan mı artık oturan mı iki tane yaratık birazcık kanguruyu andırıyor, bence ikisi de aynı şey üzerinde odaklanmış ama melekle şeytan kulaklarına bir şey söylüyor gibi. Ama bu yaratıklar ayaklarından bağlanmış gibi. Ve bunları etkilemeye çalışan iki kişi var, sanki bunların böyle kalpleri birleşmiş gibi ama sürekli bunları etkileyen birileri var.”

Bu hastanın ikinci kartta verdiği yanıtı bakıldığında ise “şaha kalkmış at” gibi oldukça yoğun biçimde saldırganlık içeren ve fallik boyutun baskın olduğu bir yanıtla karşılaşmaktadır. Ancak bu tasarımın içerdiği şiddet daha sonra “cenin” şekline dönüştürülerek kontrol altına alınmaya çalışılmaktadır. Üçüncü kartta ise hasta kendisini ve ötekini tasarımılamakta zorlanmakla beraber kadınsı tasarımlar sunabilmektedir “kanguru” içerdiği kadınsı özellikler nedeniyle kadınlıkla ilgili olarak yorumlanabilir. Ancak ötekinden ayrılma da yaşanan sıkıntı da ortaya çıkmaktadır “ayaklarından bağlanmışlar” yanıtıyla bu durum ortaya konmaktadır.

VII.Kart, “İki tane bayan var ama bayanların boyundan sonra birer tane de kurt kafası gibi bir şey var, bunlar birbirine bağlılar ama bayanların suratları çok belli.”

Yedinci kartta verilen yanıt da kadınlıkla ilişkili sayılabilecek “bayan” yanıtı verilmektedir ancak bu yanıt yine cinsellikten uzak bir yanıt olarak düşünölmelidir. Aynı zamanda üçüncü kartta verilen “bağlılar” teması bu kartta da devam etmekte ve hastanın anneden ayrılmayla ilgili sorunsalı yine gündeme gelmektedir.

Genel olarak hastaların özdeşimle ilgili yanıtlarına bakıldığında cinselleşmiş bir bedeni tasarımıamanın bu hastalar için kolay bir faaliyet olmadığı ve bu konuda oldukça zorlandıklarını görmekteyiz. Anneyle kurulan ilişkide ise tam bir ayrılık sağlanamamış olup, hastalar annelerinin narsisistik bir uzantısı gibi olduklarını kartlara verdikleri yanıtarda ortaya koymaktadırlar.

SONUÇ

Bu çalışmada anoreksiya nevroza hastalığı ve bu hastaların ruhsal işleyişleri içinde “babalık işlevi”nin yeri incelenmeye çalışılmıştır. Yeme bozukluklarını ele alan önceki araştırmalara bakıldığında “annelik” ve “anneyle ilişkinin” birincil araştırma nesnesi olduğu ve bu hastalıkta kökensel bir öneme sahip olduğu gözlenmektedir. “Babalık” ise aile içi işleyişin ele alındığı çalışmalar dışında neredeyse hiçbir çalışmada birincil öneme sahip olarak incelenmemiş ve hastalığın bir semptomu gibi babaların zaten “kayıp”¹⁵¹ oldukları düşünülerek, bu hastalığın çözümüne yönelik yaklaşımlarda da babalara ikinci planda yer verilmiştir¹⁵².

Anne, her zaman ön planda olmuş, kızıyla kurduğu yapışkan ve belirgin düzeydeki patolojik ilişkisiyle dikkat çekmiş, kızını narsisistik uzantısı olarak klinisyenlerin gözüne sokmuş ve sahneyi işgal etmiştir; doğal olarak da bu sahnede babaya yer kalmamıştır. Annenin şüphe götürmeyen anneliği karşısında babalık yine muğlaklığını korumuş ve anneler ön sıradaki yerlerini korumaya devam etmişlerdir.

Babanın adını koyan annedir çünkü annenin düşlemi sayesinde baba, babalık işlevini yerine getirebilir, babanın kabul edilebilmesi yani annenin, kendisi ve çocuk arasına onu bir üçüncü olarak adlandırması gerekmektedir. Bu çalışmada daha önce de sözü edildiği gibi Lacan’a göre “babalık işlevi” yasanın aktarımını sağlamaktadır, hem grubun yasası, hem de öznel yani enest yasağı baba tarafından aktarılır; babalık işlevi kısaca topluluğun yasasının özneye aktarılmasıdır. Penot¹⁵³ dölleme işlevinden ayrılan bir babalık işlevinden söz eder ve “babalık işlevi”ni bir tür toplumsal-simgesel işlev olarak tanımlar. Lacan’ın¹⁵⁴ tarifine göre farklı düzlemlerdeki baba düşünüldüğünde, gerçek düzlem, imgesel düzlem ve simgesel

¹⁵¹ James Herzog, “On father hunger: the father’s role in the modulation of aggressive drives and fantasy”, **Father and Child**, Boston: Little, Brown, 1982, pp.163-174.

¹⁵² Vicky Phares & Bruce Compas, “The role of fathers in child and adolescent psychopathology: Make Room for Daddy”, **Psychological Bulletin**, Vol: III, 1992, pp. 387-412.

¹⁵³ Bernard Penot, “Bir psikanalistin bugün babalık işlevi üzerine söyleyebileceği ne olabilir?”, **Psikanaliz Yazıları**, Yalnızlık Sayısı, Bağlam Yayınları, 2001, İstanbul.

¹⁵⁴ Jacques Lacan, “The Mirror Stage as Formative of the Functions of the I as Revealed in Psychoanalytic Theory”1949, **Ecrits-A Selection**, Tavistock Publications, 1977.

düzlemdeki babadan söz edilmektedir. Simgesel baba kimlikle ilgiliyken, gerçek simgesel baba “ölü baba”dır, imgesel baba az veya çok idealize edilmiş bir tasarım, gerçek baba ise fiziksel müdahale biçimiyle kendini gösterir yani anne ve çocuk arasındaki ayrımı sağlayandır.

Ancak hastanın ruhsal dünyasında ve düşünlem dünyasında ne olmaktadır? Bu çalışmada söz konusu olan gerçek baba değil imgesel babadır.

Babaya yönelik düşlemler, ödipal çatışma ve çözümlenişi, babaya yönelik arzu ve Lacan’ın ele aldığı “babanın bakışı” kavramı ile Racamier’in “ensestüel” kavramı gibi kavramlar ışığında, bu çalışmada ele alınan “babalık işlevi” ve anoreksiya nervozadaki rolü incelenmeye çalışılmıştır. İnceleme yapılırken kullanılan malzeme ise projektif yöntemler olan Rorschach Testi ve T.A.T (Thematic Apperception Test)’dir .

Projektif yöntemlerin kullanılmasındaki amaç gerçeklikte babanın ve babayla ilişkinin doğasını incelemek yerine düşlemsel düzeyde babanın, hastaların ruhsal dünyasında nasıl bir yere sahip olduklarının ve babanın nasıl tasarmlandığının yani imgesel babanın anlaşılmasını sağlayabilmektir.

Rorschach testinde baba, bu hastalar tarafından hangi tasarımlarla sunulmaktadır? Aynı zamanda T.A.T.’de babayla ilişki nasıl kurgulanmakta ve ödipal hikayede babaya nasıl bir rol verilmektedir?

Çalışmadan elde edilen bulgular hipotezlerde ortaya konan görüşleri desteklemektedir. Hastaların testlere verdikleri yanıtlarda öncelikli olarak babaya ait tasarımlara yer verilirken, sonrasında anneyle kurulan özdeşim ve hastaların cinselleşmiş bedeni tasarımlayışları üzerinde durulmaktadır. Bunların değerlendirilmesinde ise Rorschach Testi’nde IV. ve VI. kartlar babalık ve otorite figürlere yönelik tasarımları anlaşılır kılmaktayken, II., III. ve VII. kartlardaki yanıtlarda özdeşim ve cinselleşmiş bedene yönelik ifadeler aranmıştır.

Rorschach Testi’ni yorumlarken IV. ve VI. Kartlar beraber değerlendirilmiştir çünkü otorite ile güç olgusu her iki karta da yöneltilmektedir. IV. Kartta fallik simge çok net olarak verilmekte ve kastratif korkular bu kartta yoğun biçimde yaşanmaktadır. Test boyunca kişilerin otorite ve ebeveyn imagolarını yaşamalarını sağlayan bu iki kart, güç ve otorite karşısındaki

yetersizlik duygularıyla da nasıl baş edildiğini göstermelerini bakımından önemlidirler.

Rorschach Testi'ndeki II., III. ve VII.kartlar ise özdeşime ait bilgileri vermektedirler. II. Kartta kişinin cinsellik ve saldırganlık dürtüleri açığa çıkarken aynı zamanda da nesne ilişkilerine giriş yapılmaktadır. III.kartta ise artık nesne ilişkilerinin tam olarak verilmesi beklenmektedir. VII.kartın özelliği ise kişinin geçmiş dönem ilişkileriyle ilgili bilgiler vermesinin yanı sıra özdeşleşme sorunsalının da bu kartla anlaşılır hale gelmesidir. Kadına ve anneye ait her türlü bilgi bu kartta beklenmektedir¹⁵⁵. T.A.T'de ise kartlardan VI.kart histerik tipte baştan çıkarma düşleminin ortaya konusu bakımından incelenirken kartın baştan çıkarmaya yönelik özelliğinin ön planda oluşuyla, baba-kız ilişkisindeki bu yönün değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. T.A.T.'nin II.Kartı ise ödipal çatışmanın kurgulanışı ve bu çatışmanın çözümünde "yasak" ve "vazgeçme" hikayesinin nasıl oluşturulduğunun anlaşılması bakımından değerlendirmeye alınmıştır¹⁵⁶. Elbette bu kartlardaki görünür içerik değerlendirilirken aynı zamanda da gizil içerik yorumlanmaya çalışılmıştır.

Babalık işlevi ele alınırken hastaların verdikleri yanıtlarda baba tasarımının nasıl oluşturulduğu ve yanıtlarda yansıtıldığı üzerinde durulmuştur. Bununla beraber T.A.T.'de babayla ilişkinin ve ödipal çatışmanın kurgulanışında sürekli tekrarlayan temalar dikkat çekmiştir. Hastaların Rorschach Testi'nde verdikleri yanıtların daha kısıtlı ve ketlenmeye eğilimli bir görünüm sergilemesine rağmen T.A.T.'de ortaya konan yanıtların içeriği hem duygulanım açısından hem de ilişkilerdeki yoğunluk ve erotizasyon bakımından önemli işaretler taşımaktadır. Hastaların hepsi neredeyse aynı yanıtları vermiş ve ortaya çıkan baba imgesi son derece benzer özellikler sergilemiştir. Aynı şekilde yaşanan ödipal çatışmaya karşı kullanılan savunma düzenekleri de benzerlik göstermektedir.

Çalışmada ortaya konan hipotezlerden birincisi olan ve Racamier tarafından geliştirilen kavram olan "ensestüel" kavramının anoreksiya hastaları tarafından sergilenişi dikkat çekici düzeydedir. Bu kavramda sözü edilen enstest değildir,

¹⁵⁵Tevfika Tunaboşlu-İkiz, **Rorschach Testi'nin Psikanalitik Yorumu**, Bağlam Yayınları, 2001, İstanbul.

¹⁵⁶Catherine Chabert, & Didier Anzieu, **Les Méthodes projectives (Poche)**, 2004, PUF.

bireysel ya da ailesel ruhsal yaşamda düşlemlenememiş olan enstesti tanımlamaktadır. Racamier'e¹⁵⁷ göre "ensest" hareketle ortaya çıkar "ensestüel" ise ilişkide ortaya çıkar. Yani enstestüel sadece görünen davranışta değildir, kökleri ruhsal dokunun içinde yer alır ve enstestüel ilişki narsisistik bir ilişkidir, enstestüel nesne idol olarak yaşanır, ancak diğer idollerden yaşam döngüsü içinde kurtulunurken bu idolden kurtulunamaz, bu idol hiçbir zaman kaybolmaz ve gizliliğe bürünerek mutlak bir ideal halini alır, bu nedenle de son derece güçlüdür. Hangi çocuk narsisistik biçimde bu denli nüfuz edici bir baştan çıkarılmaya karşı dayanabilir? Enstestüel nesne her zaman oradadır ve hazırdır, içteki boşluğu doldurmak için dışarıda hazır bulunur ve sadece arzu nesnesi değil aynı zamanda da boşluğu doldurmaya yarayan bir nesnedir. Bir fetiş halini alır, dolayısıyla da seksüeldir.

Enstestüel kavramı bu açıklamalar ışığında ele alındığında yeme bozuklukları sorunsalında oldukça anlamlı bir yere oturmaktadır. İçerideki boşluğun, dışarıda hazır bulunan bir nesneyle doldurulmaya çalışılması anoreksiya nevroza için oldukça anlamlı ve bilinen bir açıklama iken, enstestüel ilişki de bir o kadar anlamlı hale gelmektedir.

Bu çalışmada gözlenen ise babaya yönelik arzunun ve anneyle bu uğurda girilen rekabet hastada yol açtığı çatışmadır. Özellikle T.A.T.'nin VI. kartına bakıldığında baba-kız arasındaki ilişkiye yönelik enstestüel düşlemlere ulaşılmaktadır. Tüm hastaların yanıtlarında baştan çıkarma düşlemine rastlanmakta ve baba tasarımına yönelik olarak sınır koymadaki zorlanmanın izleri görülmektedir. Bazı yanıtlarda enstestüel düşlem neredeyse zorunlu hale gelmektedir,

"VI GF: Hep eski film kareleri mi? Adam bir şey söylemiş ve kadın şaşkınlıkla onu izliyor ya da kadından bir şey yapmasını istemiş, kadın kararsızlıkla gidip geliyor. (?) Kadının adama pek bayıldığını sanmıyorum, yalnız

¹⁵⁷ Paul-Claude Racamier, **Psycaanalystes d'aujourd'hui**, Gerard Bayle, Presses, 1997, Universitaires de France.

da olmak istemiyor pek, kadına o an istemediği ama yapmaya zorladığı her şey olabilir. (?) Kadın yapmak zorunda kalır.”

yanıtında olduğu gibi. Bu yanıtta gözlenen hastanın yaşadığı sıkışmışlık ve sınır koymadaki yetersizliktir. Buna benzer yanıtlara ise tüm hastaların protokollerinde rastlanmaktadır. Hastalar bu ilişkiye neredeyse zorunluluk atfetmekte ve babaya yüklenen işlev patojenik bir hale dönüşmektedir.

Sınır koymadaki yetersizlik ve ergenlikle beraber yeniden canlanan ödipal çatışmayla baş etmedeki yetersizliğin bir sonucu olarak ise anoreksiya hastalarında entelektüel faaliyete yapılan yatırımdaki artış gözlenmektedir. Anoreksiya hastalarının incelendiği bir çok çalışmaya bakıldığında bu hastaların okul başarısından söz edildiği görülmektedir ve buna vurgu yapılmaktadır¹⁵⁸. Oysa bu akademik ilgi ve başarı arzusu iyi bir yüceltme örneği olmadığı gibi aslında anne-babanın arzularını doyurmaya ve onların onayını ve beğenisini kazanmaya yönelik değil midir? Bu çalışmada da özellikle T.A.T.’ye verilen yanıtlarda bu temanın ciddi biçimde hastalar tarafından vurgulandığı ve tüm hastaların benzer ifadelere, özellikle de ödipal çatışmanın çözümlenişinin beklendiği II.kartında rastlandığı görülmektedir. Örneğin,

“II.kart: Bana şeyi hatırlattı, filmlerde olur ya, köy okulları olur, bir öğretmen olur ve herkes tarafından sevilir, bir tarla, bu köyde çalışan bir kadın, köy kadınlarını temsil ediyor, bu da o köyde çalışan bir öğretmen gibi.(?) Öğretmen sanki biraz üzgün gibi istemediği bir şeyle karşılaşmış gibi ama zorluklarla başa çıkmak görüldüğü kadar zor değil. (?) bazı zorluklarla işte köylerde olur ya.”

yanıtında olduğu gibi. Burada yapılan eğitimin aşırı değerli bulunuşudur ve ödipal çatışmadan bu yolla uzaklaşmaya çalışılmaktadır. Aynı zamanda da

¹⁵⁸ Dana Birksted-Breen, “Working with an anorexic patient”, **International Journal of Psychoanalysis**, Vol: LXX, 1989, pp.29-40.

babanın beğenisi arzulanmakta ve onun beğenisini yani “onaylayan bakışını” elde etmenin bir yolu olarak eğitim ön plana çıkartılmaktadır.

Bir başka hastanın yanıtında ise şöyle denmektedir,

II.Kart: Burası bir çiftlik, şu anne, şu baba ya da abi olabilir ve okula giden bir genç kız var, her şeye rağmen okula giden, baba ya da abi tarla sürerken kız kitaplarını almış okula gidiyor yalnız hepsinin yüzünde mahzun bir ifade var. (?) Okuldan dönecek evine gelecek rutin bir hayat, belki sonra kurtulur, anne var, anne hamile galiba, ben burada zorluk içinde, zor koşullarda yaşayan bir kız görüyorum.”

“Her şeye rağmen okula giden kız” tanımlamasıyla anlatılmak istenen belki de aslında hiç gitmek istememesine rağmen aynı zamanda da beğenilmek ve babanın yüzünde mutlu bir ifade görebilmek için okula giden kız olamaz mı? Bu yanıtta hastanın nesiller arası ayrımı da göremediği “abi ya da baba” deyişiyle ortaya çıkmaktadır, nesiller arası ayrımı tanımamak ödipal çatışmada da gözlenen bir durum olarak kabul edilebilir. Aynı zamanda hastanın annenin hamileliğinden duyduğu rahatsızlık da açığa çıkmakta dolayısıyla aslında hastanın anne-baba çiftinin cinselliğinden rahatsızlık duyduğu düşünülebilir.

Bu yanıtların tümü değerlendirildiğinde ortaya çıkan sonuç ise anoreksiya hastalarının, babaya yönelik düşlemleri ve bunun yarattığı ödipal çatışmadan korunma yollarının entelektüel yatırımlarla sağlanmaya çalışıldığı sonucudur. Dolayısıyla önceki çalışmalarda sözü edilen “entelektüel beceri” aslında ödipal arzulara karşı bir tür savunma olarak yorumlanmalıdır.

Bu tezden ele edilen bu bilgiyi destekler nitelikte bir görüşe sahip olan Fitzgerald ve Lane’e¹⁵⁹ göre anorektik hastaların eğitime yaptıkları yatırımın kaynağı aslında babanın beğenisini kazanmak amacıyla. Babanın kızının başarısına verdiği önemin sonucunda kızlar da ödipal çatışmanın çözümünü

¹⁵⁹ Joseph F. Fitzgerald & Robert C. Lane, “The Role of the Father in Anorexia”, **Journal of Contemporary Psychotherapy**, Vol.XXX, No:1, 2000, pp. 71-84.

eğitime yapılacak yatırımda görmektedirler. Yani ensestüel düşünmele mücadele etmenin yolu entelektüel faaliyetten geçmektedir.

Rorschach testinde hastaların babalık tasarımına ait yanıtları ise bir diğer hipotez olan babaya ait tasarımlara bizi götürmektedir. Bu tasarımlara IV. ve VI. Kartlarda rastlanmaktadır. Fallik simgenin açıkça yansıtıldığı bu kartlara hastaların verdikleri yanıtların ortak özelliği tehlikeli biçimde tasarımılanan bir fallik simge ile otorite ve güç karşısında yaşanan endişenin varlığıdır. Bazı yanıtlarda ise IV.kartta yaşanan şiddetin ardından VI.kartın reddedilmesidir. Dördüncü kartta çoğunlukla babasal bir otorite ortaya konmakta ve buna yönelik histerik tarzdaki ifadelere yer verilmektedir “ay çok çirkin”, “iğrenç”, “çok korkunç”, “sevimli değil” gibi. Bu ifadeler bir hoşnutsuzluk ifadesinden çok aslında duyulan heyecanın ifadesi olarak yorumlanmaktadır.

Aynı zamanda dördüncü karta verilen yanıtlarda kastrasyon endişesi de gözlenmekte ve ardından altıncı karta gelindiğinde bu oldukça aktif ve tehlikeli yanıt “post” tasarımıyla pasifize edilmeye çalışılmaktadır. Cinsel sembollerin de bu iki kartta da verildiği göz önüne alınırsa, histerik tarzdaki savunmaların açığa çıkması daha anlaşılır olacaktır.

Hastaların Rorschach Testi’nde dördüncü ve altıncı kartlara verdikleri yanıtlarda görülen cinsel semboller ve bunlara yönelik histerik tarzdaki savunma biçimleri ve yorumlar, Racamier’in dediği gibi ensestüel ilişkinin aynı zamanda cinsel oluşu görüşüne bizi götürmektedir. Ancak bu cinsellik hastada rahatsızlığa yol açmakta ve tasarımılanamayan erotik beden nedeniyle de sıkıntı ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda Joyce Mac Dougall’ın¹⁶⁰ ele aldığı “ilkel duyusal ilişki” kavramı gündeme gelmekte ve annenin kızına karşı libidinal yatırımlarının yetersizliğinin sonucunda çocuğun her türlü cinselliği reddettiği görüşü ışığında bu yanıtlar değerlendirilmektedir.

Cinsel semboller açısından oldukça yoğun ve hem annesel hem de babasal otorite ve güce gönderme yapan dördüncü karta hastalar tarafından verilen yanıtlara bakıldığında, reddetme eğiliminin yanı sıra cinselliğin reddedildiği de

¹⁶⁰ Joyce Mac Dougall, “ Le théâtre en rond: réflexions sur l’économie narcissique” **Théâtre du Je**, 1987, 184-196.

görülmekte ve histerik yanıtlar dikkat çekmektedir. Yaşanan erotizasyon rahatsız edici bulunmakta ve bundan uzaklaşmaya çalışılmaktadır. Yanıt örneklerine bakıldığında da,

“IV.Kart: Ejderhaya benziyor, ağzından ateş çıkaran, korkutucu, bayağı büyük, sevimli değil ya!”, *“IV. Kart: Bu da sanki koca ayaklı bir insan, yılanlar. (?) Iuh!”*, *“IV.Kart: Yani bu canavara da benziyor, daha çok bir böceğe benziyor aslında bu ama çok garip, böyle sanki başımdan bir şeye bakıyor, bacak aramızdan bakarız ya, onun gibi bir şey var burada ve çok çirkin, hoşlanmadım.”*

bu cinsel tasarımlar dikkat çekmekte ve yaşanan rahatsızlık da görülmektedir. Burada tasarımlanan otoritenin ise babasal bir otorite olduğu da yanıtların içeriklerine ve sembolik anlamlarına bakıldığında açıkça ortadadır. Aslında baba imgesi yoğun biçimde cinselliği çağrıştırmakta ve hastalar bununla baş etmekte zorlanmakta, arzu ve yasak arasında kalmaktadırlar. Babaysa, düşlemsel düzeyde yasak koyma işlevini yerine getirememektedir ve enestüelin yolunu açmaktadır.

Fallik simgelerin yoğunlukla ortaya çıktığı altıncı karta bakıldığında ise yine reddetme eğilimi ve cinsellikten uzaklaşma çabalarının sürdüğü görülmektedir. Bu hastalar cinselleşmiş bir bedene yönelik heyecanı bastırmakla uğraşmakta ve babaya yönelik arzu kaşısında sınır koyma ihtiyacı içine girerek yoğun bir ödipal çatışma ortaya koymaktadırlar.

VI.Kart: “bir şeye benzetemedim , çıkmıyor bir şey!”, *VI.Kart: “Bir şey göremiyorum! Hayır!”*

Şeklindeki yanıtlar bize reddetmenin şiddetini gösterirken,

VI.Kart: “ Bu hayvan postuna benziyor. (?) Çünkü öyle yerlerde filan olur ya, koyun postları, kolları filan buralarda, onun gibi duruyor.” *VI.Kart: “ Bu*

hayvan postuna benziyor. (?) Çünkü öyle yerlerde filan olur ya, koyun postları, kolları filan buralarda, onun gibi duruyor.”

VI.Kart, “Beyin gibi bu da iki yarısı gibi. Bir de dağ evleri. Şu yani post gibi duruyor ondan geldi aklıma.”

tarzındaki yanıtlar fallik gücü pasifize etme çabasını,

VI.Kart: “Çok rahatsız edici yaa! Hiçbirşeye benzetemiyorum yani, resmi böldüğüm zaman mesela şurada bir şeyler var çıkmış, üst tarafından bölsem yine kelebek yada böcek tarzı bir şey var ne olduğunu anlayamadım, hiçbirşeye benzetemiyorum. Sadece şu bölümde bir şeyin kokusunu almış köpek mesela ve başını uzatıp ne olduğunu anlamaya çalışıyor gibi.”

yanıtı ise fallik sembollerin yarattığı endişeyi göstermektedir.

Babanın testlerde tasarımlanışı veya tasarımlanamayışının yanı sıra bu hastalarda gözlenen ve doğrulanan bir diğer hipotez de bu hastaların özdeşimi nasıl yaşadıkları ve kadın bedenini nasıl tasarımladıklarıyla ilgilidir. Bu bağlamda anne-kız ilişkisinin önemi de belirginleşmektedir. Bu hastalar özdeşim sorunsalıyla nasıl baş etmektedir? Anneyle özdeşim kurmayı başarabilmekte midirler? Yeme bozuklukları araştırılırken anne-kız ilişkisi merkezi bir öneme sahip ve birçok araştırmada da birincil sırada yer alırken bu çalışmanın bulguları, diğer çalışmalarla ne gibi benzerlikler ya da zıtlıklar içermektedir?

Psikanalitik açıklamalar ışığında annenin, çocuğun bedenine yönelik tutumlarının bu ilişkide belirleyici olduğu ve annelik özelliklerinin yeme bozukluğunun ortaya çıkışındaki rolü yadsınamaz biçimde görülmektedir. Anoreksiya hastalarının annelerindeki en temel eksikliğin çocuğun erotik ve özerk bir bedene sahip olmasını ve bu bedene yatırım yapmasını engellemek olduğunu bilmekteyiz¹⁶¹. Dolayısıyla da anoreksiya hastalarının kadın olmayı engellediği ve

¹⁶¹ MauriceCorcos, “Le féminin et le maternel dans l’anorexie mentale, une passivité créatrice : cecin’est pas une femme”, **Evoution Psychiatrique**, 2003, pp. 68.

narsistik gelişimde sorun yaşadıklarını kabul etmek durumundayız. Bu çalışmada da görülen annelik ve kadınlıkla ilgili özdeşimlerin yapılamadığı ve ebeveynle girilen çatışmanın özdeşim modellerinde soruna yol açtığı bilgisinin desteklendiğidir.

Bu hipotez araştırılırken ise Rorschach Testi'nde II., III. ve VII. Kartlara verilen yanıtlar incelenmiştir. Bu kartların önemi II. ve III.kartların nesne ilişkileriyle ilgili bilgileri vermeleri, bu ilişkide yaşanan yetersizlik duyguları ve korkuları ortaya koymalarının yanı sıra cinsellik ve saldırganlık dürtülerini de yaşamaya izin vermelerinden kaynaklanmaktadır. VII.kart ise kişideki özdeşim sorununu tamamen ortaya koymakta ve kadına ve anneye yönelik bilginin tamamıyla açığa çıkmasına yardımcı olmaktadır.

Hastaların bu kartlara verdikleri yanıtlara bakıldığında ise cinsellikten arındırılmış ve nötr (kadın/erkek yanıtı yerine insan/kışı gibi) yanıtlara rastlanmaktadır. Bu yanıtlara örnek olarak,

“...Ve bunları etkilemeye çalışan iki kışı var”, “Burada karşılıklı konuşan mı artık oturan mı iki tane yaratık”, “Ben burada iki silüet görüyorum birbirine bakan” gibi yanıtlar gösterilebilir.

Bu durum savunmacı bir yapının ipuçlarını vermekte ve cinselliğe yönelik endişeleri, cinselleşmiş kadın bedeninin yarattığı endişe ve anneyle kurulan özdeşimdeki sorunsalı düşündürür niteliktedir.

İkinci ve üçüncü kartlar beraber ele alındığında hastaların bütün bir insan tasarımı sunmakta zorlandıkları, ortaya konan insana ait tasarımlar varsa da cinsel bir bedenden uzaklaşarak bunun yapılmaya çalışıldığı görülmektedir. Dürtü ise cinsel bir beden üzerinden değil çocuksu tasarımlarla yaşanmaya çalışılmaktadır,

II.Kart: “Hımm, şey öpüşen iki tane ayıya benziyor. (?) Ne bileyim bakınca resim onu andırıyor, burunları filan, burunlarını birbirlerine yapıştırmışlar, sevimliler ama.”

yanıtında olduğu gibi. Aynı hastanın üçüncü karta verdiği yanıtta anneye kurulan ilişkinin niteliği ve annenin değersizlik içeren aynı zamanda da endişe yaratan bir tasarımla sunulduğu görülmektedir.

III.Kart: “Örümceğe daha çok benziyor. şu şey yengeç gibi, şu kısımları yengeci andırdı, denizi çok sevdiğim için ama yengeçleri sevmem, evet bu kadar.”

Kadınsı bir sembol olan örümcek hastayı rahatsız etmekte ve böyle bir figürle kurulacak özdeşim de reddedilmektedir.

Hastaların tamamının buna benzer yanıtlar vermesi ve cinsellik dürtüsünün tamamen reddedilmeye çalışılması bu hastalardaki özdeşim sorunsalını açıkça ortaya koymaktadır.

Brusset¹⁶², anoreksiyada anneye ilişki üzerine, bu hastaların birincil ihtiyacı tatmin etmek için anneye kurulan ilk ilişkiyi canlandırmaya çalıştıklarını, bunu da bedende yaşanan deneyimlerle sağlamaya çalıştıklarını söylemektedir. Aynı zamanda bu hastalar bedenlerine verdikleri zararın farkındadırlar, ancak aldıkları riski inkar etmektedirler yani aslında kastrasyonun inkarıdır söz konusu olan. Kastrasyonun inkarı ise bizi ödipal üçgenin inkarına götürmektedir ki bu hastaların ödipal hikayeyi kurgulamayı ve anne-babaya aynı hikaye içinde yer vermektan kaçındıklarını protokollerinde görmekteyiz.

Ödipal üçgeni kurmakta yaşanan zorluğun izleri özellikle T.A.T.’nin II.kartına verilen şu yanıtlarda görülmektedir,

“İnsanlar alışıyor, bir kız tarlada çalışmaktansa okumak istiyor, annesi de kıztı tarlada çalışsın diye uğraşmış. Kız annesini üzdüğu için üzgün ama o yine de okuyacak.”

Bu yanıtta anneye yer verilmekte ancak karttaki erkek figürü görmezlikten gelinmektedir. Bir diğer yanıt ise,

¹⁶² Bernard Brusset, *Psychopathologie de l’anorexie mentale*, Dunod, 1977.

“Bunlar da sabah kalkmışlar yine gayet mutlu, farklı insan tipleri ama mutlu bir aileleri var, çocuk okumamış tarlada çalışıyor, kız okuyor, yine herkes işini yapıp, akşam mutlu bir şekilde evlerine gidecekler.”

şeklindedir ve bu yanıtta da anne-baba figürüne yer verilmemektedir. Hastaların bu şekilde ödipal üçgeni reddedişleri aynı zaman da anne-baba çiftinin de inkarı olarak düşünülmelidir.

Bu bağlamda Freud'un şu sözü önem kazanmaktadır, “Bu dünyaya her gelen, Ödipal çatışmasını çözmek göreviyle yüzleşecektir; bunu başaramayanlarsa nevrozun kurbanı olacaktır”¹⁶³. Oysa anoreksiya nervoza hastaları bu çatışmayı çözmekte başarısız olmaktadır. Bunun kökeninde annenin kurulan ilişkinin doğası yatabileceği gibi, annenin babayı işaret etmeyişi ve babanın da işlevsel olarak rolünü yerine getiremeyişi de yer alabilir.

Babalık işlevine, psikanaliz tarihi içinde ilk olarak değinen ve “babanın kanunu”ndan söz eden Lacan¹⁶⁴, tümgüçlü bir figür olarak, babanın annenin arzusunu yasaklamasından söz eder ve bu sayede annenin-çocuk arasındaki düşlemsel bağlantı kesilir ve bu zorunlu bir kesmedir. Ancak bu çalışmanın bulguları anoreksiyada bunun gerçekleşmediğini gösterir niteliktedir. Anne ile kız arasındaki düşlemsel bağ sürmekte ve hem annenin hem de babanın arzusu çocuğa yönelmektedir. Dolayısıyla anne-baba çiftinin kabul edilebilmesi olası gözükmemektedir. Bu hastaların her iki ebeveyni de kontrol etme arzuları açıkça ortadadır. Hastalar, kendisi ve ebeveyni arasında ve anne-baba çifti arasında hiçbir özgürlüğe izin vermemektedirler. Bu işleyişin anlaşılmasının yolu ise birçok klinisyene göre pre-ödipal dönem anne-çocuk ilişkilerinin incelenmesinde yatmaktadır¹⁶⁵.

¹⁶³ Sigmund Freud, “Three Essays on The Theory of Sexuality”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol:VII**, 1905, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis, London, 1974.

¹⁶⁴ Jacques Lacan, “The Mirror Stage as Formative of the Functions of the I as Revealed in Psychoanalytic Theory”, 1949, **Ecrits-A Selection**, Tavistock Publications, 1977.

¹⁶⁵ Em Farrell, **Lost for Words: The Psychoanalysis of Anorexia and Bulimia**, Other Pres, 2000, New York.

Ancak bu çalışmadan elde edilen sonuçlar sadece anne-çocuk ilişkilerinin incelenmesinin yeterli olamayacağını ve babanın devreye sokulmasının zorunluluğunu göstermektedir.

Tüm bu bulgular ve değerlendirmeler ışığında yapılan çalışmalarda belki de şimdiye dek dışarda bırakılmış olan babanın anoreksiya nervozanın ortaya çıkışında ve hastalığın ilerleyişinde oldukça ciddi bir işleve sahip olduğudur.

Baba tarafından kız çocukla kurulan enestüel tarzdaki ilişkinin kaynağı, baba ve anne arasındaki ilişkinin niteliğinde yatabileceği gibi, anne-ile kız arasındaki kıran kırana rekabet ve narsistik yatırımların yoğunluğu olarak da değerlendirilebilir. Bunun kaynağı belki sonraki çalışmaların yolunu da açabilir. Ancak bu çalışmada görülen, anneyle olan ilişkinin önemi kadar babaya ait düşlemlerin de kız çocukta yemekle, hamilelik düşlemleriyle, ödipal çatışmaların çözümüyle, fallusa sahip olma arzusuyla ve anneyi devre dışı bırakarak babaya sahip olma düşlemleriyle doğrudan bağlantılı olduğudur.

Sanıldığı gibi baba bu ilişkinin dışında yer almamaktadır ve dışarda bırakılmaya çalışılmasının aslında sembolik olarak bir anlamı vardır ve yorumlanması gerekmektedir. Enest tabusu, belki de araştırmacıları da durdurmakta ve bu konuyu ele almalarını engellemektedir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda babayı merkeze almadan yapılacak hiçbir çalışmanın anoreksiyanın anlaşılmasında yeterli olamayacağı açıkça ortadadır.

Can Yücel'in¹⁶⁶ şiirine bakınca,

“Ben Hayatta En Çok Babamı Sevdim”

Ben hayatta en çok babamı sevdim

Karaçalılar gibi yerden bitme bir çocuk

Çarpık bacaklarıyla- ha düştü ha düşecek

Nasıl koşarsa ardından bir devin

O çapkın babamı ben öyle sevdim...

.....”

¹⁶⁶ Can Yücel, “Ben Hayatta En Çok Babamı Sevdim”, **Ölüm ve Oğlum**, Doğan Yayıncılık, 1976, İstanbul.

böylesine sevilen bir nesnenin, aynı zamanda da nefret edilen olması anlaşılabilir bir durum olarak gözükmemektedir. Ancak bir insanın ruhsal dünyasında, babayı ortadan kaldırarak ve onu işlevinden arındırarak, o kişiyi anlamak olası görünmemektedir.

KAYNAKÇA

- ABRAHAM, K.: 1924 “Development of the Libido”, in **Selected Papers of Karl Abraham**, London: Karnac, 1979, rep.1988, pp. 408-501.
- ALTUĞ, A.: 1999 “Away to Eating Disorders: factors associated with abnormal eating attitudes and behaviors”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, B.Ü., İstanbul.
- ALTUĞ, A., V.D.: 2000 “The Eating Attitudes Test (EAT) in Turkish University Students: Relationship with sociodemographic, social and individual variables”, **Eating and Weight Disorders**, Vol:V, pp. 152-160.
- ANAFARTA, M.: 2000 “Ergenlerde Patolojik Yeme Tutumları ve Yordayan Değişkenler: Dansçılar ve dansçı olmayanlar”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, ODTÜ, Ankara.
- ANDREWS, B., & BROWN, C.: 1999 “The role of infant characteristics and maternal behavior in the development of later eating disorders.”, **European Eating Disorders Review**, Vol:7, No:4, pp 279-285.
- ANZIEU, D.: 1965 **Les Méthodes Projectives**, PUF, Paris.
- ATAN, Y.: 2005 “Kral Oidipus”, **Evrensel Dergisi**, Nisan.
- BEMPORAD, J, R., RATEY, J.: 1985 “Intensive Psychotherapy of former anorexic individuals”, **American Journal of Psychotherapy**, Vol.XXXIX, pp.454-456.

- BILLON-GALLAND, I.,
& CHAPPAZ, M.: 1999
- “Anorexia in pre-pubertal boys: Projective tests contribution”, **XVI. International Congress of Rorschach and Projective Methods**, Amsterdam.
- BONENBERGER, R.,
KLOSINSKI G.: 1988
- “Parent personality, family status and family dynamics in anorexia nervosa patients with special reference to father-daughter relations (a retrospective study)”, **Z Kinder Jugendpsychiatri**, Vol:XVI, No:4, pp:186-195.
- BRÉCHON, G., &
FABBRI, M.: 1999
- “Eating Disorders and Borderline Functioning: A comparative study of anorexic and bulimic subjects”, **XVI. International Congress of Rorschach and Projective Methods**, Amsterdam.
- BROBERG, A. G.,
HJALMERS, I.,
& NEVONEN, L.: 2001
- “Eating disorders, attachment and interpersonal difficulties: A comparison between 18- to 24-year-old patients and normal controls”, **European Eating Disorders Review**, Vol:IX, No:6, pp:381-396.
- BRUCH, H.: 1970
- “Psychotherapy in Primary Anorexia Nervosa”, **Journal of Nervous and Mental Diseases**, Vol: CV, pp:51-67.
- 1978
- The Golden Cage: The enigma of anorexia nervosa**, Cambridge M. A., Harvard University Press.
- BRUSSET, B.: 1977
- Psychopathologie de l’anorexie mentale**, Dunod, 2000.
- BURGESS, A.: 1972
- “**Sophocles: Oedipus The King**”, Minnesota Drama Editions.

- CANPOLAT, B.I.,
ORSEL, S., AKDEMIR, A.,
OZBAY, M. H.: 2005
- “The relationship between dieting and body image, body ideal, self-perception, and body mass index in Turkish adolescents”, **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXXVII, No:2, p: 150.
- CHABERT, C.,
& ANZIEU, D.: 2004
- Les Méthodes projectives (Poche)**, PUF.
- COMBE, C.: 2007
- “Le marteau sans maître.” Hommages à André Gren, “**Image du Père dans le culture contemporaine**”, konferansında. LASI, Université Paris X-Nanterre, France.
- CORCOS, M.: 2003
- “Le féminin et le maternel dans l’anorexie mentale, une passivité créatrice : cecin’est pas une femme”, **Evol.Psychiatr**, Vol:68
- DALLY, P.: 1969
- Anorexia Nervosa**, Grune&Stratton Inc. New York.
- DUPARC, F.: 2007
- “Du père suffisamment bon.” Hommages à André Green, “**Image du Père dans le culture contemporaine**”, konferansında. LASI, Université Paris X-Nanterre, France.
- DUPLESSIS-NELSON, J.: 2003
- “The Effects of the Father and Family in Anorexia Nervosa”, **Ph.D. Thesis**, Institute of Advanced Psychological Studies, Adelphi University.
- EDMUNDS, H.,
& HILL, J.A.: 1999
- “Dieting and the Family Context of Eating in Young Adolescent Children”, **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXV, pp:435-440.

- EISSLER, K.: 1943
“Some psychiatric aspects of anorexia nervosa, demonstrated by a case report”, **Psychoanalytic Review**, Vol.XXX, pp. 121-145.
- ELAL, G, ALTUĞ,A,
SLADE, P. & TEZCAN,A. :2000
“Factor Structure of The Eating Attitudes Test (EAT) in a Turkish University Sample”, **Eating and Weight Disorders**, Vol:V, pp.46-50.
- ELIOT, C.J.,
HOROWITZ, J.: 2005
“The Father-Daughter Relationship in Anorexia Nervosa: A Narrative Analysis”, **Ph.D Thesis**, Boston College William F. Connell Graduate School of Nursing.
- EROL, A., TOPRAK, G.,
YAZICI, F.: 2002
“Üniversite Öğrencisi Kadınlarda Yeme Bozukluğu ve Genel Psikolojik Belirtileri Yordayan Etkenler”, **Türk Psikiyatri Dergisi**, Vol: XIII, No:1, pp: 48-57.
- ESPINA, A., ALDA, I. O.,
& ORTEGO, A.: 2003
“Dyadic Adjustment in Parents of Daughters with an eating disorder”, **European Eating Disorders Review**, Vol: XI, No:5, pp:349-362.
- ETCHEGOYEN, A.: 2002
“Psychoanalytic ideas about fathers”, pp.20-41, “**The Importance of Fathers: A Psychoanalytic Re-evaluation**”, ed.by., Susan Budd, 2002, Brunner-Routledge, Hove and New York.
- FARRELL, E.: 2000
Lost for Words: The Psychoanalysis of Anorexia and Bulimia, Other Pres, New York.

- FITZGERALD, J.F. & LANE, R.C.: 2000
 “The Role of the Father in Anorexia”, **Journal of Contemporary Psychotherapy**, Vol:XXX, No:1, pp:71-84.
- FREILONE, F., CASALEGNO, S., & BO, F. M.: 1999
 “Eating Disorders: Peculiarity of personality investigated with the Rorschach Test”, **XVI. International Congress of Rorschach and Projective Methods**, Amsterdam.
- FREUD, S.: 1899
 “Extracts from the Fliess Papers”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, Vol:I, pp. 175-280.
- 1900
 “The Interpretation of Dreams”, ed.by., J. Strachey, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, Vol. IV-V, pp.1-715, London: Hogarth Press.
- 1905
 “Three Essays on The Theory of Sexuality”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, Vol.VII, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis, London, 1974.
- 1908
 “On the sexual theories of children”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, Vol: IX, pp: 207-226.
- 1909
 “Analysis of a phobia in a five-year-old boy”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, Vol: X, pp:1-149.

- 1910 “Leonardo da Vinci and a memory of his childhood”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, Vol:XI, pp:59-137.
- 1913 “Totem and taboo”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, Vol: XIII, pp:1-162.
- 1923 “The infantile genital organisation”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, Vol: XIX, pp:141-145.
- 1924 “The Dissolution of the Oedipus Complex”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, Vol: XIX, pp:173-179.
- 1925 “Some physical consequences of the anatomic distinction between the sexes”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, Vol: XIX, pp:243-258.
- 1928 “Dostoevsky and Parricide”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, Vol: XXI, pp:175-196.
- 1930 “Civilisation and its discontents”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, Vol: XXI, pp:57-145.
- 1939 “Moses and Monotheism”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, Vol: XXIII, pp:3-137.

- 1950
 “Extracts from the Fliess papers [1892-1899]”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, Vol:I, pp:175-280.
- GAUDRIAULT, P.: 1999
 “Object relations and cognitive style in bulimia”, **XVI. International Congress of Rorschach and Projective Methods**, Amsterdam.
- GÜRDAL, A.: 1997
 “Yeme Bozuklukları Tanı Ölçütleri”, **Ergenlik Döneminde Beslenme ve Yeme Bozuklukları, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği Yayınları:I**, pp:31-38, Ankara.
- HAHN-SMITH, A. M., & SMITH, J. E.: 2001
 “The positive influence of Maternal Identification on body image, eating attitudes and self-esteem of Hispanic and Anglo girls,” **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXIX, pp:429-440.
- HERZOG, J.: 1982
 “On father hunger: the father’s role in the modulation of aggressive drives and fantasy”, **Father and Child** , Boston: Little, Brown, pp.163-174.
- HODES, M., TIMIMI, S., & ROBINSON, P.: 1997
 “Children of mothers with eating disorders”, **European Eating Disorders Review**, Vol: V, No:1, pp:11-24.
- HORESH, N., APTER, A., ISHAI, J., DANZIGER, Y., MICULINCER, M., STEIN, D., LEPKIFKER, E., & MINOUNI, M.: 1996
 “Abnormal Psychosocial Situations and Eating Disorders in Adolescence”, **Journal of The American Academy of Child and Adolescent Psychiatry**, Vol:XXXV, No:VII, pp:921-927.
- JONES, E.: 1927
 “The Early Development of Female Sexuality”, **International Journal of Psycho-Analysis**, Vol: VIII, pp: 459-472.

- KLEIN, M.: 1928. "Early stages of the Oedipus Conflict", **Love, Guilt and Reparation and Other Works (1921-1945)**, London: Hogarth Press, 1975, pp. 186-198.
- LACAN, J.: 1949 "The Mirror Stage as Formative of the Functions of the I as Revealed in Psychoanalytic Theory", **Ecrits-A Selection**, Tavistock Publications, 1977.
- 1978 "The Eye and the Gaze," **The Four Fundamental Concepts of Psychoanalysis**, trans. Sheridan, Alan, New York: Norton, p. 73.
- LANSKY, M.,R.: 1992 "Symptom, system, and personality in fathers who fail", **Fathers who fail: Shame and psychopathology in the family system**, Hillsdale, N.J.: The Analytic Pres, pp. 3-13.
- LATTIMORE, P.J., WAGNER, H.L., & GOWERS, S.: 2000 "Conflict avoidance in anorexia nervosa: An observational Study of Mothers and Daughters", **European Eating Disorders Review**, Vol: VIII, No:V, pp:355-368.
- LAURU, D.: 2004 **Père-fille Une histoire de regard**, Albin Michel, Paris.
- LEONARD, C. E.: 1944 "An Analysis of a Case of Functional Vomiting and Bulimia", **Psychoanalytic Review**, Vol: XXXI, pp:1-18.
- LEWIN, B. D.: 1933 "The Body as Phallus", **Psychoanalytic Quarterly**, Vol: II, No: 24-47.

- LODAH, B.: 1976 “Cindrella’s step-sisters: A feminist perspective on anorexia and bulimia”, **Journal of Women in Culture and Society**, Vol:II, pp.342-356.
- MAC DOUGALL, J.: 1987 “ Le théâtre en rond: réflexions sur l’économie narcissique” **Théâtre du Je**, pp:184-196.
- MAINE, M.: 2004 **Father Hunger: Fathers, Daughters and the Pursuit of Thinness**, Carlsbad: Gürze Books.
- MANER, F., ERKIRAN, M., HANTAŞ, Y.: 2004 “Alkol ve alkol dışı madde bağımlılığı olan kadınlarda yeme bozuklukları: kontrollü bir çalışma.”, **Bağımlılık Dergisi**, Vol:V, No:2, pp: 12-15.
- MASSERMAN, J. H.: 1941 “Psychodynamics in Anorexia Nervosa and Neurotic Vomiting” **Psychoanalytic Quarterly**, Vol: X, pp: 211-242.
- MEYER, B. C., WEINROTH, L. A.: 1957 “Observations on psychological aspects of anorexia nervosa”, **Psychosomatic Medicine**, Vol.XIX, pp.389-398.
- MORTON, R.: 1689 **Pathisologica or a Treatise on Consumption**, London: Smith and Walford.
- NEMIAH, J.: 1950 “Anorexia Nervosa: A Clinical Psychiatric Study”, **Medicine**, Vol:XXIX, pp.225-268.
- OBERHOLZER, M.: 1930 “Aus der Analyse dreizehnjährigen Maedchens”, **Archives of Neurological Psychiatry**, Vol:XXVI, pp.287-292.

- OGDEN, J. & ELDER, C.: 1998
“The Role of Family Status and Ethnic Group on Body Image and Eating Behavior”, **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXIII, pp: 309-315.
- OGDEN, J.,
& STEWARD, J.: 2000
“The role of the mother-daughter relationship in explaining weight concern”, **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXVIII, pp:78-83.
- ORGIAZZI-FORESTER, I.: 1993
“Rorschach et Fonctionnement Familial Dans un cas D’Anorexie Mentale”, **Bulletin de la Société du Rorschach et des Méthodes Projectives de Langue Française**, Vol: XXXVII, pp:103-123.
- ÖZBEY, N., KAZANCI OGLU, R.,
SEZGIN, U., ÖZKAN, S.,
ORHAN, Y.: 1999
“Şişman kadınlarda tıknırcasına yeme bozukluğu.”, İstanbul Üniversitesi, **İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası**, Vol: LXII, No:1, pp: 36-39.
- PALLADINO, M. T.: 2003
“Separation in mother-daughter relationships”, **European Psychoanalytical Federation, Sorrento, Bulletin** Nr.99, p:520.
- PARAT, H.: 2007
“Le père est celui qui possède sexuellement le mère”. Hommages à André Green, “**Image du Père dans le culture contemporaine**”, LASI, Université Paris X-Nanterre, France.
- PARMAN, T.: 1999
“Bulimik: Boşa Dönen Makine”, **Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları, Yeme Bozuklukları**, Yaz 1999, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, pp:215-225.
- 2000
“Ergen ve Bedeni: Bir Beden Patolojisi olarak Anoreksiya Nevroza”, **Ergenlik ya da Merhaba Hüzün**, Bağlam Yayınları, İstanbul.

- 2001 “Babalar, Mahrem Yabancılar”,
Psikanaliz Yazıları, Yalnızlık Sayısı,
Bağlam Yayınları, İstanbul.
- 2002 “Erkek olmak ya da Üçün Üçü olmak,
Oedipus öncesi dönemden ergenliğin
sonuna kadar baba-oğul ilişkisi”,
Psikanaliz Yazıları, Erkeklik Sayısı,
Bağlam Yayınları, İstanbul.
- PEARCE, J.M.: 2004 “Richard Morton: origins of anorexia
nervosa”, **European Neurology**, Vol:
LII, No:4, pp:191-2.
- PENOT, B.: 2001 “Bir psikanalistin bugün babalık işlevi
üzerine söyleyebileceği ne olabilir?”,
Psikanaliz Yazıları, Yalnızlık Sayısı,
Bağlam Yayınları, İstanbul.
- PHARES, V.,
& COMPAS, B.: 1992 “The role of fathers in child
and adolescent psychopathology:
Make room for daddy”, **Psychological
Bulletin**, Vol:3, pp:387-412.
- QUEFFELEC, Y.: 1985 **Barbar Düğünler**, Çev. Mustafa
Balel, İletişim yayınları, 1993
İstanbul.
- RACAMIER, P.C.: 1990 **Les schizophrènes**, Payot.
- 1995 **L’inceste et l’incestuel**, Les Editions
du Collège, Paris.
- 1997 **Psychoanalystes d’aujourd’hui**,
Geraru Bayle, Presses Universitaires
de France.
- RORTY, M., YAGER, J.,
ROSSOTTO, E.,
BUCKWALTER, G.: 2000 “Parental Intrusiveness in
Adolescence Recalled by
Women with a history of Bulimia
Nervosa and Comparison Women”,
**International Journal of Eating
Disorders**, Vol: XXVIII, pp: 202-208.

- ROSS, J., M.: 1979
 “Fathering: a review of some psychoanalytic contributions on paternity”, **International Journal of Psychoanalysis**, Vol: LX, pp:317-326.
- SALZMAN, J. P.: 1997
 “Ambivalent attachment in female adolescents: Association with affective instability and eating disorders”, **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXI, pp: 251-259.
- SARNOFF, C.: 1983
Derivatives of Latency, ed.by. Wilson *et al.*. (1985), pp. 327-334.
- SAYIN, A.,
 KURUOĞLU, E.C.: 2004
 “Bir erkek anoreksiya nevroza olgusu ve dinamik açıdan tartışılması”, **Türk Psikiyatri Dergisi**, Vol: XV, N:2, pp: 155-160.
- SCHWARTZ, D. J., PHARES, V.,
 TANTLEFF-DUNN, S.,
 & THOMPSON, K. J.: 1999
 “Body image, psychological functioning, and parental feedback regarding physical appearance”, **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXV, pp:339-343.
- SCHWARTZ, H. J.: 1988
Bulimia: Psychoanalytic Perspectives, ed.by, H. J. Schwartz, pp 31-55..
- SCOURFIELD, J.: 1995
 “Anorexia by proxy: are the children of anorexic mothers an at-risk group?” **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XVIII, No:4, pp:371-374.
- SILVERMAN, J.A.: 1992
 “Lasegue's editorial riposte to Gull's contributions on anorexia nervosa”, **Psychological Medicine**, Vol: XXII, No:2, pp:307-8.
- SILVERMANN, J.A.: 1997
 “Sir William Gull (1819-1890). Limner of anorexia nervosa and myxoedema: An historical essay and encomium”, **Eating and Weight Disorders**, Vol:II, No:3, pp:111-6.

- SPERLING, M.: 1983 **A Reevaluation of Classification, Concepts and Treatment**, Wilson *et al.*, eds. (1985), pp. 51-82.
- STEIGER, H., STOTLAND, S., TROTTIER, J., & GHADIRIAN, A. M.: 1996 “Familial Eating concerns and psychopathological traits: Causal implications of transgenerational effects”, **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XIX, pp:147-157.
- SU, J.L., STORY, M., & SU, S. S.: 1997 “Effect of Parental Mental Health Status on Adolescents’ Dietary Behaviors”, **Journal of Adolescent Health**, Vol: XX, pp: 426-433.
- SÜREYA, C.: 1990 “Sizin hiç babanız öldü mü?”, **Sevda Sözleri: Bütün Şiirleri**, Can Yayınları, İstanbul.
- SZWEC, G.: 2007 “Je vais en parler à ton père”. Hommages à André Green, “**Image du Père dans le culture contemporaine**”, LASI, Université Paris X-Nanterre, France.
- TOKDEMİR, C. D.: 2002 “Directed Forgetting in Eating Disorders”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, B.Ü., İstanbul.
- TUNABOYLU-İKİZ, T.: 1999 “Alkolizm ve T.A.T”, **İ.Ü. Tecrübi Psikoloji Çalışmaları**, pp:21-28.
- 1999 “Yeme Bozukluklarının Rorschach Testi ile Değerlendirilmesi”, **Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları, Yeme Bozuklukları**, Yaz 1999, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, pp:261-267.
- 2001 **Rorschach Testi’nin Psikanalitik Yorumu**, Bağlam Yayınları, İstanbul.

- TUNABOYLU-İKİZ, T.,
PIRİM DÜŞGÖR, B., ZABCI, N.,
YAVUZ, A.E. VE ARK.: 2007
- TÜRK MEDENİ KANUNU.: 2001
- TÜRK MEDENİ KANUNU.: 2001
- USAKOW, G, K.: 1971
- UZUN, A.E.: 1999
- VANDEREYCKEN, W.,
VAN DETH R.: 1989
- WALLER, J. V.,
KAUFMAN, R.M.,
& DEUTSCH, F.: 1940
- WHITEHOUSE, P. J.,
& HARRIS, G.: 1998
- WILSON, C. P.: 1983
- WINNICOTT, D. W.: 1960
- Rorschach Kodlama Kitabı
1: Ergen Normları**, Bağlam
Yayınları, İstanbul.
- İkinci Kısım, Madde 282, sayfa 40.
- İkinci Ayrım, Madde.285, sayfa 41.
- Modern perspectives in adolescent
psychiatry**, Oliver & Boyd, Edinburg.
- “The Relationship Between Sexual
Abuse and Eating Disorders”,
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
B.Ü., İstanbul.
- “Who was the first to describe
anorexia nervosa: Gull or Lasegue?”
Psychological Medicine, Vol: XIX,
No:4, pp:837-45.
- “Anorexia Nervosa: A
Psychosomatic Entity”,
Psychosomatic Medicine, Vol:II,
pp.3-16.
- “The inter-generational
transmission of eating disorders”,
European Eating Disorders Review,
Vol: VI, No:4, pp: 238-254.
- “Fat Phobia as a Diagnostic Term to
Replace a Medical Misnomer:
Anorexia Nervosa”, **paper presented
to a meeting of the Americian
Academy of Child Psychiatry**,
October, San Fransisco.
- “The Theory of the parent-infant
relationship”, **The Maturationl
Process and the Facilitating
Environment**, London: Karnac Books
and the Institute of Psychonanalysis,
1990, pp.37-55.

- 1968 “Contemporary concepts of adolescent development and their implication for Higher Education”, **Playing and Reality**, London: Routledge, 1991, pp.148-150.
- YÜCEL, C.: 1976 “Ben hayatta en çok babamı sevdim.”, **Ölüm Ve Oğlum**, Doğan Yayıncılık, İstanbul.
- YÜCEL, B., ÖZBEY, N.,
POLAT, A., YAGER, J.: 2005 “Weight fluctuations during early refeeding period in anorexia nervosa: Case reports”, **International Journal of Eating Disorders**, Vol: XXXVII, No:2, p:175.

EKLER

EK 1

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Yaşınız:
2. Cinsiyetiniz:
3. Boyunuz:
4. Kilonuz:
5. Eğitim Durumunuz:
6. Annenizin Yaşı (Hayatta ise):
7. Babanızın Yaşı (Hayatta ise):
8. Kardeşinizin Yaşı/ları (Varsa):
9. Yaşadığımız Şehir:
10. Annenizin Mesleği:
11. Babanızın Mesleği:
12. Eğitim Durumunuz:
13. Medeni Durumunuz:
14. Mesleğiniz (Çalışıyorsanız):
15. Hastaneye Kaçınıcı Yatışınız?
16. Hastanede Bulunış Süreniz:
17. Hastanede Bulunma Nedeniniz?

EK 2**ÖRNEK RORSCHACH TESTİ PROTOKOLÜ**

YANITLAR	ANKET	KODLAMA
KART 1 1.Mürekkep çalışması. 2.Bu kelebek. 3. Bir de sanki süpürgeye binen cadılar olur ya sanki 2 tane, öyle de görüyorum. 4. Bir de şu ortada sanki bir kadın vücudu, bayağı bir şişman, ellerini yukarıya açmış, daha bir şey yok.	(?) Öyle. Bir şey yapmıyor.	G FE desen G F+ A Ban D K (H) D K H
KART 2 (10 SN. BEKLER) 5. Burada sanki iki tane ayak havada. 6. Bunları da tavşana benzettim Bu kadar.	(?) Hayvan sanki (?) Şöyle sanki kulakları var Ellerini birleştirmişler.	D F+ Ad D Kan A
KART 3 7. Burada da iki tane insan sanki bir şey kaldırmaya çalışıyorlar. Daha bir şey yok.		G K H Ban.
KART 4 8. Bu da sanki koca ayaklı bir insan. 9. Yılanlar.	(?)Öyle benzettim. Duruyorlar.	G F+ H D F+ A

KART 5 10. Bu da yarasa, kanatlarını açmış. 11. Sanki yarasanın arkasına insanlar saklanmış iki tane, bacakları çıkmış. Bu kadar.		G Kan A Ban D F+ H
KART 6 Bir şey göremiyorum.		REDDETME
KART 7 12. Burada da iki tane insan birbirine bakıyorlar ama vücutları ters yönde. Bu kadar.		G K H
KART 8 13. Bunda da iki tane dağa tırmanan bir hayvan, ismi vardı aklımda ama ne?İki tane hayvan görüyorum burada.	(?) Şekilleri, bir de sanki bir yere tırmanıyorlarmış gibi, hatta buradan iki el onları tutuyor.	G F+ A Ban
KART 9 14.Bunda da sanki kelebek. 15. Bunları da cadıya benzettim.	(?)Yani bu şekilleri, sanki bir yüz gibi, bunlar da şapkası, bunlar da elleri.	D FC A D F+ (H)

KART 10 16.Bunlar da örümcek, böcekler. 17. Şunlar sanki yüz. Bu kadar.	(?)Bayağı canlı renkler ama öbürlerinden farklı.	D F+ A D F+ Hd

TEKRAR

6.KART

Bir şey göremiyorum, yok.

EK 3

ÖRNEK TEMATİK ALGI TESTİ (T.A.T.) PROTOKOLÜ

1. Bu çocuk keman çalmak istiyor olabilir ve çalmakta zorlanıyor olabilir, ya da yaramaz bir çocuksa kemanı kırmak istiyor olabilir. (?) eğer kırmak istiyorsa istediğini yapar, eğer çalmak istiyorsa zorlanır ama yine yapar, çalmak daha zor olduğu için daha uzun zaman alır.
 2. Bana şeyi hatırlattı, filmlerde olur ya, köy okulları olur, bir öğretmen olur ve herkes tarafından sevilir, bir tarla, bu köyde çalışan bir kadın, köy kadınlarını temsil ediyor, bu da o köyde çalışan bir öğretmen gibi.(?) Öğretmen sanki biraz üzgün gibi istemediği bir şeyle karşılaşmış gibi ama zorluklarla başa çıkmak görüldüğü kadar zor değil. (?) bazı zorluklarla işte köylerde olur ya.
 3. Yanında tabanca gibi bir şey var yada bana öyle geliyor, umutsuz bir insan olabilir, yada intihar etmiş olabilir. Eğer tabanca değilse tavuskuşuna benziyor olabilir, kafasını kuma gömmüş, her iki durumda da umutsuz bir insan. (?) bilmiyorum ama umutsuz işte.
 4. Sevgisine karşılık bekleyen bir kadın var ama ona karşılık vermeyen bir adam var kadın hem güzel hem kendine güvenen bir kadın sanırım, çünkü cesaret isteyen bir şey yapıyor. (?) Sonunda bence kadın istediğini yapar, çünkü her şeyden önce kendine güveni var ve de bir problemi çözmek için küçük sorunları çözmekten başlayacağını biliyor.
 5. Bu da sanki bir anne gibi çocuğunu gözetleyen, zaten içerisi de sanki kütüphane var, çalışma masası filan var. Onun dışında pek yorum yapılacak...? Meraklı bir insan gibi ve kapıyı izinsiz açmış gibi sonuç olarak da karşılığında tepki görür her halde, içerde her kim olursa olsun, ister çocuk olsun, buna karşı tepki görür.
- 6GF. Masum biri var burada kadın çok masum ama adam biraz sinsi gibi, sanki şu resimdeki kadın ve erkek yer değiştirmiş (4.kart) gibi ve sonuç olarak da yine o resimdeki gibi şeyler olur, sadece kadın erkek yer değiştirmiş. (?) adam istediğini yapar yani.

7GF. İki tane kız kardeş var gibi ya da kızına kitap okuyan bir anne, eğer kız kardeşse aralarındaki yaş farkı büyük ve birbirlerini kıskandırmaya çalışıyorlar, birinde kitap, birinde bebek var. Eğer anne ve kitap okuyorsa, kızsız kitaptaki karaktere bürünmüş gibi hissediyor kendini. Bir resim çalışması olarak bakıldığında gölgeler çok güzel. (?) Bilemiyorum aslında.

9GF. Bu yine meraklı bir insan ve hani eğer bir kitap yada film olsaydı esas kişilik bu olurdu, koşan. Zarif biri ama gereğinden fazla kırılğan gibi. Biraz zor bir resim, yorum yapmak, çok değişik yorumlar da çıkabilir. Tiyatro sahnesi de olabilir ve rolünü bekleyen bir insan da olabilir buradaki.(?) bence ne kadar zarif de olsa sonuçta eğer çekememezlik gibi bir durum varsa birbirlerini yine de bu kız elde ettiğini alır, ya da bir tiyatro sahnesiyse rolün zamanı gelecektir zaten.

10. Birbirini seven iki insan var sonuç olarak da hiç bitmeyen bir sevgileri var, iki insan birbiriyle bütünleşmiş tamamen birleşmiş, hani bir süre sonra birbirine benzer ya insanlar, üzüm üzüme baka baka kararır tabiri.Onun dışında da fazla zaten yorum gerektiren bir resim değil, birebir ortada her şey, anlatılmak istenen duygu çok net ve çok güzel bir şekilde verilmiş. Sonuç olarak da sevgileri bitmez sanırım. Böyle bir kitap yazılısaydı eğer bu iki insan ölseler bile ikisi birlikte, yapılan iş ne olursa olsun ikisi birlikte olurlardı ama ben yazar olsaydım bu iki insanın birlikte ölümünü yazardım.

11. Savaş gibi. Ya da bir uçurumun içi olabilir taşlar filan da var zaten, sanki eski çağlarda ve burada bir dinazor var gibi. Onun dışında zaten anlaşılacak gibi değil sanki verilmek istenen bir mesaj yok veya bu resim verilmesi gereken mesajı anlatmıyor, daha fazla bilgi olması gerekiyordu, yarım kalmış.

12BG. Güzel bir doğa resmi ve orada olmayı çok isterdim ama orada olan bir insan muhtemelen tek başınadır yada tatil amacıyla kısa süre, hiç kimse böyle bir yerde tek başına olmayı istemez özellikle akşamları. Bahar mevsimi gibi, ağaç elma ağacı gibi ve burada yaşayan bir insan sanki orta yaşlı, sakinliği seven, durgun bir insan, çünkü onun dışında kimsenin yaşayabileceği bir ortam değil.

13BG. Yatakta yatan kişi ölmüş gibi sanki ve ayakta duran bunu kabullenmek istemiyor. İntihar etmiş olabilir bu kişi ve intihar etmesinin sebebi ayakta duran kişinin yaptığı bir hata, sebep bu insandan kaynaklanıyor. (?) Sonrasında büyük bir suçluluk duygusu olur ama kız için her şey bitmiştir. Eğer ben bu durumda olsaydım, intihar etmezdim, karşımdaki suçluluk duysa da elde edebileceğim hiçbir şeyim yok. Suçlu olan ben olsaydım yani nedenini fazla sorgulamazdım her halde, kesin ortada olmayan bir şey de olsa sonuçta geriye döndürülebilecek bir şey değil ama suçluluk duygusu ömrüm boyunca içimde yer ederdi.

13B. Bu en baştaki keman çalan çocuğa benziyor. Çocuk yine sessiz ama içinde bir şeyler var, afacanlık olsun ya da bir şeyleri sorguluyor gibi sonuç olarak bence bu çocuk sonuçta istediğini yapar. Bana bir film vardı “babam ve oğlum” oradaki çocuğu hatırlattı. (?) Karakter olarak olsun, ortam, yaşıt ve cinsiyet olarak da zaten aynı, sessiz duran bir çocuk ama beklenmeyecek şekilde düşünceleri olan biri, yaşından beklenmeyecek.

19. Biraz soyut bir resim ya da çizgifilm karakterleri gibi, burada bir ev var, kar yağmış, evin pencereleri ve içerisi aydınlık. Kış mevsiminde yada yılbaşı gibi bir günde, yılbaşı olabilir. Ama karamsarlık veren bir resim değil, buralardakinin tam ne olduğunu çözemedim ama sanki burada bir ev var aile gibi.

16. Bu hikayenin sonu gelmez sanırım yada bitmiş bir hikayedir zaten ve görüldüğü kadar da beyaz-saf değildir. (?) tam olarak her türlü hikaye olabilir, kötü bir hikaye olabilir, yalnız yaşayan birinin, karşılık bekleyen, karşılık vermeyen, yoruma gereğinden fazla açık bir şey bu.

ÖZGEÇMİŞ

Arş. Gör. Bengi PİRİM DÜŞGÖR

bpirim@istanbul.edu.tr

Psikoloji Bölümü

Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı

• *Eğitim:*

İlkokul : Kalamış İlkokulu, 1986.

Lise : Hüseyin Avni Sözen Anadolu Lisesi, 1993.

Lisans : Boğaziçi Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, 1999.

Yüksek Lisans : İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens., Psikoloji ABD., 2002.

Tez: Yeme Bozuklukları ile Öfke Tarzı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.

Doktora : İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens., Psikoloji ABD., (devam ediyor).

**Alman
Eğitimler:**

- 1) Rorschach Testi Eğitimi (2000-2002), Yrd. Doç. Dr. Tevfika Tunaboşlu-İkiz
- 2) T.A.T. (Thematic Apperception Test) Eğitimi (2005-2006), Doç. Dr. Tevfika Tunaboşlu-İkiz.
- 3) İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi, Anne-Çocuk Sağlığı Enstitüsü'nde Doç. Dr. Talat Parman ile ergenlerle poliklinik stajı (2000-2002)
- 4) İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi, Anne-Çocuk Sağlığı Enstitüsü'nde Doç. Dr. Talat Parman ile süpervizyon çalışması (2002-2003)
- 5) Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı Anabilim Dalı'nda Doç. Dr. Levent Kayaalp ile poliklinik stajı (2003-2004)
- 6) Ergenlik Döneminde Ailelerle Çalışmak (Süpervizyon Çalışması)- Doç. Dr. Talat Parman-Doç. Dr. Levent Kayaalp (İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı Anabilim Dalı)
- 7) Doç. Dr. Levent Kayaalp gözetiminde "Winnicott Okumaları"- 2003-2004 (İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı Anabilim Dalı)
- 8) Doç. Dr. Levent Kayaalp gözetiminde "Melanie Klein Okumaları"- 2003-2004 (İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı Anabilim Dalı)
- 9) Doç. Dr. Tevfika Tunaboşlu-İkiz gözetiminde "Rorschach ve T.A.T. Bütünleştirici Eğitim".

- Verilen Eğitimler:**
- 1) Yeme Bozukluklarının Psikanalitik Açından Değerlendirilmesi, Mayıs 2004, Türk Psikologlar Derneği Eğitimi.
 - 2) Yeme Bozukluklarının Projektif Testlerle Değerlendirilmesi, Mart 2005, Rorschach ve Projektif Testler Derneği Eğitimi.
 - 3) Ergenlik Dönemi Psikopatolojileri, Galatasaray İlköğretim Okulu'nda Velilere Yönelik Seminer.

• **Yayınlar:**

Yüksek Lisans Tezi

Pirim, B. (2002). Yeme Bozukluklarıyla Öfke Tarzı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı.

Kitap.

Tunaboşlu-İkiz, T., **Pirim-Düşgör, B.**, Zabcı, N., Yavuz, A.E., Erdem-Atak, İ., Ataç, S., Alsancak-Sönmez, B., Akkapulu. (2007). Rorschach Kodlama Kitabı: Ergen Normları. Bağlam Yayınları, İstanbul.

Makaleler.

Pirim, B., Tunaboşlu-İkiz, T. (2004). Yeme bozukluklarında psikoaktif madde kullanımı: bir gözden geçirme. *Bağımlılık Dergisi, Nisan*.

Pirim, B. (2004). Bir Erkek Histeriğın Rorschach Testi ile Değerlendirilmesi, *Yansıtma Dergisi*, Eylül-Ekim.

Pirim, B. (2004). Bir Histerik Erkekde Ağır Bir Yarı-Anestezi Olgusu Gözlemi (Observation of a severe case of hemi-anesthesia in a hysterical male, Freud, S.), (Çeviri) *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi*, Sayı:1-2, Bağlam Yayınları.

Atak, İ., **Pirim, B.** (2004). Çocuk Analizi Üzerine Sempozyum (Symposium on Child Analysis, Klein, M.) (Çeviri.), *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi*, Sayı:1-2, Bağlam Yayınları.

Salgın, A., **Pirim, B.** (2004).Çocuk Bakımı ve Psikozlar (Child Care and Psychoses, D.W. Winnicott), *Psikanaliz Yazıları Sayı 9, Güz.*

Bengi Pirim. (2005). Bulimiya ile Histerik Kusma Arasında Bir Olgu. *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi, Sayı 3-4, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2005.*

Tevfika Tunaboşlu İkiz, **Bengi Pirim.** (2005). Yansıtılan Yas. *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi, Sayı 3-4, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2005.*

Tevfika Tunaboşlu İkiz, Aydın İşçimen, **Bengi Pirim,** Ayşe Elif Yavuz, İrem Erdem Atak. (2005). The Evaluation of Mentalization Processes of Dermatological Patients with Rorschach Test. *Journal of Psychosomatic Research, Volume 59, Number 1, July 2005 (Abstract).*

Pirim Düşgör, B. (2006). Bir Anoreksiya Olgusunun Projektif Testlerle Aile İçinde Değerlendirilmesi . *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi, Sayı:5-6, Bağlam Yayınları.*

Pirim Düşgör, B. (2006). Yeme Bozuklukları ile Öfke Tarzı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi, Sayı:5-6, Bağlam Yayınları.*

TevfikaTunaboşlu İkiz, Aydın İşçimen, **Bengi Pirim Düşgör,** Ayşe Elif Yavuz, İrem Erdem Atak.(2006).Psoriasis, Liken Simpleks Kronikus ve Alopesi Universalis Hastalarında Ruhsal Süreçlerin Rorschach Testi ile İncelenmesi. *Dermatose, Dermatolojide Güncel Yaklaşımlar, sayı 1.*

Tevfika Tunaboşlu İkiz, Ayşe Elif Yavuz, **Bengi Pirim Düşgör,** Penbe Çağatay, Sevim Purisa. (2006). Rorschach Testini Türkçe'ye Adaptasyonu ve

Standardizasyonu Çalışması. *İstanbul Üniversitesi Bilim Günleri, Özet Kitapçığı*, Nisan.

Bildiriler / Posterler.

Pirim, B. (2002). A study of the relationship between eating disorders and anger, using Rorschach Test. 17. Uluslararası Rorschach ve Projektif Testler Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Pontifica Üniversitesi, Roma.

Tunaboğlu-İkiz, T., İşçimen, A., Yavuz, E., **Pirim, B.**, Erdem, İ. (2003). The evaluation of the mentalization processes of patients with psoriasis and atopic dermatide with Rorschach Test. Rorschach ve Projektif Testler Kongresi'nde sunulmuş bildiri. Havana Üniversitesi, Havana.

Tunaboğlu-İkiz, T., **Pirim, B.** (2004). Yansıtılan Yitik ve Yas, Gençlik Üzerine Tartışmalar-V, Fransız Kültür Merkezi, İstanbul

Pirim, B. (2004). Yeme Bozukluklarının Rorschach Testi ile Değerlendirilmesi, 13. Ulusal Psikoloji Kongresi, Bilgi Üniversitesi, İstanbul.

Pirim, B. (2004). Kadın ve Bedeni, 13. Ulusal Psikoloji Kongresi, Panel Konuşması, Bilgi Üniversitesi, İstanbul.

Tevfika Tunaboğlu İkiz, Aydın İşçimen, **Bengi Pirim**, Ayşe Elif Yavuz, İrem Erdem Atak.(2005). The Evaluation of Mentalization Processes of Dermatological Patients with Rorschach Test. 8.Uluslararası Konsültasyon ve Liyezon Psikiyatrisi Kongresi'nde sunulmuş poster. (The 8th Annual Scientific Meeting of the EACLPP and the Turkish National Congress of Consultation Liaison Psychiatry: Integrating Psychiatry and Medicine in the 21st Century. Bridging Continents and Cultures, İstanbul, September 22-24.

Fulya Işık, T. Goksu, S. Korkmaz, A. Tulin, T. Tefvika, **Pirim Bengi**, Y. A. Elif. (2005). The Relationship of Cooperation with Psychological Status and Parental Attitude. 6. Uluslar arası Ortodonti Kongresi, Eylül, Paris, Fransa. (6th International Orthodontic Congress).

Ayşe Elif Yavuz, **Bengi Pirim Düşgör** , Tefvika Tunaboşlu İkiz, Başak Yücel. (2006). A Case of Bulimia Nervosa with Psychotic Defences: A Case Study Evaluated by Rorschach Test. Uluslar arası Yeme Bozukluğu Kongresi, 19-21 Ekim,Avusturya- Innsbruck.

Bengi Pirim Düşgör, Tefvika İkiz, Başak Yücel. (2006). The Father and Daughter Relationship in Anorexia Nervosa: An Evaluation with Rorschach Test and T.A.T. Uluslar arası Yeme Bozukluğu Kongresi, 19-21 Ekim, Avusturya- Innsbruck.

Tefvika Tunaboşlu İkiz, Ayşe Elif Yavuz, İrem Erdem,**Bengi Pirim Düşgör**, Neslihan Zabcı, Funda Akkapulu. (2006). The Fairy Tale Test on a Turkish Sample.(*Symposium*, Cross- Cultural Personality Assessment: Recent Applications of the Fairy Tale Test). 18. Uluslar arası Kùltürler Arası Psikoloji Kongresi, (18th International Congress of the International Association for Cross-Cultural Psychology), 11-15 Temmuz, Spetses Adası, Yunanistan.

•**Proje ve Araştırmalar:**

Proje Adı: Psikosomatik Hastalıkların Rorschach Testi ile değeriendirilmesi.

Başlangıç ve Bitiş Tarihleri: Mart 2002- Şubat 2003. (Tamamlandı ve makale olarak yayınlandı.)

Proje Yürütücüsü: Yrd. Doç. Dr. Tefvika Tunaboşlu-İkiz (Yürütücü)

Proje Grubu: Doç. Dr. Aydın İşçimen, Ar. Gör. Elif Yavuz, **Ar. Gör. Bengi Pirim**, Uzm.

Psk. İrem Erdem Atak.

Proje Adı: Diş hekimliğine başvuran hastalarda özbakım ve kaygı düzeylerinin, aile

kooperasyonu ile beraber incelenmesi.

Başlangıç ve Bitiş Tarihleri: Şubat 2004-yayınlanma aşamasında. (Fransa'da Bildiri olarak sunuldu.)

Proje Yürütücüsü: Yrd. Doç. Dr. Tefrika Tunaboşlu-İkiz

Proje Grubu: Arş. Gör. Bengi Pirim, Arş. Gör. Elif Yavuz.

Proje Adı: Çocuk Masalları Testi'nin (Fairy Tale Test) Türkçe'ye adaptasyonu ve standardizasyon çalışması.

Başlangıç ve Bitiş Tarihleri: Ekim 2004- 2006. (Yurtdışında kitap bölümü olarak basım aşamasında.)

Proje Yürütücüsü: Yrd. Doç. Dr. Tefrika Tunaboşlu-İkiz ve Psk. Dr. Carina Coulagouglu

Proje Grubu: Arş. Gör. Bengi Pirim, Arş. Gör. Elif Yavuz, Uzm. Psk. İrem Erdem Atak,

Uzm Psk. Neslihan Zabcı, Psk. Funda Akkapulu

Proje Adı: Rorschach Testi Ergen Normları Türkiye Çalışması.

Başlangıç ve Bitiş Tarihleri: Ocak 2005-Aralık 2006. (Tamamlandı ve kitap olarak basıldı)

Proje Yürütücüsü: Doç. Dr. Tefrika Tunaboşlu-İkiz (Yürütücü)

Proje Grubu: Ar. Gör. Bengi Pirim Düşgör, Ar. Gör. Elif Yavuz, , Uzm. Psk. İrem Erdem Atak, Uzm Psk Neslihan Zabcı, Uzm Psk Burçin Alsancak, Psk Songül Ataç, Psk Funda Akkapulu.

Proje Adı: Rorschach Testi Yetişkin Normları Türkiye Çalışması.

Başlangıç ve Bitiş Tarihleri: Ocak 2007-devam ediyor.

Proje Yürütücüsü: Doç. Dr. Tefrika Tunaboşlu-İkiz (Yürütücü)

Proje Grubu: Ar. Gör. Bengi Pirim Düşgör, Ar. Gör. Elif Yavuz, , Uzm. Psk. İrem Erdem Atak, Uzm Psk Neslihan Zabcı, Uzm Psk Burçin Alsancak, Psk Songül Ataç, Psk Funda Akkapulu.

Proje Adı: EDE-Q (Eating Disorders Examination-Questionnaire-Yeme Ölçeği) Türkçe'ye Adaptasyonu ve Standardizasyonu.

Başlangıç ve Bitiş Tarihleri: Mayıs 2006-devam ediyor.

Proje Yürütücüsü: Doç. Dr. Tefika Tunaboşlu-İkiz ve Prof. Dr. Başak Yücel(Yürütücüler)

Proje Grubu: Ar. Gör. Bengi Pirim Düşgör, Arş. Gör. A. Elif Yavuz, Yrd.Doç. Dr. Aslıhan Polat

• **Çalışma Alanları:**

- * Yeme Bozuklukları (Anoreksiya Nervoza, Bulimiya Nervoza)
- * Madde Kullanımı ve Bağımlılık
- * Ergenlik Dönemi Psikopatolojileri
- * Ergen ve Aileleriyle Klinik Çalışma
- * Psikanalitik Yönelimli Rorschach Testi Uygulaması ve Değerlendirmesi ve Diğer Projektif Testler